

muusika

Nr 4
aprill 2003

Hind 25.90

REIN RANNAP

Kuidas autoreid kaitstakse

Rahmaninovi kuldne süda ja terasest käed

Aasta algus eesti pop- ja rockmuusikas

JAZZ KAAR 2003

12.-27. aprill

**AVASTA
JAZZKAARE
MAAILM!**

ECM tähed **Jan Garbarek Group**

ja **Tomasz Stanko Quartet!** Lummavalt
romantiline USA klaverivirtuoos **Brad Mehldau!**
Richard Bona, Gloria Bosman ja päikeseline
Aafrika! **Viis staari** - Bobby Previte, Brandon Ross,
Mat Maneri, Steve Swallow, Wayne Horwitz kavaga
Counterclockwise!

Koop ja noJazz – moodsad klubirütmid!

www.jazzkaar.ee

Ja veel palju põnevat poolesajal Jazzkaare kontserdil.
Piletid müügil kinos Sõprus ja Piletipunkti müügikohtades.

Eesti Päevaleht

VIRU
HOTELL

VIKERRADIO®

Tallinn
MEDIÉVAL CAPITAL

FINNAIR

EESTI VABARIIGI
KULTUURIMINISTEERIUM

EESTI KULTUURKAPITAL

Muusika annab teada:

Ajakirja vanu numbreid saab osta
Muusika toimetusest hinnaga
10 krooni eksemplar.

Reklaamihinnad Muusikas:

Tagakaas 2200 krooni

Esikaane sisekülge 2000 krooni

½ lehekülge 1000 krooni

¼ lehekülge 500 krooni.

Soovi korral tingimise võimalus.

Üleskutse

Toimetus kutsub kõiki
muusikahuvilisi avaldama oma
arvamusi ajakirjas ilmunud
lugude kohta ja ootab
ettepanekuid tulevaste numbrite
teemade osas aadressidel
muusika@ema.edu.ee või
anneli@ema.edu.ee.

KAVA

SOOLO

2 la Rimmel. Olevikku ümber unistades. Intervjuu Rein Rannapiga

BAGATELLID

10 Mailis Pöld. Vardo Rumessen. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOON

13 Mirjam Tally. Sära ja mürtu rohkem kui lati eest. Olari Eltsi ja Läti Rahvusorkestri kontserdist

13 Evi Arujärv. Tühjus laseb paista. Kontserdist Kirjanike Maja Musta laega saalis

14 Joosep Sang. Kaks pilku tangole. Villu Veski ja Tiit Kalluste ning Richard Galliano kontsertidest

16 Mirjam Tally. Jazzifriikide vabadus ja ekstaas. Trio Baltic Network Von Krahli Teatri baaris

16 Barbi Pilvre. Demokraat Rannap. "Opera. Commedia dell'i" instrumenti"

17 Aadu Ääsmäe. Armastuse võimalikkusest Rahvusoperis Estonia. Muusikalist "Vargamäe tõde ja õigus"

BAGATELLID

19 Uudiseid Eestist

MODULATSIOON

22 Tiia Teder. Klassikalisest muusikast Midemil. Muusikamessist Cannes'is

STUDIUM

24 Sirje Subbe-Tamm. Mis on Suzuki meetod? Klaveri õpetamisest lastele

KONTRAPUNKT

26 Heiki Pisuke. Autorikaitse Ühingu Eesti Autorite Ühingu

28 Anneli Remme. Vestlusring Eesti Autorite Ühingu

POP & ROCK

30 Margus Kiis. Eesti pop- ja rock-muusikast 2003. aasta alguses

UVERTÜÜR

32 Priit Kuusk. Kaisa Roose juhatab Malmös "Miss Saigoni"

HOMMAGE

36 Vardo Rumessen. Mees kuldse südame ja terasest kätega. Sergei Rahmaninov 130

MELOMAAN

38 Heliplaatide tutvustused

COLLAGE

40 Valik aprillikuu muusikasündmusi

INTRO 4/2003

Kui muusikute kuluaarides kuulnud arvamused läbi sõeluda, jäävad kõige tugevama naturiga "oma asja ajajatena" kõlama ikka kahe pianisti nimed — Vardo Rumessen ja Rein Rannap.

Rumessen on kõige kõvema sõnaga eesti muusika klassika eest seisja, tehes seejuures suuri vajalikke asju ja ajades nii mõnegi oma kangusega vihast vahutama. Selles Muusika numbris esineb ta austusavaldusega vene klassikule Sergei Rahmaninovi — ühinegem selle kummardusega 130 aastat tagasi sündinud pianistile ja heliloojale.

Rannap tuleb klaveriga külla ja linna, mängib seda, mis südamest tuleb, ja julgeb avalikult välja öelda mõtteid, mille paljud meelsamini koduseintele edastavad. Intervjuu Muusikale sisaldab ka rohkesti enesekriitikat, kuigi teised kriitiseerivad Rannapit tihti hoopis teiste asjade pärast.

Igal juhul mahuvad mõlemad R-tähedega pianistid-sõnavõtjad samade ajakirjakaante vahele ära, kuigi nende "oma" ja "õige" võib kardinaalselt erinev olla.

Anneli Remme

muusika

Peatoimetaja **Anneli Remme** anneli@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Tõnu Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**
Raamatupidaja **Tambet Kuresoo**

Rahastaja **EV Kultuuriministeerium**
Väljaandja **Eesti Muusikanõukogu** Suur-Karja 23, 10148 Tallinn

Toimetus Rävala pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Reprotööd **KO Repro**
Trükikoda **Printon**
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine OÜ Kirilind
tel (0) 640 85 97, (0) 640 85 99
faks (0) 640 85 98
e-post: **kirilind@estpak.ee**
kodulehekülj: **www.kirilind.ee**
Tellimisindeks **00679**
Otsekorraldus **21** krooni number
3 numbrit **63** krooni
6 numbrit **126** krooni
Aastatellimus (11 numbrit) **230** krooni.
Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

Esikaanel:
Rein Rannap
FOTO
TARVO HANNO VARRES

Olevikku ümbes unistades

IA REMMEL

Rein Klaveripoeg Rannap – “Raagus sõnade” autor, Ruja guru, aga ka Bachi konkursi diplomand, esimene nõukogude aja rahvusvahelisel konkursil auhinnatud eesti pianist –, ta on nagu kass, kes kõnib omapead, intrigeeriv ja teistmoodi. Muusikat täis ning pisut hajevil.

Rannap lonksab kohvi, haarab järjekordse suitsu, paneb silmad kinni.

Intervjuud andes ma viin ennast nagu transsi ja tunnen, et pean rääkimise ajal silmad sulgema. Ma ei tea, kas see on seesama mis esinedes... mingil määral on nende tegevuste vahel võimalik paralleele tõmmata. Tegemist on inspiratsiooniseisundiga; sa viid kogu oma organismi mingisse teise olekusse. Hetkel sõnastamise.

Millest te unistate?

Mitte ainult lapsena, vaid isegi veel koolieas unistasin olla universaalne kunstnik. Lapsena, suvel maal – mul oli põõningul oma pesa – lugesin ning kirjutasin kaustikutäisi jutustusi. Elektrit seal polnud, ilmselt sellepärast pidingi hiljem prille kandma. Ka maalikunstnikuks tahtsin saada. Täpselt ei mäleta, kuidas suhtusin teatrisse tookord. Kuid New Yorgis nähtud Peter Brooki “Mahabharatast” sain elu tugevaima elamuse. Siis mõtlesin, et ehk oleksin pidanud hoopis lavastajaks hakkama. Kujutlesin, kuidas Eestisse jäädes oleksin teinud oma teatritrupi ja šokeerivaid lavastusi.

Ma olen ju hirmus *dreamer*, suure osa

ajast viibin unistustes. Kujutlen tulevikku ja vahel ka iseenda minevikku.

Minevikku teiseks unistades kujutlen näiteks, et kui oleksin ikkagi läinud kaheksandast klassist Moskva Muusikakeskkooli – selline teema oli tolal päevakorral. Aga jäi tegemata, ma olen inimesena väga mugav – kahjuks. Olen aja jooksul veidi tublimaks muutunud, kuid mitte eriti. Tähtaeg peab mind tagumikust nõelama, alles siis hakkab liigutama. Pelgasin eeskätt Moskva ühiselamuelu, olin seda näinud Tšaikovski konkursi kuulamas käies: 20-kohalised toad – õudus.

Mul on muidugi väga vedanud, et mu vanemad on muusikud. Aga selge see, et ajal kui laps kasvab, on vanemad tööga liiga hõivatud. Ainult vanavanematel võiks olla aega. Oleks mu vanaema olnud klaverimängija, nagu mõnel on olnud – Virsaladzel näiteks – ja minuga koos harjutanud... Vanaema oli mulle väga lähedane ja tegeles minuga palju: hellitas, poputas, aitas koolitöodes, aga pianist ta paraku polnud. Unistasin veel, et kui vanaema oleks minuga Moskvasse kaasa tulnud, oleksime üürinud korteri, muret senud sinna tsaariaegse tiibklaveri... Kasvasin üles kahjuks vaid pianiinoga, see ei asenda klaverit.

Tagasi mõeldes meenuvad miskipärast eriti just suved – ju siis oli rohkem aega ennast meelde jätta. Mu peas oli kümneid kanaleid: igahelst tuli mingi kujutusfilm, mida ma siis ikka ja jälle edasi kerisin. Olen unelenud ooperitest, samuti

Reinu vanaema.
FOTO NIKOLAI NYLANDER

kauges ajaloos ja tulevikus toimuvast. Need minu kujutlused on nagu tänapäeva strateegilised arvutimängud, milles võib kuude viisi toimetada (mitte et mina neist ühtegi kunagi isegi proovinud oleks!).

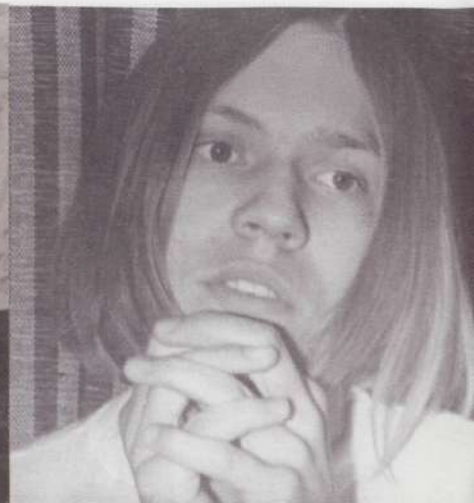
Viimasel ajal on jäänud kaks. Üks on n-ö keskaja-mäng, kus kõik keerleb ühe olulise lahingu ümber. Algelised suurtükid on juba olemas, aga madistamine käib ikka mõökade ja nooltega.

Kujutlen, kuidas lahingut üles ehitada ja selle kulgu suunata. Teine unelm on nn teemapark ja kõik sellega kaasnev. Neid kanaleid saaks praegugi sisse lülitada, kuid ma keelan endale aja raiskamist. Leian, et eriti oma minevikuga mängimine on kergelt *self-destructive*.

Veel tulevad pähe ulmejutud. Ilma mingi süžeeta, jälle nagu arvutimängud – kõik on korraga olemas, toimub samal

hetkel. Kujutlen, kuidas need inimesed seal igapäevaselt tegutsevad, millised on nende suhted. Ma olen kunagi isegi mõelnud need *fantasy*'d üles kirjutada, raamatu pealkirjaks näiteks “Väikesed utoopiad”.

Ah, ja muidugi ma tahtsin veel saada arhitektiks. Arhitektuuri ja linnaplaneerimise teema meeldib mulle kuni tänaseni. Näiteks, kuidas lahendada Tallinna liik-

lusskeem ja kuhu panna tähtsamad hooned. Maa-aluse vaksali ja selle kohale bussijaama oleksin paigutanud praeguse Kristiine keskuse asukohale, raudtee linnas oleks maa all, selle kohal tõstetud kiirtee. Ooperiteatri aga ehitaks Tõnismäele, kõrgendikule Rahvusraamatukogu taga. Varem ma lausa elasin üle, kui midagi kapitaalset ehitati sinna, kus minul oli hoopis muud plaanis.

Vanasti ma mängisin kujutlusis sageli ka tuleviku Eestit, iseseisvat ja turumajanduslikku. Vanaemal oli eesti- ja tsariaegseid ajakirju, köidetud aastakäikude kaupa; tsariaja lõpupoolest teistest märksa sisukamad – nendest (lugesin lapsena väga palju), nagu vanaema meenutustestki, sain juba lapsena n-ö vastalise häälestuse. Muusikakeskkoolis olime väga natsionalistlikult meelestatud, mitte ainult jutus, vaid ka tegudes. Joonistasime seitsmendas klassis vabariigi aastapäevaks sinimustvalged lendlehed, peitsime klaverite sisse. Kaheksakümnendate alguseni ma uskusin tulihingeliselt, et tuleb vabadus, muu hulgas ka religioosne vabadus, aga siis hakkas see lootus alla käima. Mingi sõit sai tehtud Prantsusmaale 1981. aastal. Kuid ees seisis Ruja juubelikontsert, see tõi mu tagasi. Olin ka juba varem mänginud äraminemise mõtetega, näiteks kui Kuubal käisin. Kujutlesin, et kui peidaks end vahemaandumisel lennujaama pelldikusse või jookseks hooga transiitreisijate klaaskabiinist välja. Aga ei teinud seda, mõtlesin, et küll ma saan varsti jälle välja, siis lähen. Kuid tuli väga pikk vahe, mind ei lastud viis-kuus aastat välismaale.

1987. aastal läksitegi Läände, kontserdi-

reisile Itaaliasse ja sealt Ameerikasse. Kas te leidsite, mida otsisite?

Raske vastata selle äraminemise kohta, küllap ma olen sellega ikka rohkem kaotanud kui võitnud. Aimanuks häduseltki, mis siin ees seisab, oleksin kindlasti jäänud, võidelnud edasi oma muusika kaudu. Nagu – juba tükk aega enne laulvat revolutsiooni – tegin ka taadiga “Ilus maa” ja Ruja rahvuslike lauludega. Ameerikas ma ei saanud ennast realiseerida ja ka tagasi tulles polnud iseendaga just rahujalal. Aga nüüd, võib-olla ka viimaste tuuride edu tõttu, olen rahunenud ja ei tee enam endale nii palju etteheiteid. Ette heita oleks ju väga palju: et ma pole saavutanud tunnustust väljaspool Eestit, pole salvestanud CDsid, või et ma õpingute ajal ei harjutanud küllalt palju või kui harjutasin, siis repertuaari, mis ei olnud pianistlikult see kõige kasulikum suund. Etüüdide asemel mängisin Bachi ja muud vanamuusikat ning tegin igasuguseid eksperimentaalseid kavu. Isegi Moskvas aspirantuuris õppides tegin Eestis kontserdisarju: Glehni lossis oli mul abonement ja iga kontsert oli omamoodi kreisi. Üks kontsert oli Aafrika rahvamuusikast, teisel mängisin Kuhnau kuus piiblisonaati, lugedes ise piiblitekste, kolmas oli minimalismist, millest ma, hea, kui seda sõnagi teadsin. Tegin seal makilintidega *loop*’e “Tõe ja õiguse” teemal. Praegu mõtlen, et 1978. aastal polnud Reichi analoogilistest eksperimentidest siin veel küll kellelgi õrna aimu. Reichi ja Adamsit sai esimest korda kuulda alles kaheksakümnendate keskel. Sumera käest levis üks lint, mis vapustas – seal sattusid olema nende heliloojate parimad teosed.

Läände minekut plaanides mõtlesin, et küll on ikka huvitavaid asju olemas, millest siin aimugi ei ole, ning kuidas saab üldse elada ja eriti veel olla muusik, kui ei tea, mida maailmas tehakse. Aga sinna jõudes selgus, et kõige vahvamad lood olid juba ära kuulatud ja muu nii huvitav ei olnudki. Käisin muidugi Adamsi ooperi ja Glassi asjade esiettekanetel, nägin lähedalt kõiki neid tegelasi – Cage’i, Messiaeni ja keda iganes. Aga mingit avastust polnud.

Üks siiski oli – George Winston, *new age*’i vend. Ma ei olnud enne sinnerminekut kuulnudki, mis see *new age* on, aga just siis oli Ameerikas selle stiili vaimustus haripunktis. Winston hakkas klaverit mängima alles täiskasvanuna, niisugust *easy piano*’t, ettevaatlikult ja kohmakalt, aga lihtkuulajatele see just meeldiski. Tema plaadid kõlasid kõikjal. Minu ammu välja kujunenud stiilil on *new age*’iga palju kokkupuutepunkte, aga põhikarakterilt läheb ta sellega vastuollu. Ja ma ei tahtnud tookord ennast painutada, olin väga põikpäine. Mul oli ju olnud Nõukogude Liidus nii suur edu oma improvisatsioonidega: enne äraminemist oli Moskvas igal aastal paarkümmend kontserti kõige suuremates saalides, 2000–3000 inimest kuulamas, lisaks ringreisid; sageli kutsuti esinema Kesktelevisiooni.

Ma olen palju elutargemaks saanud nende aastate jooksul, mis Eestis tagasi olen. Aga võib-olla ei ole ka, ma pole kindel. Kui ma sellisena nagu praegu oleksin olnud USAs, siis arvan, et ma oleks suutnud ennast kokku võtta ja teha ühe *new age*’i plaadi; selekteerida oma stiilist välja teravused, ehmatused,

huumori ja sarkasmi, mis on kõik mu interpretatsiooni lahutamatu osa, jätta need kõrvale mingi teise projekti jaoks ja teha sellist malbet mediteerivat tagapõhjamuusikat. Aga ei tea, kas see olekski ennast ära tasunud, selliseid pianiste on turul ju nii palju.

Teisalt, ma ikka laadisin ennast seal ka meeletult. Kõvasti sai ahmitud kõike, ka nn primitiivset muusikat. Etnomuusika koha pealt oli just Los Angeles fantastiline koht, selline rahvaste paabel. Ma olen juba lapsest saadik primitiivsete kultuuride fänn: kui ajalehtedes ilmus kirjeldusi sellest, kuidas leiti kiviaja tasemel elav suguharu, ma lausa ahmisin iga sõna; või kui – hiljem – televiisorist midagi sellist on näidatud, ma lausa poeksin televiisori sisse. Ei tea, miks see mind nii erutab. Ehk eelmine elu?

Igasugu kontserte sai Los Angeleses kuulata. Kõige võimsam oli üks festival, Peter Sellars – see ooperilavastaja ja anarhist nagu ta on, – pani selle kokku. Festival jäi muidugi meeletu summaga kahjumisse, Sellars keeras kõik üle völli. Seal ma sain nüisuguseid elamusi, mis kogu eluks ei jäta maha. Toodi kohale mingi Austraalia lähedalt saarelt täiesti isoleerunud suguharu, tõsteti lavale ja nad tegid täpselt seda, mida nad on oma külas harjunud tegema. Või siis gamelanietendus, mis algas õhtul ja kestis hommikuni. Esimest korda maailma ajaloos toodi sinna nende kuninglik tohtu paleorkester, mis mängib täpselt nii, nagu kolmsada aastat tagasi. Seal ei olnud mitte midagi muudetud, need vennad teevad kogu elu ühte asja – lõövad oma lööki õigel ajal. Ning nad ei ole mitte mingisugused staarid nagu mõned

ida muusikud, kes elavad Euroopas ja käivad seal esinemas. Too gamelan oli absoluutselt teistsugune kui plaatidelt kuuldu, väga sarnane Pärdi “Tabula rasaga”, muuseas. Ma usun, et teatud gamelaniajad on talle tugevat mõju avaldanud. Aga ta võis selle võtta ka otse vaimsest sfäärist.

Minugi looming tuleb vaimsest sfäärist, inspiratsioonist. Laulude puhul mõtlen natuke huvitavama harmoonia peale, aga meloodia lihtsalt tuleb ise – terviklikul kujul. On vaja enesekontroll vabaks lasta, et immateriaalne inspiratsioon saaks endale nõutada füüsilistes helides kõlavat väljendust. Eriti improviseerimiseks on kontrolli vabastamine vajalik. Ma ei ütle, et neil muusikutel, kes esinevad nii, nagu oleksid nad muuseumi arhivaarid, tuues kuldkaandikul publiku ette vanaaegseid manuskripte, inspiratsiooni ei oleks. Olen kindel, et nad hindavad seda muusikat, mida mängivad, aga enesekontroll on neil niivõrd range, et ei lase armastusel esinedes läbi paista. Nad kardavad mööda lüüa ja muretsevad, et kõik oleks hästi ühtlane ja sillerdav, nagu peab olema nn kõrges pianismis. Mul pole sellise mängu vastu midagi, aga see ei ole muusikas peamine. Tähtis on hing ja sellega kontakti leidmiseks on vaja kontroll osaliseltki vabastada. Kasvavad interpreedid ahistavad end: ainuke eesmärk on neil mängida tehniliselt perfektselt. Kui nad hakkavad üht lugu õppima, siis see räägib neile midagi ja kodus harjutades nad armastavad neid noote. Aga nendest erineb – meil esinenuist – Angela Hewitt, kes seda, mis talle meeldib, tunneb ka laval, mitte ainult harjutades.

Ma istun kontserdil peaaegu alati esimeses reas (ikka jääb ees mõni koht vabaks), sest ma tahan mitte ainult muusikat kuulda, vaid ka tajuda võimalikult lähedalt seda kiirgust, mis eristab teistest näiteks Alfred Brendelit.

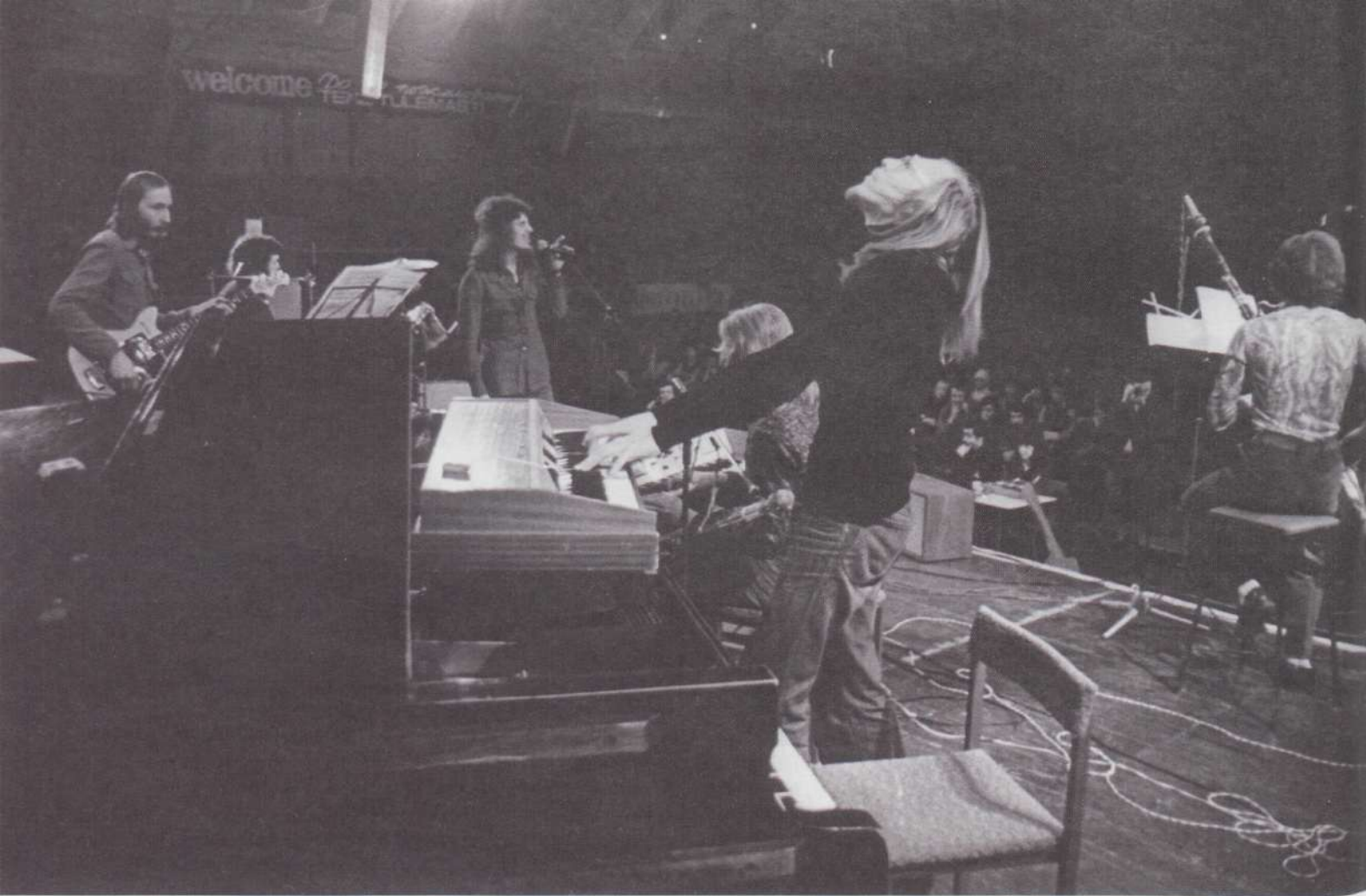
Kus te nüüd Eestis ennast laete?

Siin on vahel ikka kontserte, kus end laadida. Brendelit või Jarrettit muidugi esialgu siia ei too. Kõik ei peagi tulema, on ju võimalik tellida internetist kontserdipilet ja minna. Minul nüisugust ettevõtlikkust ei ole. Nagu ütlesin, olen loomult mugav inimene. Mul pole isegi nii palju kättevõtmist, et minna veel koraks Los Angelesi ja seal oma doktoritöö ära kaitsta. Sest seda kraadi mul siin nagunii mitte millekski vaja ei ole. Ma olen ju juba kord selline ketser. Muusikaakadeemia pigem palkaks terve kaitsevägebrigaadi valsesse, kui et minusuguse majja laseks – õpilasi rikkuma.

Selge see, et ma nii väga seadusekuulekas pole, aga see on paratamatu. Muidu ma ei saaks ju sellist kunsti teha, nagu teen. Mind peetakse ülbeks, aga seda ma pole, olen lihtsalt nurgeline natuur. Ma ei pea ennast kellestki paremaks, küll aga võin jääda oma mõtetesse kinni, nii et ei oska asju teise inimese silmadega vaadata.

Teile kiputakse ette heitma, et muusikategemist kommertsiga ühendate.

Eks jah, akadeemilised muusikud heidavad mulle üht-teist ette. Ma müün – avameelselt – ennast nagu toodet. See tähendab, et kui helistab “Kroonika”, ma ütlen “jah”. Või kui kutsutakse telesaatesse lollli mängima. Pean olema nn

avaliku elu tegelane. Sellega kaasneb ka, et kui ma palun SL Öhtulehte, et ärge seda avaldage, siis vastus on: "Meie teeme oma tööd ja lugu ilmub igal juhul." Ma lepin sellega: olen ennast üles töötanud sinna, kus muidu asuvad vaid poplauljad ja üksikud ooperistaarid. Võib öelda, et olen Eestimaa kõige edukam pillimees. Suur ime, et see on mul õnnestunud vaid klaverit mängides. Arvan, et olen nii sillutanud teed ka teistele eesti instrumentalistidele.

Räägime Rujast.

Mida selle kohta veel öelda saab? Ma olen kõik öelnud Ruja plaadikomplekti ja "Varajaste lauludega" kaasnenud raamatukestes.

Kas uut Ruja-sarnast bändi pole tahtnud luua?

Kõik need aastad, mis ma siin tagasi olen, olen sellest mõelnud. Aga Eesti on ju nii väike. Kus see bänd siis esineks? Pubides või? Aitäh! Sellistel ansamblitel

nagu, ütleme, Hõim või Noor-Eesti poleks tänapäevalgi siin midagi teha. See saaks olla vaid hobi.

Tegelikult on mul uus ansambel nagu ju olemas – eelmisel suvetuuril mängisime. Ja sügisel lindistasime kõik mu lastelaulud. Aprillis tuleb välja lastelaulude CD ja Saku suuhallis esitluskontsert. Tegin neile seaded tõelise rocki laadis.

Lindistades tundsin, kui kummaline on jälle üle pika aja olla studios rockansambliga. Ja imestas, et kuidas küll kõik on muutunud. Varem oli mul hirm studio ees, selle närvilisuse ja... Masendus tuli peale, olin kogu aeg agoonilises seisundis, kui me Ruja või teistega lindistasime. Alati olid need studiominitud nii rangelt loetud, tehnika streikis, režissöörid ülbitsesid. Seekordne salvestus oli endiste kõrval nagu sanatoorium (tänu selle eest ka helirežissöör Teet Kehlmannile!). Nii et ansambel justkui kujuneb. Löökpillur Toomas Rulliga oleme juba mitmeid asju koos teinud; siis

veel kidradel Ain Varts ja eelmise suvetuuri bassimees Mihkel Mälgand.

Aga keda te oma bändi laulma võtate?

Lauljad on ikka iseseisvad staarid: ma ei saa ju Maarjat või Jassi Zahharovit lülitada ansamblisse, öelda, et nüüd esineme mingi ansambli nime all. See ei ole mõeldav... Aga uus suvetuur – juuni lõpul – tuleb nagu eelmiselgi aastal minu lauludest, teistest kui need, mis juba kõlasid eelmisel tuuril. Mul on tuntud laule varuks küll ja küll. Ja kirjutan uusi juurde. Lauljatest lisandub teistele sel suvel ka Marko Matvere.

Ameerikas ei olnud mul mingitki mõtet laule kirjutada, sest seal poleks olnud nendega midagi peale hakata. Aga nüüd, kui kuulsin, et võib-olla Eesti lauluvõistlus – võistluskontsert – tuleb tagasi (ma ei tea, millal, aga nõupidamine sel teemal oli), tekib mul mõni päev isegi kaks-kolm laulu järjest. Alateadlikult ikka mõjub, kui väljund on loodetavalt olemas. Ideed tulevad muidu ka, vahel

sirgeldan need üles. Mul on meetrite viisi noodivihikuid visanditega ja sadu maki- linte täis toormaterjali, millele on kirju- tatud "Materjal" ja aastanumber. Hiljuti omandasin vahvama mänguasia – digi- taalse diktofoni; sellest saab ümber salvestada arvutisse.

Jah, uued laulud hakkasid tulema juba eelmisel suvel, kui leidsin: *wow!* mul on ju väljund!

Igasuguseid väljundeid võiks vist üldse rohkem olla?

Ma arvan, et ka solistidel peaks olema oma mänedžment nagu kollektiividel, praegu on nad jäetud kahetsusväärselt üksi. Kui ansambel NYJD, kus on vast kümnekond liiget, saab riigilt aastas toe- tuseks kaks miljonit, siis kus on minu kui solisti 200 000 aastas? Interpreetide Liidu juhatuse koosolekutel oleme puuduva mänedžmendi küsimust alati kõige teravama probleemina arutanud. Me ei arva, et iga interpreedi tarvis peaks töötama üks inimene. Võib-olla jõuaks üks administraator töötada ka kümne pillimehe heaks. Üks neist teeb oma tuuri ära ja hakkab uut kava õppima, sel ajal on organisaator vaba tegelema järgmisega.

Selline väike agentuur võiks töötada ökonoomsemalt kui Eesti Kontsert. Nemad teevad väga head tööd, tuues meile koju kätte muusikat maailmast. Samuti, kui on tegu omamaiste suurproj- ektidega, on Eesti Kontsert igati omal kohal. Nagu mu viimastise kava "Opera" puhul. See hõlmas ansambli, lavastajat, kostüümikunstnikku, grimeerijat, või- mendust, videoprojektsiooni (inimene ja tehnika)... Tundsin, et üks korraldada käiks see mul üle jõu.

Alates esimesest enda korraldatud tuurist 1997. aastal – "Klaver tuleb külla" – olen teinud kõik oma seitse tuuri üleni ise. Mõtlen välja kava idee, pealkir- ja, vahel ka alapealkirjad, slõugani, logod. Oma visuaalsed ideed lasen realiseerida arvutikujundajatel. Mulle ei meeldi, kui Eesti Kontsert laseb joonista- da mu plakatile taas needsamad ristküli- kud, nagu on igal tavakontserdil. "Ope- ra" puhul tellisin joonistuse Priit Pärnalt ja pakkusin välja ideed kujunduseks. Kui on tegemist välisartistidega, siis oskab Eesti Kontsert superhead reklaami teha – nad on sellest huvitatud. Mind aga häirib, kui mu enda arvates väga erilist kava ("Opera" pakkusin ma tegelikult

festivalikontserdiks) reklaamitakse pehmelts öeldes tagasihoidlikult. Ise kor- raldades on mul ammu selge, millises vahekorras on reklaamile kulutatud raha ja sissetulek piletimüügist. Aga kui iga päev toimub mitu kontserti, siis isene- sestmõistetavalt vabrik nimega Eesti Kontsert ei jõua kõigile piasjajadele võrd- selt tähelepanu pöörata. Ma saan sellest aru ja ei pane (enam) pahaks. Aga mulle on efektiivsem üürida saal ja teha ise reklaami. Sel juhul ei pea ma ka oma sugulastele-sõpradele pileteid täishinnaga välja ostma, vaid võin need – enda jaoks tasuta – kinkida.

Oma soolokava "Selges eesti helikee- les" jaoks üürisin esmakordselt Estonia kontserdisaali. Ma ei ütleks, et kasum oli väga suur, aga ma sain asju korraldada nii, nagu mulle meeldib, näiteks liimida klaverile valged Eesti kaardid.

Hiljutisel jõulutuurul koos Maarjaga polnud meil ühtegi sponsorit (peale Kultuurkapitali väikese toetuse). Õnneks kujunes nii, et ka üksnes piletimüügist said kulud kaetud.

Võiksin ju möödunud aasta tuuride edu baasil endale mänedžeri palgata, kui niisugust oleks võtta. Varsti ehk on, sest muusikaakadeemias avati mänedžmendi- õpe. Aga ma kardan, et nende palga- nõudmised tulevad minu jaoks liiga suured. Õigem oleks, et üks mänedžer otsib enda alla ise muusikud, kes tundu- vad talle sobivat, püüdes neid müüa välismaalgi.

Nii et praegu toidab siin ainult kommerts.

Kommerts tähendab ju seda, et tegevus tasub end ära; ma ei kasutaks seda sõna negatiivses tähenduses. Püüan ka oma klassikatuure kommertsiaalseteks teha... Ja nii juhtus eelmisel aastal minuga see, et tänu kolmele ja poolele edukale tuurile leidsin end, iseendalegi suureks üllatu- seks, üleviiduna järgmisesse klassi – kesk- klassi.

Kas inimeste muusikaline maitse on nüüd kuidagi halvemaks läinud, kui oli nõukogude ajal?

See on huvitav küsimus, ma pole selle peale kunagi mõelnud. Et miks ta, jah, nõukogude ajal nii jube polnud? Vahel autoraadiost satud kuulama mingit "Sibi- laulu" või "Normaalne-laulu". Eesenesest ju huvitavad, aga...

Et vabadus rikub inimesed ära?

Ei tea, mis selle on tinginud. Eks ta ole kombinatsioon erinevatest asjadest, eelkõige meediast, kelle kohustus on palju müüa ja kes selle tõttu järjest madalamatele instinktidele rõhub. Püütakse teha võimalikult paljudele. Mina teen samuti kõigile, aga mitte ükskõik mida – ma mängin klaverit, ei ropenda sinna juurde. Ma ei vägista kunsti suupärasemaks, lihtsalt vormistan ta nii, et ta võiks tunduda isuäratav.

Nii et inimestel tekib vajadus muusika järele, kui neile seda kuidagi suupäraselt serveerida?

Selles asi ongi, et kui ma oma tasku peal esinemise korraldan, ei saa ma mängida ainult sonaate ja panna ürituse nimeks näiteks "Klaveriõhtu". Rahvas ei tule kuulama. No mõni muidugi tuleb ka, aga vähem – majanduslik risk on suurem.

Missugused on olnud ärksama publikuga kohad teie tuuridel?

Kõige vähem ärgas koht on miskipärast olnud Hiiumaa. Algul publikut oli, kuid nad olid kuidagi krambis. Teine kord tuli neid hoopis vähe. Pärast seda ma seal enam ei esine. Aga mujal on võrdset hästi kaasa tuldud. Asi pole ainult kuula- jate arvus. Kui mul on üks kava ära õpi- tud, siis lisaks materiaalsele küljele on väga oluline ka see, mitu korda ma selle kavaga esinen: kui palju saan vaimset rahuldust selle jagamisest kuulajatega. Olgugi neid ka vahel saalis vähevõitu, mina mängin ikka maksimaalse tunde- pingega. Kui aga Eesti oleks Ukraina- või isegi vaid Soome-suurune, ei teeks ma ühel tuuril mitte 10–20, nagu praegu, vaid näiteks 60 kontserti ja mul oleks – isegi samade piletihindade juures – parem elu. Saaksin endale Steinway osta. Aga hetkel ostan uue kontsert-Estonia.

Teie viimases kontsertetenduses "Opera" on kõike: videot, pantomiimi, seadeid.

Püüan praegu esile tuua just seda, mis võiks olla mu trump: et olen korraka nii klassikalise kui ka kerge muusika pianist, helilooja ja improvisaator. Ooperi-kava rüütas vanad viisid tänapäeva.

Originaalseim oli vist Wagneri "Isolde surm": traagiline ja ülev hetk on trans- formeeritud *coctail-piano* maneeeri. Mu kujutluspilt selleks seadeks oli suitsune keldribaar, külastajad lahkunud, toolid laudadel ja must elatanud džässpianist mängib nurgas pianinol. Ta on seda

ooperit kunagi ammu kuulnud; nüüd sõrmitseb mälu järgi. Verdit kujutasin ma ette aga Jamaika *reggae*-bändi mängituna, noolid ees, kuid klassikalist muusikat pole nad kunagi kuulnud. Glinka oli *rock'n'roll* – see idee polegi nii omapärane, Emersongi oleks selle võinud omal ajal ära teha.

Ning siis veel *Commedia degli' strumenti* – väga vana unistus. Nõukogude ajal esines Raekoja platsil *commedia dell'arte* trupp. Vaimustas. Hiljem tekkis soov kutsuda kokku nn instrumentaalteater: muusikud näitleksid, lisanduksid dekoratsioonid, valgus, rekvisiidid... Sünniks etendused teatrimajadele, aga ka vabaõhuüritustele, nagu näiteks EXPO... Mul on väga toredad mängijad, ma olen väga õnnelik selle koosseisuga, mis välja kujunes. Muidugi tuleb ansambli järgnevateks projektideks suurendada.

Kuidas teile tundub, kas inimestele jõuavad teie ideed kohale?

Praegu lõpuks paistab, et mind on püütasa hakatud respektseerima sellisena, nagu ma olen. Ilmselt vaadatakse: mees on varsti "viiskend" täis, mõistust ta pähe ei võta, teda parandab ainult haud – laseme tal siis pealegi olla nagu on. Varem ma sain ikka kriitikutele hirmsasti vastu päid ja jalgu, kui julgesin midagi vabamalt teha. Kriitikul on vajadus – täiesti loomulik – ennast välja elada. Aga tavaliselt ei saa, kõik inimesed Eestis on omavahel seotud. Või siis on tegemist mingi jumaldatud objektiga, nagu näiteks Neeme Järvi. Mu elu kõige halvem kuulamiskogemus oli Neeme Järvi ja Arbo Valdma kontsert ja ometigi valisid muusikakriitikud selle üheks aasta parimaks muusikasündmuseks!

Mina tulin Ameerikast tagasi nagu üksildane ullike, minust ei sõltunud miski, polnud mingit struktuuri, mis mind kaitseks. Kriitikud said end kergendada. Ka need, kes nüüd kirjutavad väga hästi. Immo Mihkelson näiteks kirjutas mu plaadikomplektist pealkirja all "Rannap rohkem kui Valgre". Selle üle on mul hea meel. Nüüd hakkavad vist asjad paika loksuma.

Isegi Evi Arujärv, kes sügisel kirjutas mu Gurdijeffi kavast. Tema kuri suhtumine oli seekord hästi ära peidetud: "Kava esituses vaheldusid kaks Rannapi põhistiili – unevalt mediteeriv vabastiil ja jõuliselt spontaanne vabastiil." Mina sain muidugi ironiast aru, aga mitte-

muusikud ütlesid: "Sa said hea arvustuse!"

Mis minu sarjamisele veel kaasa aitas: kohe pärast tagasitulekut paluti mul kirjutada artikleid ja mina, loll, tajumata siinset olukorda, kirjutasin nii, nagu Ameerikas kombeks. Seal on viha esinejate ja kriitikute vahel tavaline asi, kuni selleni, et Pogorelich ja "Los Angeles Timesi" peamuusikakriitik kontserdisaali fuajees teineteise peale röögivad. Aga Pogorelichil ei jää ükski kontsert arvustuse pärast saamata ja kirjutajal ühtki artiklivõimalust selle pärast vähemaks. Mingi NYFD-festivali loo kohta ma kirjutasin: esiteks kole, teiseks mõtetu; ning ühe orkestriteose kohta, et selle oleks võinud ka harmooniumil ette kanda. Mõni ei vastanud selle peale aastaid mu teretustele.

Aga kui te annaksite nüüd tõsimeelse akadeemilise kontserdi?

Paar viimast aastat ma tõesti ei ole üdini akadeemilise kontserdiga esinenud. Sügisel tuleb, mängin Bach, Liszt, Sonaati ja oma uut – tõsist! – muusikat. Pärts vabade improvisatsioonidega ma

enam lavale ei lähe – ämber peas uhama, nagu varem. Üht-teist valmistan ikka ette, et oleks mingi pidepunkt, nagu kõis ookeani kaldal, et lained päris ära ei viiks. Nn *live composing* on endale muidugi mõnus tegevus, aga eks ta ole publikule väsitav kuulata – pole küllalt tihe.

Teie puhul vaadatakse kõvasti välist külge, imidžit.

Minu imidž on ikka ja alati seesama, nagu Eesti Ekspress kirjutas: "Eesti muusika esieksstsentrik". Imidž on laiem asi, mitte ainult välimus. Sinine parukas või lehmalaiguline pintsak on lihtsalt aksessuaarid.

Kui sa teed oma asja ja su vaimne tunnetus on õigesti paigas, tuleb ka kõik muu. Ma mõtlen, et kõik on üks energia: see, mida ma panen oma muusikasse, või see, millest ma unelen, või see, mis tingimustes ma elan – kuidagi need asjad kõik transformeeruvad.

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid aprillis 2003

1.–7. 04

Eesti Muusikaakadeemia XIV
rahvusvahelised trompetipäevad

6.04 kell 13

orelitund – Toomas Trass
EMA orelisaal

7. 04 kell 18

Eesti muusika päevade
mammutkontsert
EMA kammersaal

9. 04 kell 18

magistrikontsert
Kristiina Golik, klaver
EMA kammersaal
kavas Prokofjev, Franck, Debussy

11. 04 kell 19

Eesti Muusikaakadeemia
sümfooniaorkester
Kaarli kirik
dirigent Michel Tabachnik (Šveits)

solistid Pille Lill, Rauno Elp
Kaastegev EMA segakoor

15. 04 kell 17

Rein Roosi löökpilliklass
EMA kammersaal

16. 04 kell 18

Sofia Podhomutnikova, klaver
Heiki Palm, tšello
EMA kammersaal
kavas Bach, Beethoven, Chopin,
Ravel, Rahmaninov, Vihmand

20. 04 kell 13

orelitund – Andres Uibo
EMA orelisaal

23. 04 kell 18

Andres Uibo ja Toomas Trassi
oreliklass
EMA orelisaal

27. 04 kell 16

magistrikontsert
Andra Kaus-Niemeläinen, klaver
EMA kammersaal
(kammeransambel)
kavas Mozart, Brahms, Tubin

29. 04 kell 18

Keelpilliosakonna üliõpilaste
suur kontsert
EMA kammersaal

30. 04 kell 17

magistrikontsert
Irina Zahharenkova, klaver
EMA kammersaal
kavas Beethoven, Chopin,
Prokofjev

Projekt Himaalaja "looduslaval" * John Adams ja Peter Sellars teevad ooperi Oppenheimerist ja tuumapommist * Punkansambli Clash asutaja suri infarkti

■ **Gaia – A walk for life – Charter for environmental planetary urgencies.** Tegemist on Alan Simoni humanitaarprojekti, mille raames toimus Himaalajas Tanglungi "looduslaval" ligi 350 muusiku ühiskontsert (15. märtsil). Heliloojast produtsent Alan Simon valmistas oma üüratut projekti ette hea mitu aastat, ettevõtmise tehniline külg sai paika kuue kuu ja sadakonna abimehega. Veebruarikuistel pressikonverentsidel New Yorgis, Tokios, Londonis ja Pariisis räägiti ambitsioonikas ettevõtmine veel kord lahti. Projekti eesmärk: läkitada maailma katuselt sõnum kõigile neile, kel planeet Maa tervisest pole siiani olnud sooja ega külma.

Jõudmaks Tiibeti ja Nepaali piirimail paiknevasse Tanglungi, 4000 meetri kõrgusel asuvasse pühapaika, tuli muusikuil ette võtta mitmepäevane jalgsimatk. Maailma katuse poole kõndis rida nimekaid kollektiive: Praha filharmoonia orkester, The Soul Full Gospel Choir, The Pipe Band of Brittany, The Holy Choir of Tibet... Kõrvuti kollektiividega matkas ka terve parv soliste. Tee viis läbi rododendronisalude ja magnooliatihnikute, puhkepaigaks budistlikud kloostrid ja pühamad. Et toimuvat tulevastele põlvetele jäädvustada, olid kohal BBC, CNN, ZDF... Tänaستهle riigiisadele ning meediale üle ilma läkitati 20 teadlase arvamus Maa tervislikust seisust. Kunstilise lisaväärtusena on turul CD "Gaia", mille helindid pärinevad Simoni sulest, ning raamat "Gaia, the Eternal Traveller" – ikka Simoni sulest.

■ **San Francisco Ooperi tellimisel on John Adams** asunud kirjutama lavateost, mille keskmes füüsikageenius **J. Robert Oppenheimer**. Aastal 1942 käivitas president Roosevelt oma (kuri)kuulsa "Manhattani" projekti, mille juhiks määrati Max Borni kasvandik, mõjuvõimas õppejõud ja teaduse administreerija Oppenheimer. "Aatomik" Oppenheimeri käe all asus tegutsema hiiglaslik ajupotentsiaal – ja kolm aastat hiljem oli pomm katsetamiseks küps. Adams on oma tuu-

maooperi loomisse kaasanud ka libretist **Alice Goodman** ja lavastaja **Peter Sellars**. Nii et järjekordne teos, mis valmib Adamsi–Sellarsi–Goodmani partnerluses (varasemast "Nixon in China" – 1987, "The Death of Klinghoffer" – 1991). Ja jälle näpib see seltskond tuleohtlikku materjali. Esialgse plaani kohaselt etendatakse lugu hooajal 2005/2006, seega vahetult pärast Oppenheimeri sajandat sünniaastapäeva.

■ **"Tate & Egg Live"** – multidistsiplinaarne festivaliprojekt, mille on ellu kutunud Londoni kunstigalerii Tate Modern ja *online*-pank Egg. Thamesi kaldal, endise elektrijaama valdustes kolme aasta eest ukсед avanud Tate pakub välja kõditavad ruumipinnad, Egg katab muusika, teatri, kino, tantsu ja kujutava kunsti kohtumiskulud. Ametlikult algas festival aastavahetuse ilutulestikuga, mille autoriks oli hiinlane Cai Guo-Qiang; uudeid koostöövorme ja loomesulameid pakutakse eks-elektrijaamas kuni septembrini. Festivalil osalevad Anish Kapoor, Arvo Pärt, Peter Sellars, Lloyd Newson, Nick Cave, sir John Eliot Gardiner... Itaalias on multikunsti-festivali "oodatuimate sündmuste hulka" paigutatud Arvo Pärdi "Lament Tate" esiettekannet 7. ja 8. veebruaril. Ligi 40 minutit kestev "Lament Tate" klaverile ja orkestrile (pianist Héléne Grimaud, dirigent Alexander Briger) haakus festivali teise tellimustööga, skulptor **Anish Kapoori** installatsiooniga "Marsyas" (40 meetrit kõrge ja 140 pikk), mille eksponeerimispaigaks oli valitud 3300-ruutmeetrine Turbine Hall. Itaalia ajakirjandus ei pea paljaks teavitada, et "Pärdi uus lugu ei ole mitte müüdihõngulise installatsiooni kaunistus või illustratsioon, vaid omalaadne polüfooniline kontrapunkt nähtavale struktuurile; "Lament Tate" on iseseisvale muusikalisele ainesele tuginev teos, mis edastab ja võimendab iidset pärimust (...); ja siin ei kurdeta mitte surnute, vaid elavate pärast (...)" "Lament Tate" oli festivali raames seotud ka Peter Sellarsi lavastusega, kus Antonin Artaud' ja June Jordani loomin-

gu abil etendati Pentagoni pressikonverentsi Iraagi sõja teemal.

■ **Maurizio Pollini "Projekt"**, mis sündis 1995. aastal Salzburgi festivali korraldajate pealekäimisel, vältas esmaversioonis viis õhtut. Toonane sari ei jäänud aga ainult ühe festivali mälestusmärgiks. Sisult ja mahult teisenedes, ent algideele ustavana, hakkas projekt ringi rändama ning jõudis aastal 1999 järjega Salzburgi tagasi. Hooajal 2000/2001 oli New Yorgi kord. Ameerikas kandis kontserdisari pisut muutunud pealkirja: "Pollini perspektiiv"; projekti maht oli lausa gulliverilik: 30 kontserti 20. sajandi muusikast. Märksa kääbuslikum, vaid tüheksast kontserdist koosnev variant sai mõeldud aastal teoks Tokios. Tänavu märtsis tuli Pollini lõpuks ka kaasmaalastele külla: Rooma uues kontserdikeskuses "lavastati" seitse kontserti kolme nädala jooksul. Kaasa tegid Arnold Schönberg Choir, Ensemble Wien-Berlin, il Quartetto Accardo, Santa Cecilia akadeemia solistid ja kammeransamblid; kava: 16. sajandist meie päevini (Beethoven, Berio, Brahms, Chopin, Debussy, Gesualdo, Kurtág, Ligeti, Manzoni, Marenzio, Monteverdi, Nono, Sciarrino, Schönberg, Schubert, Schumann, Stockhausen, Webern, Xenakis); mänguriistad: klavesiinist elektroonikani. Projekti ei reklaamitud mitte kuu või kaks, vaid juba aasta ette – algul muidugi üldsõnaliselt, stiilis, et kui uus auditorium valmis saab, siis tuleb Pollini. Seejärel kõneldi, et Pollinil on midagi plaanis; ja lõpuks võttis plaan ka konkreetse kuju. Vahetult enne Rooma ettekandeid varus ajakirjandus Pollini mõtetele leheruumi. Ja pianist kõneles muusikast. Ei puigelnud sugugi, et muusika... sellest ei anna kohe kuidagi rääkida, see on midagi... midagi sellist! Pollini oskab muusikast rääkida. Juttu oli ka sellest, mis alusel ta kavasis koostab, mis põhimõttest lähtuvalt midagi eelistab või hülgab, miks Rooma projekt on "stiilnihkes", kuidas uut märgata ja revolutsioonilist ära tunda, kuidas esmapilgul seosetuna näivas paindlikku loogikalõnga

Maurizio Pollini.

leida. Pollini kireks on repertuaar, mis pole liiga ära leierdatud, samas mängib ta vaid seda, mis hingelähedane. Klassikute puhulgi, kelle pärand justkui üksipulgi läbi uuritud, avastab ta unikaalseid, lugemata lehekülgi. Võtkem kas või Schubert – heebreakeelsele tekstile tuginev “Lied für den Sabbath”, mis kirjutatud sünaagoogi tarvis. Ja seda laadi lehekülgi loetakse Pollini “lavastustes” igihaljaste šedöövrite valguses. Pianist arvab, et ajaloo eri perioodidel loodut ei peaks mingil juhul kramplikult eraldama, sest muusikaloos pole ju ajastute vahele kõrgunud vaikumismüüri. Pole äärealasid. See, mida peetakse marginaaliaks, on pahatihti vaid teadmatuses ja hooletuses tingitud unustamise vili. Ka nn vanamuusika on kõike muud kui eksootilise eksililis viibija kinnine tsoon. Ning üldse oleks juba aeg omandada muusika suhtes avaram hoiak. Sarnane sellega, mis kujutavas kunstis elujõus. Rikkaliku väljapanekuga kunstimuuseumis ei välista ju Giotto Picassot. Ja Rooma kavas mõtestaski Pollini ühe öhtu raames Luca Marenziot, Luigi Nonot ja Gesualdo da Venosat; teisel pani kokku Debussy,

The Clash.

Berio, Monteverdi. Väärt nüüdismuusika vajab pianisti sõnul tunduvat lähedamat hingamisruumi. 20. sajandi väärtmuusika on aga see, mis eeskätt järginud keele-

uuenduse, väljendusvahendite muutmise nõuet. Muu muusika, see, mida üldjuhul tavatsetakse postmodernismi mõiste alla haarata, Pollini meelest šedöövrite rohkusega ei hiilga.

Lähitulevikus kavatakse Pollini salvestada Bachi “Hästitempereeritud klaveri” I osa. Kui kõik laabub, võtab käsile ka II osa ning viie aastaga peaksid prelüüdid-fuugad plaadile saama. Ja see on üldse esimene kord, kui Pollini lindistab Bachi.

■ Lärmakas rockimaailm leinab. Tõsi, pisut hilinenult, sest lahkumine oli seekord käratu. 22. detsembril suri oma kodus 50. eluaastal infarkti laulja-kitarist-helilooja-näitleja **Joe Strummer**, punkansambli **Clash** asutaja. Neile kunagistele mässulistele, kes praegu on umbes neljakümnesed, tähendas „tinistaja“ Strummer oma parimail päevil sama, mida Kurt Cobain tänastele kolmekümnestele. Strummeri karjääri sisukaim aeg möödus Clashi seltsis (ansambel lagunes 1985). Tõrges Clash püsis kauem pinnal kui ta sugulashing Sex Pistols, kes pärast üürikest märatsemist ja ilmakära leidis end äkitselt põhjast. Clash valis teise tee, loobus Sex Pistolsi süsteemaatilisest enesehävitamisest, sondeeris publikut, et leida temas liitlast, provotseeris kindla peale, mitte pimesi kakeldes. Oma sõltumatuses nautis Clash isegi ametlikku tunnustust. Clashi repertuaaris, selles punkhümneid ja -oodeid, alamkihi ülemlaulude, streigi- ja vastupanuviiside maskeraadis pehmendub põrguheli *reggae* ja ladinapärasega, mahendub etnoga, seguneb elektroonikaga. Strummer oli terane, ta tajus, mis tuuled puhuvad poliitikas. Ning Clash astus välja rassismi, imperialismi ja vägivalda vastu. Mõistagi nende võimaluste piires, mis ühe rockgrupi kasutada. Ja diplomaadi järeltulija Strummer tajus sedagi, et tegelikult on need võimalused nigelad ja piirid armetult kitsad, ning et hoobasid, mis asise maailma kulgu tänapäeval muudavad, üks rockansambel nüüd küll liigutama ei pääse – ja kas muusika, see vaimu toitev hüüdfantasm üldse.

Mailis Põld

Sergei Rahmaninovi Ühing

Käesoleva aasta 28. märtsil möödub kuuskümmend aastat Rahmaninovi surmast. 1. aprillil tähistatakse üle maailma Rahmaninovi 130. sünniaastapäeva. Sel puhul toimuvad kõigis maailma muusikakeskustes arvukad kontserdid tema helitöödest, korraldatakse festivale ja teaduslikke konverentse.

1992. aastal ilmus Ameerikas restaureeritud kujul kümnest CDst koosnev album kõigi Rahmaninovi säilinud helisalvestustega. Need on tänapäeval kujunenud pianismi meisterlikkuse etaloniks. Rahmaninovi esituses on salvestatud ka kõik tema klaverikontserdid ja "Rapsodia Paganini teemale" koos Philadelphia Sümfooniaorkestriga Stokowsky ja Ormandy juhatusel, sealhulgas Teine klaverikontsert kahes versioonis (1924, 1929) ning Kolmas sümfoonia ja "Surnute saar" Rahmaninovi enda juhatusel.

1990. aastal asutati Londonis Rahmaninovi muusika propageerimiseks Rahvusvaheline Sergei Rahmaninovi Ühing, mis korraldab kokkutulekuid, kontserte, teaduslikke konverentse ja annab välja regulaarset ajakirja News-

letter. Ühingu presidendiks on kuulus pianist ja dirigent Vladimir Ashkenazy, kelle ettekandes on salvestatud peaaegu kõik Rahmaninovi helitööd. Ühingu auliikmeks on Rahmaninovi tütrepoeg Aleksandr Rahmaninov.

Rahvusvahelise Rahmaninovi Ühingu järgmine korraline aastakoosolek toimub käesoleva aasta 12. aprillil Londonis, kus sel puhul leiab aset ka rahvusvaheline muusikateaduslik konverents.

Ühingu eesmärk on muusikaliste

kontaktide arendamine muusikute vahel, et aidata kaasa Rahmaninovi elu ja loomingu sügavamale tundmaõppimisele. 2003. aastal toimuvad Rahmaninovi Ühingu korraldusel mitmed muusikaüritused. 24.– 28. märtsini leiab Viinis aset Rahmaninovi muusika nädal. 22.– 26. maini tähistatakse Rahmaninovi juubelit New Yorgis. 24. mail esitab New Yorgi Filharmoonia Sümfooniaorkester tema viimaseks jäänud helitöö "Sümfoonilised tantsud". New Yorgis toimub ka muusikateaduslik konverents, mille järel viiakse lilli Rahmaninovi hauale Kensico kalmistul.

Vardo Rumessen

Ka Eestis tähistatakse Rahmaninovi sünniaastapäeva kahe erineva kavaga kontserdiga. Vardo Rumessen esineb 2. aprillil Estonia kontserdisaalis ja 7. aprillil Estonia talveaias. Kontserdid algavad kell 19. Talveaias kõlab valik prelüüde, Estonia kontserdisaalis aga etüüdid, Etüüd-pildid ja Sonaat nr 2.

ILMUNUD ON...

Keelpilliõpetaja
Nr. 14 Märts 2003

E. Iidi	Aksandri tehnikat ja keelpilliõpetust
S. Lehtmägi	Ühikmõõtmisvahelise pöördumise
I. Sepp	Näe muusika elu
M. Teras	Heino Eller muusika sügavalt
L. Sepp	Konkreetne töö
T. Kõrre	Muusika Saade ja muusikateadus
M. Lill	Dejavnost EEA koostöö
M. Valk-Falk	Rahvusvaheline

Estonian Classics

Eduard Oja

AJATRILOOGIA
iselle ja klaverile

A TRILOGY OF TIME
for violoncello and piano

Artur Vahter

Eestikeelse muusikaterminoloogia kujunemine ja areng

Scripta Musicalia

Sära ja mürtsu rohkem kui lati eest

MIRJAM TALLY

Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester Olari Eltsi juhatusel 14. veebruaril Estonia kontserdisaalis. Kavas Glinka ja Rahmaninovi teosed. Rahmaninovi Rapsoodias Paganini teemale soleeris Verstars Šimkus.

Paistab, et Olari Eltsi valimine Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri etteotsa on ennast vägagi õigustanud. Enamgi veel. Kontsert näitas, mida Elts ja see suurepärane orkester suudavad. Olari Elts on vist dirigendinaat, kes sütitab ja äratab kaamoses paljusid muusikakollektiive. Sellist asja ei näe just sageli, et alati veidi unise moega eesti publik suvatseb püsti tõusta ja vaimustunud aplausi ning jalgade trampimisega lisalugusid nõuda. Tõenäoliselt on Läti Rahvusorkestri muusikutes siiski ka loomuomast temperamentsust tublisti rohkem, kui oleme harjunud nägema. See mõjus virgutavalt. Vene muusikaga kava kõlas kirglikult ja emotsionaalselt. Glinka avamängus ooperile "Ruslan ja Ludmilla" keriti üles selline peadpööratav tempo, mis tundus juba noateral käimisena. Ja kõike esitati veenava täpsusega. Orkester läks hästi kaasa Eltsile nii omase efektsusega (loomulikult oli see osaliselt ka repertuaari teene!). Olles harjunud Eltsi nägema just nüüdismuusika propageerijana, avas see kontsert tema võimeid täiesti uue nurga alt.

Üllatasid orkestri *piano*'d. Ei mingit kahinat, kandeid ja kaunis toon. Soe ja pehme keelpillikõla. Sama võiks öelda Rahmaninovi teoses "Rapsoodia Paganini teemale" soleerinud läti

Olari Elts.
FOTO HARRI ROSPU

pianisti Šimkuse kohta. Kui tal tehnilise virtuoossuse ja efektitsemise kõrvalt mahti jäi, siis võis kuulda imelist *piano*'t. Muidugi lunis publik välja ka kaks lisapala. Seade Mendelssohni "Pulmamarsi" teemadel kõlas tema esituses vaimustava pöörasuse ja dünaamiliste trikkidega, millele kuulajad reageerisid naerupahvakutega. Šimkus polnud kitsi oma karismaatilist talenti illustreerima ka väliste žestidega.

Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri esinemine on viimase aja üks meeldejäävamaid ja eredamaid kontserdielamusid klassikalise muusika vallas – ei mäleta tõesti, millal kuulsin elavas ettekandes nii tehniliselt viimistletud ja paindlikku orkestrit.

Tühjus laseb paista

EVI ARUJÄRV

Musta laega kontsert II: "Metamorfoosid"

Tõnu Kõrvits, Krzysztof Penderecki, Peeter Salmela, Edison Denissov, Mirjam Tally;

Indrek Hirv, Ilmar Laaban, Aleksander Suuman, Elo Viiding

26. veebruaril Kirjanike Maja Musta laega saalis

Multimeedia püüab inimest täies tükis – mitut tajukanalit korruga – ja kipub neid kanaleid mõnikord totaalselt ära ummistama. Püüdlus ühe meele sõnumit liigagaralt teiste meelte kujundikeelde tõlkida võib välja lülitada inimtajus peituvat metafoorimasina. Kui näiteks pilt ja sõna liiga võimukalt heli "tõlgivad", satuvad vastuvõtja spontaansus ja fantaasia löögi alla.

"Metamorfoosid" oli viie helilooja muusika, nelja luuletaja luule ja videopildiga multimeediakontsert, millele oleks lisaannus tehnilist perfektsust nii helis kui ka pildis ainult head teinud. Aga teostajatel oli nii palju head vaistu, et sõna, pildi ja heli kokkupanemisel (ülesehitus Tarmo Johannes; multimeedia Ivika Kivi) silmas pidada olulist – tühjuse ja intiimsuse jõudu. Ja kokku võttes oli tervikus parasjagu poeetilist lummust.

"Metamorfooside" algus- ja vahemuusika (fonogrammid Mirjam Tally ja Peeter Salmela, heli Margo Kõlar) lõi mediteerivaid foone ja üleminekuid. Põhiteoste valik seevastu mängis kontraste välja.

Tõnu Kõrvitsa "Allikas" (2000) alt-saksofonile (Virgo Veldi) ja vibrafonile

(Madis Metsamart) ilmus impressio-
nistlikus õrnuses. Järgnevas Penderecki
"Capriccios" (1961) soolotšellole
(Leho Karin) kõlas ekspressionistlik
monoloog. Peeter Salmela meditatsioon
"Tiibeti kellukesed ja laulvad kausid"
(fonogramm) valmistas ette dra-
maatilist kulminatsiooni: vene avan-
gardisti Edison Denissovi kolmeosalis-
ses Sonaadis (1994) altsaksofonile ja
tšellole (Veldi, Karin) oli ka džassi
märke (III osa), kuid teose vun-
damendiks oli pingeline polüfooniline
kulgemine.

Kava puänt oli maandumine grotes-
ki. Mirjam Tally teoses "Meie kool"
(2002) lugejale (Ardo Ran Varres), al-
tsaksofonile, tšellole, löökpillidele ja
elektroonikale oli keskseks Elo Vii-
dingu tekst, milles naljakate fiktiivsete
isikunimedele sisse oli peidetud sotsiaal-
seid allegooriaid. Tally muusika oli ees-
kätt võimendaja, aimates järele luule-
tuse sarkastilist tooni ja ka lihtsalt teks-
ti rütmi. Varres sattus sellega seoses
näitleja rollist muusiku rolli: kõne- ja
muusikarütmi lahknevused mõjusid
pisukese "esitusliku" hälbena.

Helidega kaasa kõnelev pildimater-
jal oli üldiselt kasin, taandudes või
ilmudes mingites muusika pöördepunk-
tides. Kõrvitsa "Allikat" saatsid loodu-
sega assotsieeruvad pöörised ja voo-
lamised. Dramaatilise solarisatsiooniga
märgistatud värvavaga aianurk ilmus
Denissovi Sonaadi kirglikel kõrghet-
kedel.

Sageli olid ekraanil ainult hõredad
luuleread. Need ilmusid kordudes,
voolates, hõljudes või rangete ridadena
– püüdes ajuti muusika ja luulekujundi
võrdkujuga ka pildis tabada. Luulepildi
kasinus ja helitu olek oli hea. Sel viisil
ei seganud kõnemuusika juuresolek
"päris" muusikat.

Aga kõige mõjusam võte "Meta-
morfoosides" oli tulekute ja lahkumiste
efekt: muusika või pildi või luuleteksti
ilmumised ja pildist väljumised – erine-
vate tajukanalite sisse- ja väljalülitami-
sed.

"Metamorfooside" raamkujund oli
lähivaates inimese silm. "Kõigepealt
tõstan mina silmad, siis tõstab see,
mida ma nägin, mind," ütlesid Indrek
Hirve luuleread. Nendes oli esteetiline
iva. Enne tajumist on langetatud pilk,
suletud silmad, tühjus, puhkeseisund.
Enne lambi süttimist on pimedus.

Pimedus ja tühjus on hädavajalikud, et
kujund saaks esile tulla.

"Metamorfoosid" kõnelesid mitmel
viisil ka "kunstisilmade", poeetilise
vaate intiimsusest. Tõepoolest, kunsti-
sõnumil on šansse, kui kujund ei läm-
mata vastuvõtjat ja ei möödu kiirus-
tades, vaid jõuab inimesele lähedale
õrnuse ja aegluse teed mööda. Need
kaks – tühjus ja intiimsus – on poee-
tikas hädavajalikud, hoolimata sellest,
kas materjaliks on heli, sõna või pilt. Ja
mida rohkem on koos erisugust "ma-
teeriat", seda enam on tarvis tühjust ja
intiimsust.

Elo Viiding.

FOTO KALEV KESKÜLA

Mirjam Tally, Elo Viidingu
mõtete helindaja.

FOTO ANNELI REMME

Kaks pilku tangole

JOOSEP SANG

Astor Piazzolla on tangouundaja, kelle
muusikat tunneb praegu terve maailm
ning keda mängitakse juba aastaid ka
Eestis. Mõned teevad seda ehk ka loo-
tuses rahvusvahelisest trendist profiiti
lõigata, enamik loodetavasti siiski siiras-
t armastusest selle (tõepoolest armas-
tusväärse) muusika vastu. Värskeimad vil-
jad Piazzolla-saagist kodumaises
muusikaelus on kaks teenitult suurt
tähelepanu pälvinud kava, mis mõlemad
keerlesid ümber Piazzolla ja tema loodud
kontsertliku *tango nuevo*. 15. veebruaril
astusid Estonia kontserdisaali lavale Villu
Veski ja Tiit Kalluste, 2. märtsil akordio-
nikuulsus Richard Galliano.

Mõnikord valdab mind kiusatus
asendada tavapärase kontserdiarvustus
tahtmatult pealtkuuldud hinnangute-
kommentaaredega kontserdikülastajatelt
ehk avaldada seda, mis jääb kõrva kori-
dorides, riidehoius, kohvisabas või WCs.
Selline *vox populi* peegeldab kindlasti
omal moel pilti, mis tekib publikul,
kellest suur osa on saali tulnud ahvatleva
eelreklaami ja ürituse arvatava prestiiži
ajel. Nii võibki sekund enne peaesineja
lavale astumist enda taga istujalt kuulda
küsimust: "Mis värk see siin täna üldse
on?" ja vaheajal kellegi nipsakat kom-
mentaari: "Kontserdi esimene pool oleks
üldse võinud olemata olla." Aga daamide
ja kavaleride arvamusi pikemalt peegeld-
dada pole vist siiski mõtet.

Richard Galliano on üks nimekamaid
akordionimängijaid tänases jazzisuunali-
ses muusikas (Guy Klucevsek on teine),
kelle firma-*sound*'i tähistab tema enda
poolt kasutusele võetud termin "uus mu-
sette". Kõige sagedamini mängib Gallia-
no just prantsuse värvinguga jazzit, kuid
palju on tema repertuaaris ka tango ja
brasiilia *choro* mõjudega muusikat.

Kontserdil Estonias ei avanud Gal-
liano end siiski eelkõige improviseeriva
jazzmuusikuna, vaid tõlgendas läbisegi

Tiit Kalluste ja Villu Veski, kes Argentinast saadud tangopisikut ka Eesti kontserdilavadel levitavad.

Daniel Piazzolla – mees, kel tango geenides.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Astor Piazzolla tangosid ja oma loomingut. Esimeses pooles oli ta laval üks ning astus seetõttu range notatsiooni radadelt rohkem kõrvale. Teises pooles tuli lavale ka Tallinna Kammerorkester Tarmo Leinatamme juhatusel, kavas sellised Piazzolla meistriteosed nagu “Adios Nonino”, “Oblivion” ja kaks osa Aastaegade tsüklist (Piazzolla üks kuulsamaid teoseid “Libertango” kõlas sooloversioonis). Orkestriga esitatud programmis oli kesksel kohal Galliano kolmeosaline kontsert akordionile ja orkestrile – pigem traditsiooniline, kuigi efektneteos prantsuse (filmi)muusika kaanonite järgi.

Galliano näitas end spontaanse, hinges-tatud ja vajadusel ülivirtuoosse mängijana, ka koostöö meie orkestriga laabus hästi. Piazzolla-tõlgendused olid veenvad – oli Galliano ju heliloojaga tolle eluajal tuttav ning sai maestrolt soovitusi välja töötada isikupärane lähenemine rikkalikule prantsuse akordionimuusika pärandile.

Mitmeti veelgi suurema elamuse valmistasid paar nädalat varem esinenud Villu Veski ja Tiit Kalluste oma ansambliga, kes lasid saalitäiel publikul osa saada oma muusikalistest muljetest reisilt Argentinasse. Tegemist oli väga sidusa

õhtuga, kus lisaks muusikale pakuti lavalt ka tantsu ja liikuvaid pilte – mitte ainult ülesvõtteid Buenos Airesest, vaid ka väga huvitavat *live*-videot.

Piazzolla muusika võimaldab väga erinevaid lähenemismurki. Hästi on teada n-ö klassikalised tõlgendused (Gidon Kremer, ka Heiki Mätlik oma kaaslastega), on maailmamuusika suunitlusega esitajaid ning neid, kes töötlevad Piazzollat jazzi võtmes (näiteks vibrafonist Gary Burton). Veski ja Kalluste lähtusid eelkõige viimasest võimalusest ning nõnda kõlasid lavalt sageli ka ulatuslikud jazzisoolod, mille aluspõhjaks oli ansambli aukülalise, trummar Daniel Piazzolla ja bassist Taavo Rummeli tõhus koostöö. Kuigi kontserdil lasti Piazzollal sageli soljeerida, oli ta vaid üks lüli väga tugevas ahelas, kuhu kuulusid lisaks Veskile, Kallustele ja Rummelile veel suurepäraseid sooloseid mänginud kitarristid Andre Maaker ja Oleg Pissarenko ning tšellist Leho Karin.

Olulisima eelduse ansambli veenvaks koosmänguks lõi kontserdi materjal – neli Kalluste ja neli Veski algupärast tangokompositsiooni, mis lasid paista, et Argentinast käik oli autoreid tõepoolest inspireerinud. Paladest kumas läbi tõelist kirge ja tangole omast tuha all hõõguvat tuld. Tango loomus tuli paladest välja isegi vaatamata sellele, et välditud oli selle kõige pinnapealsemaid atribuute – tüüpilisi rütmimustreid ja kõige tava-pärasemaid pillikombinatsioone. Kontserdi lõpetanud kaks Piazzolla enda lugu mõjusid eespool kuuluva orgaanilise jätkuna. Ansambli mängus võlusid peened kõlanüansid ja isegi Estonia kontserdisaal, kus võimendatud muusika tavaliselt hästi ei kõla, näis seda projekti soosivat. Et asi nõnda hästi õnnestus, tuleb muusikutele soovitada tangokava ka plaadina välja anda. Kuulajahuvi selle vastu võiks väikese Eesti piirid kaugelt ületada.

Jazzifriikide vabadus ja ekstaas

MIRJAM TALLY

Baltimaade jazzivirtuosid on leidnud ühise keele – Jazzkaare kevadhooaja kontsert 12. veebruaril Von Krahli baaris pakkus elamusi jazzistiili erinevates, ent samas eredates värvides. Muusikaline värskus, positiivne ergastav alge oli kogu õhtu märk. Triosse Baltic Network kuuluvad kaks leedu väljapaistvat jazzmuusikut, saksofonist Liudas Mockunas ja löökpillimängija Arkadi Gotesman, ning eesti kitarrist Jaak Sooäär. Viimane on ka selle trio algataja.

Laval on kolm värvikat muusikut, võrdsed nii fantaasiakirevusest kui ka virtuosuselt. Üksteise ideid haaratakse lennult, mis lahvatavad kuulajate ette kohati üsna veidra helikaskaadina. Õhus on pinget ja elektrit. Kohati ka ekstaasi. Spontaansus ja reaktsiooniteravus loovad õhustiku, milles muusikaline energia toimib. See materialiseerub helides kord kaose-korra piiril balanseerivaks, üsna rajuks *free* jazziks; kord aga tunned end õdusa klubijazzi pehmemas hoovuses.

Teravmeelsed soolod kuuluvad

orgaaniliselt hea jazziohtu juurde – kas või näiteks Sooääre kurblik-skeptilise meloodiajoonega kitarripoogendamine, mida katkestavad ootamatud kräginad. Või miks ka mitte tõeliselt karm ja pulseeriv rütmide pillerkaar Gotesmanilt, nii et võid vaevalt eristada trummipulki ja imestada, millise sekundi murdosa kiirusega need eri kõlavärvvides rütmid sünnivad. Mockunas pillerkaaritab lõpuks suisa kahel saksofonil korraga.

Hetkede kordumatus on üks jazz

paratamatuid omadusi. Selle muusika voolav vabadus on jälgendamatu, iga esitus elmisest erinev. Eredaid momente pole võimalik täpselt taasluua. Kuid sellises osalises määramatuses ja emotsionaalsuses peitub just jazzi võlu. Iga hetk on kordumatu. See on see paeluv omadus, mis enamikus muudes muusikastiilides (välja arvatud ehk rahvamuusika) jääb läbi tunnetamata. Selle võrra on ka muusika (ja muusiku) ning kuulaja vahel suurem distants.

Muusika on suurte teooriate kõrval ikkagi ka mäng emotsioonide ja vahetu reaktsioonivõimega, mida Baltic Networki esinemine üsna sugestiivselt tõestas. Nende muusikute spontaansus ja suisa särisev ideerohkus meenutab mulle ühte varasemat Jazzkaare külalist, ansambli 32. Janvier (32. Jaanuar). Nimestatud kahe kollektiivi vahel tõmbaksin paralleele nii muusikalise erksuse kui ka stiililise poole pealt. Midagi oli, mis ühendab. Värske ja loominguline mõtteviis.

Demokraat Rannap

“Opera. Commedia delli instrumenti”: Rein Rannap.

28. veebruaril Estonia kontserdisaalis Igor Garšneki saates “Muusika ja elu” rääkis Rein Rannap, et piirid groteski ja tõsise musitseerimise vahel on tema jaoks ammugi olematud. Ta segab häbenematult kõrget ja madalat, rahvalikku ja elitaarset, poppi ja klassikat. Valutult saab Rannapi kohta öelda, et ta on postmodernist. Teda võiks ehk võrrelda Elton Johniga, aga Eltoni laadis külluslikkuseks ei ole Eestis vist kellelgi raha. Kui Rannapi käsutuses oleks raha, küllap siis upuks ka tema kontsertide ajal laval elavatesse lilledesse, võib-olla vahetaks ta kostüüme ja tooks lavale ratsahobused või ilmuks kohale helikopteril. Võib-olla kolleksioneeriks ta prille või autosid. Igal juhul on ta üks väheseid Eesti artiste,

kes veab ka staari mõõtmed välja. Staar peabki olema natuke kentsakas, võib-olla isegi tüütu, aga igal juhul ei jää ta kunagi märkamatuks. Rannapis on umbes sama maniakaalset bravuuri nagu meediatäht Urmas Otis, nad on vist ka ühe põlvkonna mehed.

Ruja-nostalgilisel suvetuuril koos Maarja-Liis Ilusa ja Jassi Zahharoviga ei häbenenud Rannap kontserdi lõpul saluuti *à la* Rolling Stones. Ta esinemiskostüümiks oli fuksia- või vaarika-värvi roosa õhulisest materjalist pintsak, mida ei lubaks endale vist isegi leviartistid Sulo või Marco.

Nüüdse “Opera”-tuuri jaoks oli Rannap angažeerinud ülielitaarsed videokunstnikud Toomiku, Semperi, Raidpere, Sukmiti jt ja samas välja mõelnud laadaliku ansambli Commedia delli instrumenti. Samal ajal kui peenenenud maitsele pakuti *camp*’i (kaheksakümnen-date purjeregati meestetantsud), põikeid vähemuskultuuri suurkujude juurde (Raidpere video Agu Pildist) ning eksistentsiaalseid küsimusi visuaalses vormis

(Toomik), löbustas orkester seosetute pillikäksatuste ja ootamatute ilmumistega n-õ republikut. Millegipärast flirdib Rannap hoogsalt vähemuskultuuri märkidega; kui ka tahaks, ei saaks märkamata jätta mitmete videoklippide ühemõttelisi viiteid. Ma ei tea, mida arvasid “Opera”-projekti videoklippidest inimesed maal? Rannap muusika propagandistina teeb tänuväärset tööd, aga karta on, et tippkunstnike kontseptsioonidest tiinete videote peale kehitasid “Klaver tuleb külla”-stiilis peole tulnud inimesed õlgu. Rannap tahab korraga kõigile meeldida, ja tõepoolest, nii suvist Ruja-kontserti kui ka Estonias toimunud “Operat” saatis publikumenu, aga arvatavasti oleks nii maitsekütt kui ka lõõgastuja saanud suurema elamuse, kui ta oleks vaid oma sihtgrupile suunatud programmi näinud.

Rannap kummardab korraga mitmes suunas. Ta on demokraat, ehkki staar võiks rahva peale ka vilistada.

BARBI PILVRE
kultuurikriitik

Armastuse võimalikkusest Rahvusooperis Estonia

AADU ÄÄSMÄE

“Vargamäe tõde ja õigus” – muusikal kahes vaatuses Tammsaare romaani esimese osa ainetel. Muusika: Tõnu Raadik, libreto ja lavastus: Ago-Endrik Kerge, muusikaline juht ja dirigent: Aivo Välja, dirigent: Lauri Sirp, kunstnik: Liina Pihlak, valguskunstnik: Airi Eras. Peaosades: Vargamäe Andres – Priit Volmer, Oru Pearu – Jassi Zahharov, Krõõt – Tiit Laur, Pearu eit – Helgi Sallo, Juss – Rene Soom, Mari – Triin Ella või Maria Kais. Esietendus Rahvusooperis Estonia 6. märtsil.

Eesti rahva tähendusrikkaim kirjandusteos on viimaks muusikateatri laval. Aastatepikkuse hoovõtu järel ladusalt kirja pandud teos on paari pöördlavakuuga vurrutatud selgeks nagu Hundipalu Tiidu mesi. Eelmise kunstilise juhi Paul Mägi püstitatud loomingulisest teetähisest (tema tellimus see sisuliselt oligi) tuhises loominguline kollektiiv mööda arvestatava tulemusega. Seda vaatamata ülesande aukartust äratavale mastapusele ja aukartuseta eelarvamustest alanud pingetele, mis lavastusprotsessis lahvatanud loomeleegil hetkekski ei lasknud vaibuda.

Libreto ja lavastuse ülesehitus tugineb sõnalavastustes läbiproovitud. Teostunud tervik väljendab veenvalt teadlikke valikuid paljude võimaluste vahel sel ahtal rajal, kus iga kõrvalekalle ootuspärasest kätkeb endas Vargamäe sillutamata soovillaga samaväärseid ohte. Kindlasti on igaühel, nii tegijate kui ka vaatajate hulgas, mõni raamatust või varem nähtud lavastustest armsaks saanud sündmus või mõttelõng, mida muusikalavastusest ei leia. Kuid tekstid ja sündmused on oskuslikult seostatud ning kogu lugu lavapildi taotluslikult liigutavas kodukootuses hõlpsasti jälgitav. Kuigi vaatajalt, kellele koolis kohustusliku kirjanduse tihnikust läbi hiilides Tammsaarest suurt midagi külge ei ole jäänud, nõuab ühise läbielamise kaudu sündivasse teatriimesse lõimimine omapoolset osasaamissoovi ja

vaimset pingutust, et kiirelt kulgevatele lavasündmustele kaasa elada.

Kogu tegevus toimub tahmade palkseinte vahele surutud pöörleva laval. Pöördlava läbivad trepp- ja kaldteed kord toovad-viivad tegelasi tagalaval kõrguva silla kaudu, kord liigendavad ruumi väikesemateks osadeks, kuhu paigutuvad laud, säng, vanker, vokk... Lava aina pöörleb – kiiremini, aeglasemalt, vaid vahetevahel pikemalt peatudes. Pelgalt praktiline lahendus või sümbol? Inimesed aja veskikivide vahel? Laval viibijatele on pöörlev mänguruum omaseks saanud, kuid vaatajalegi jagub pisut närvikõdi, kui ühendusteet omavahel liiga üürikeseks ajahetkeks kohtuvad või koor tagalaval ainuvõimalikku hetke varitsedes lavaehitise hammasrataste vahelt läbi lipsab. Et väikesed lapsedki ennast pöördlaval turvaliselt tunnevad, on omaette saavutus.

Etenduses on palju ootuspärast – tegelaste riietus, ajastuhõngulised rekvüsiidid, rääkimata lavastuse ülesehitusest. Tegelikult kuulub ka pöördlava ja suitsu heldekaeline kasutamine alates Jaan Toominga Põrgupõhja-lavastusest eestimaise Tammsaare-käsitlusega kokku. Suitsu on tõesti palju! On see udu? Soolaukast tõusev aur? Vargamäe ähmane tulevik? Ehk oleks lõhnast piibusuitsust

125-aastane Anton Hansen – nüüd ka muusikalilaval.

kõrtsistseenides küllalt saanud? Krõõda lillemaalinguline kaasavarakirst eeslaval loob ehmatava seose lavasügavusest tagasillale avaneva väravaga, mille kaudu Andres ja Krõõt Vargamäele tulevad ja kuhu suubuvad surmale määratute sammud (Eluvärav – Surmavärav?!), ka noore Andrese sammud, kelle eluteekond isatalust lahkumise järel õige üürikeseks kujunes. Leidlikuna mõjub ohtrate kõrtsistseenide lahendus ülalt laskuvate laetalaade, lampide ja kettidel rippuva pööratava lauaga, mis lisab lärmakate stseenide algusesse hoogu, pakub ohtralt mänguvõimalusi ja lubab stseeni lõppedes sama hoogsalt lavalt lahkuda. Lavastaja (ja Tammsaare?) tahtel ülijanused, voli pärast valatavat viina ihaldavad kõrtsilised panevad niigi kõikuvat kõrtsilauda rünnates vaat et lae ja lambidki ohtlikult oõtsuma.

Muusika on muusikalavastuse võti. Kui lavastaja (küll pikkade kõhkluste järel) tajus Tammsaare “Tõe ja õiguse” esimeses osas muusikali tunnuseid, siis helilooja kirjutas pigem ooperit, mille tarvis jälle proosateksti osa suur ja muusikalise dramaturgia mänguruum liiga ahtake. Libreto koosneb üksikutest omavahel oskuslikult seostatud numbritest, ooperile omaste muusikaliselt kandvate ja vokaalseid võimalusi pakkuvate aariate lisamiseks ruumi ei jätkunud. Kui helilooja tõesti kuus tundi muusikat valmis kirjutas, nagu kuulukse, võiks sellest luua mida iganes – oratooriumi, balleti, sümfonia –, kus muusikalised mõtted enam mõjule pääsevad. Praegu moodustab muusika lihtsalt kauni, lavaloo sõna ja mõttega kaasa kõneleva ning lavastust ühtaegu siduva ja liigendava akustilise keskkonna. Tekib ohtralt žanrilisi seoseid vene rahvalaulust gospelmuusikani, pisut ajast etteruttavalt on Vargamäe Indreku ja noore Andrese lahkumise kajastamisel džässilikke intonatsioonide kasutatud. Hoogsad kõrtsistseenid mõjuvad muusikaliselt ehedaina, mitmel pool mujal on helilooja mõte olnud tunduvalt “tummisem” kui tegelik inimhääle ja

orkestri tasakaal võimaldab. Partituuris helikõrguslikult välja kirjutatud dialoogid on mitmel pool orgaaniliselt kõnelähedaseks mugandunud, mõnes paigas tunduksid proosale ehitatud meloodilised dialoogid klassikalise retsitatiivi austajale lausa geniaalse leiuna, kui kõrval kuuleksime ka lauljatele tänuväärsemat vokaalset materjali. Lavastus ei ole teadagi kummist. Ootame oratooriumi?

Orkestri ja lava tasakaalu taotlemisel ei ole tänini õnnestunud teksti mitte ainult kuuldaval, vaid ka arusaadaval viisil kuulajani tuua. Peaproovil viibinud külalised väitsid, et otsisid tuge lava kohal jooksvast võrkeelsest tõlkest. Ekstreemse, aga mitte sugugi mõeldamatu lahendusena võiks orkestrikoosseisu intiimsemates stseenides veelgi vähendada. Suurt kõlajõudu nõudvates kohtades (eriti lõpus) võiks kasutada helisalvestuse ja helitehnika abi. Sisulistel kaalutlustel hajusalt tagalavale paigutatud koori kuuldavaks tegemine võrdväärset üha paisuvat emotsiooni edastava sümfooniaorkestriga ei ole lihtsalt võimalik. Praegune lahendus, lõppu kavandatud koorikulminatsioon käripimine, ei veena. Et partituuris on sellega arvestatud, jäi "kooritud" (ilma koorita) kulminatsioon kuulamisel troostitu tunne Vargamäe inimtühjaks kidumise paratamatusest... Ehk oleks võinud kõik lahkumised ühtekokku koondada? Oleks ju Tammsaare seatud sõnu: "Inimene mõtleb, jumal juhhib" uljast rammumehest küla helgemaks peaks ja mõttetargaks sirgunud noore Andrese suust kõlvanud kuulata teistelgi. Noore Andrese lavaajalt lühike, kuid tähendusrikas roll ongi üks lavastuse veenvamaid. Temaga kraavipervel ja mujalgi kaasas kõndiv väike Ants ei paista kuigivõrd alla vanduvat. Raamatu järgi Vargamäe vaimsuse kandjaks mõeldud Indreku isetult episoodiline lavaelu jääb paratamatult vendade mehiste askelduste varju.

Oru Pearu jõuline lavakuju seob kogu etenduse ühtseks tervikuks. Vana Andres on juba Vargamäele jõudes elutarkust täis ja etenduse vältel palju ei muutu. Juss on laval tõeline – nii oma olemises kui ka sõnades ja suhtlemises. Marid on kumbki omamoodi – esietendusel nähtud Triin Ella emalikum, Maria Kais koketeerivam. Tähendusrikkalt rõõmsameelset minevikku, mida pärast Krööda kaasavarakirstul Andresega peetud dialoogi lava kaldteel punetava vaiba sisse mähkida, ei näi

kummalgi kuigivõrd olevat. Noored – Liisi, Maret ja Joosep – on igati sümpaatsed, tüdrukute "Sink-sale-proo"-laulu aegu kantavad heledad linnariided lasuvad neid pigem peenikesteks linnapreilnadeks pidada. Et noortel tõelist laulunumbrit polegi, valmistab pisikese pettumuse. Seda enam, et Krööda helehäälsed laulud juba esimeses vaatuses lakkasid.

Ülejäänud osatäitjad esinevad värvikates episoodides. Oru sulane Kaarel on rahumeelne rammumees; et ta töö eest Pearult ka väärilist tasu nõuab, tundub igati õiglane ja usutav. Saunamees Madis oma naisega on värvikas paar. Küllap võiks Sauna-Madis etenduse alguses kabadamalt kõndida – raamatu järgi täisjõus mees, kes noore peremehega rammugi võis katsuda, ohjeldamatust kraavikaevamisest kõnelemata. Kõrtsimees ohjab vilunult ja kindlakäeliselt oma lärmakat seltskonda. Hundipalu Tiit on nii raamatus kui ka etenduses otsekui teisest maailmast. Seos raamatust tuntuga on siiski visa tekkima. Rätsepmeister Taar on oma kihutuskõnes just parasjagu irriteeriv, et Pearut tema õmmeldud pükstest välja ronima panna. Pearu eit näib pidavat oma meespoolt hoolt vajavaks veidrikuks, armastust tema askeldustest välja lugeda ei õnnestu. Oru Pearu kui Vargamäel võimaliku armastuse ainus sümbol?

Märkidel ja sümbolitel näib lavastuses olevat tähtis koht. Paarist silmanähtavast oli juba juttu. Kuuldavaks saavate sümbolite hulgas on lindi vahendusel kostev jumalasõna üks olulisemaid. Usun, et nihestatus Kõstri õnnistamisliigutusega sarnaneva žesti ja salvestatud hukkamõistusõnade vahel on taotluslik. Ka Hundipalu Tiidu ristsete pildis peetud isamaalised kõned paiskavad publikusse vaid märksõnu (Jakobson, Postipapa;

*"Vargamäe tõe ja õiguse"
muusikalavastuse
tugevaim külg on
erinevate komponentide
sobivus ja kokkukuuluvus.*

Jannsen, Sakala), samuti vana Andrese lugemised Hiibi raamatust. Finaalis pakutav surnute tagasipöördumise sümbolika (sügispäikese veerul mõtiskleva vana Andrese kohtumised Krööda ja Jussiga) balansseerib aga banaalsuse piirmail, otsekui tühjaks tehes neid rikkalikke seoseid, mis Vargamäest võlutud vaataja hingesopis aegsasti sõlmuma hakanud.

Etenduse õnnestumises on tähtis osa kooril, kes toob oma hästi ajastatud ilmutiste ja hingestatud lavalise olemisega mahukat etendust kimbutavasse staatikasse värvi ja elevust. Koori osalusel kõlavad lõpetatud numbrid (meeskoori kõrtsistseenid ja naiskoorilt kõlav rahvalaul ristsete pildi lõpul) toovad jätkuvat arendust taotlevasse helikangasse meeldivat vaheldust. Kui lisada, et soolooosade täitjatest pool on oma ametilt sellisama koori lauljad, tuleb kollektiivi võimekuse ja arengupotentsiaali üle ainult rõõmu tunda. Sümpaatsed mulje jättis muusikaline juht ja dirigent Aivo Välja, kes tegi koostöös aina rõõmsameelselt naeratava helilooja, lavastaja ja koorimeistriga teksti, partituuri ja lavaliste võimaluste kooskõlastamisel suure töö ning juhatas etendusi kindlakäeliselt ja näitlejaid innustavalt. Ka dirigent Lauri Sirp suutis ühes juhutatud proovis lava ja orkestri ladusalt (esimese ja ainsa korra kohta lausa hülgavalt) kokku viia. Etenduse juht Peeter Karell (tema see partituuri ja tekstiraamatu järgi lavakeerutaja ongi) koos lavameeskonnaga tagab nõudlike pildivahetuste täpse toimimise.

"Vargamäe tõe ja õiguse" muusikalavastuse tugevaim külg on erinevate komponentide sobivus ja kokkukuuluvus. Kõik lavastuse loojad on olnud ühise mõtte väljendajad, leidugu pealegi vaatajate seas neid, kes nähtut ja kogetut harjumatuks, pigem Pearu ühemehetükiks peavad. Ühes on neil siiski õigus: Pearu armastusstseenides (kuidas teisiti võiks tema Krööda-monoloog ja "Veart kelle" laulu nimetadagi) on see tunne niivõrd tajutav, et taipame – armastus pole Vargamäelt kuhugi kadunud, ta elab väljamägede vahel üha edasi. "Las me harjume," ütleb etenduse alguses Andres Kröödale targad ja kaalukad sõnad. Sedasama soovin ja soovitan loodetavasti üha arvukamale publikule, kes uuest lavastusest osa saama tõttavad. Avatud südamega kuulaja-vaataja saab kindlasti rikastava elamuse.

Juudi muusika seminar Eesti Muusikaakadeemias

5. aprillil kell 15.00 saab Eesti Muusikaakadeemias kuulda loengut sünaagoomuusika traditsioonidest. Lektoriks on emeritprofessor Yehezkel Braun Tel-Avivi Muusikaakadeemiast. Loeng on avatud kõigile huvilistele.

Muusikal on judaistlikus traditsioonis olnud alati äärmiselt oluline koht. Tempelmuusikuteks oli traditsiooni järgi määratud terve Levi suguharu. Paljud tolleagssed instrumendid rändasid hiljem Euroopasse ja on kasutusel siiani. Kuna esimesteks kristlasteks olid juudid, võeti ka kristlik jumalateenistus suures osas üle just sünaagooist. Nii juudi kui ka kristlikus liturgias on tänapäevani kesksel kohal psalmilaulule toetuv meditatsioon. Vaatamata mõnede esimese aastatuhande kristlike ideoloogide reaktsioonilisele seisukohale juutide suhtes näeme, et inimesed on omavahel siiski hästi läbi saanud ning muusikute suhtlemine on ilmselge. Näiteks kasutatakse gregooriuse laulus heebreakeelsete nimede või sõnade puhul peaaegu alati heebreapärasest rõhuasetust, kuigi see on ladina keeles erinev. Samuti hakati sünaagoomuusikat noteerima natuke enne esimeste noodikirjade ilmumist kristlikus traditsioonis. Selline läbipõimimine on toimunud ka hiljem ja mitte ainult ühes suunas. Väga palju on sünaagooilaul üle võtnud ka kristlikke tavasid – mõnes sünaagoois on lauldud uute sõnadega isegi luteri koraale.

Viimastel aastakümnetel otsib üha rohkem muusikuid ja teadlasi nende kahe suure traditsiooni ühiseid esivanemaid. Üks kõige tuntumaid neist on Iisraeli helilooja Yehezkel Braun. 1922. aastal Preisimaal sündinud ning kaheaastasena koos vanematega Palestiinasse läinud

Yehezkel Braun on oma elu jooksul sama palju näinud ja kogenud kui see kõrb, kuhu nende perekond uues elukohas majakese ehitas ning millest nüüd on saanud Tel-Avivi kesklinn. Ta on tänapäeva Iisraeli tuntumaid heliloojaid, samas kaitsnud magistrikraadi kreeka ja ladina filoloogias. Nagu juba öeldud, on ta põhilikult uurinud juudi muusika traditsiooni ning aastaid õppinud ka gregooriuse laulu. Lisaks 5. aprillil toimuvale seminarile võib 6. aprillil kell 16.00 Mustpeade Majas ning 7. aprillil kell 19.00 Pärnu kontserdimajas kuulda kontserti Yehezkel Brauni loominguist. Laulavad RAM ja Ellerhein, dirigeerib Avner Itai Iisraelist.

Jaan-Eik Tulve

Olari, Pedro ja Erkki-Sven proovis.

FOTO SIGNE VAIKNEMETS

Tüüri "Ardor" kõlas nüüd ka Eestis

Märtsi esimesel päeval sai ka Eestis kuulata Erkki-Sven Tüüri kontserti marimbafonile ja orkestrile, pealkirjaga "Ardor", mis ladina keeles tähendab "kuumust", "leeki" või "sära". Kõiki neid omadusi öhkus nii teostest endast kui ka solist Pedro Carneirost. "Ardor" on erakordselt eluvaimu täis, solistipartiid võiks nimetada isegi valatuks. Marimbafon pilbastab kõik sümfooniaorkester kuuldavale toob. Samas on soolopilli ja orkestri "abi-elu" ideaalne. Dirigent Olari Elts korraldas neile muidugi ka väga efektse ja harmoonilise laulatuse.

Portugali löökpillimängija Pedro Carneiro on parim löökpillisolist, keda Eestis pärast Evelyn Glennie't kuulnud. Carneiro esines ERSO ees spetsiaalselt selleks kontserdiks Tallinna toodud 5-oktaavilisel marimbafonil. Esimest korda kõlas "Ardor" möödunud aasta jaanuaris Cardiffis, kus Carneiro mängis seda koos BBC National Orchestra of Wales'i ja dirigent Petri Sakariga.

Anneli Remme

Nelikümmend aastat rõõme

IVALO RANDALU

1962. aastal tuli Estonia teatri orkestrisse flöödirühma kontsertmeistriks kaheksateistkümneaastane flöödineiu Sigrid Orusaar. Mõnele võib ju tunduda rutiinne esitada nelikümmend aastat harva muutuvat repertuaari.

Kuidas endal tunne on?

Ei, ei ole! Iga etendust hakkad tegema ju jälle uuesti, eelmise tunne on läinud. Samamoodi on ka solistide ja dirigendiga, miski ei kordu täpselt. Eriti tore, et niisugused juhid nagu Neeme Järvi, Eri Klas, Peeter Lilje, Paul Mägi ja Jüri Alperen pole end üldjuhul korranud. Erilised on õhtud külalissolistidega, nad toovad alati kaasa seda, mida pole varem oma teatris kogenud. Teater on isemoodi maailm, ka populaarse klassika iga uuslavastus on siin suuremgi sündmus kui mõni esietekanne kontserdilaval.

Kuidas kirjeldad orkestri ja lava suhet – lõplik helipilt fikseerub ju alles saalis ja sealgi ebaühtlaselt?

Olen noorematest kolleegidest võrdlevam sellepärast, et olen koos mänginud ka eelneva põlvkonna solistidega. Särava isiksuse laulule reageerib orkester silmsidetagi – publik on peeglik. Nii sünnib erakordne tervik. Muidugi on etenduse a ja o dirigent, tema sädemest või selle puudumisest oleneb palju. Üksikud apsud ei pruugi väärtata õnnestumist, teisalt aga ka veatu esitus võib tervikuna halliks jääda.

Kas orkester suudab etendusel dirigenti mõjutada?

Ainult hea või halva mänguga, seega inspireerivalt või pidurdavalt. Tegelikult on mõjutused vastastikused. Palju sõltub repertuaarist. Flödistina olen mina ammu rahul: Tambergi Ballettsümfoonia, "Poiss ja liblikas", "Joanna tentata"; Debussy, Sink, Ravel... Ooperitest "Aida", "Salome", "Roosikavalier", "Lucia di Lammermoor"...

Viimases on kadents, mida iga külaline tegi omamoodi: mõnel oli midagi paberil, mõnel polnud sedagi; tuli siis etenduse eel garderoobis käigult läbi proovida – mis igavusest või rutiinist siin rääkida saab! Kui on hea muusika, pole žanr oluline. Ka pole mul eelistusi ühegi autori osas, Mozartist modernistideni.

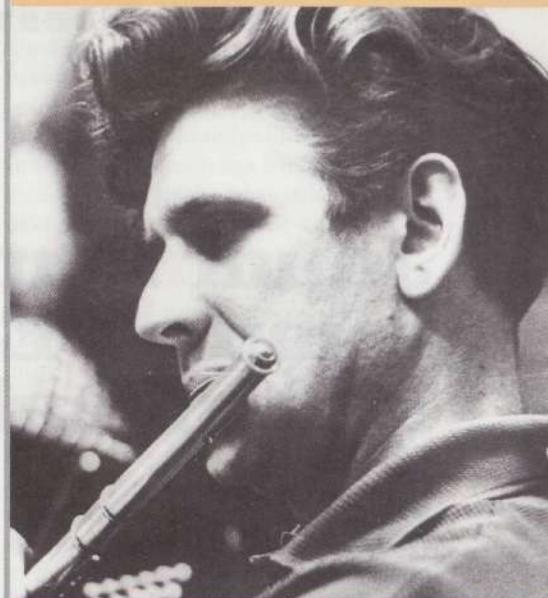

FOTO TMMI ARHIIVIST

Samuel Saulus 70

NEEME PUNDER

Flöödil on inimkonna ajaloo vanima instrumendina võime tungida hinge sügavaimatesse soppidesse. Nüüd, kui Samuel Saulus oleks saanud 70-aastaseks, on seda suurem heameel meenutada neid säravaid hetki, mil imetlesin tema flöödi tundelist kõla, fantaasiarikast musitseerimist, artistlikku sarmi ja võimet vormida kauniks ilus meloodia – oskus, mis tänapäeva muusikutel kipub kaduma. Sauluse soe ja impressionistlik mängulaad üllatas uute ideede ja kirkusega. Sõpradele ja kolleegidele oli Sam tavaelus sama isikupärane kui muusikuna, paljud tema vingerpussid on meeles tänaseni.

Meenutades tema mängu, tulevad meelde teosed, mida Sam sageli esitas. Need olid Elleri "Kolm pala", Kennani "Õine monoloog" ja muidugi prantsuse 20. sajandi flöödimuusika. Kahju, et me ei kuule neid enam elavas ettekandes, kuid heliülesvõtetes elab ta edasi ja on eeskujuks ning innustuseks kõigile flödistidele.

Eesti ETNO 2003 kutsub

Seitsmes pärimuskultuuri õppelaager Eesti ETNO toimub 17. - 24. juulil 2003 Viljandi maakonnas Paistu Põhikoolis.

Etnolaagrite rahvusvaheline koostöövõrgustik on suurenenud – Ethno-nimelisest noortelaagrist Falunis, Rootsis, on viimastel aastatel välja kasvanud samalaadsed ka Belgias, Taanis, Iirimaal, Slovakkias ning Eestis.

Eesti ETNO-t toetab Viljandi Pärimusmuusika Festival. Laager annab võimaluse kohtuda pärimuskultuuri austajatel, kes soovivad ühiselt tuletada meelde vanu

rahvalaule, tantse, pilliviise. Sellel aastal on laagrilistel esmakordselt võimalik valmistada endale väikekannel kogenud pillimeistri juhendamisel.

Ootame laagrisse osalejaid alates 15ndast eluaastast, kes on huvitatud veetma ühe nädala oma suvest lauldes, pilli mängides ja tantsides. "Üksteiselt ja üksteisele" on õppevorm, mis meie suulist pärimust edasi kannab. Tulge sellest osa saama!

Registreerimine: www.folk.ee

Täpsem info: Krista Sildoja
krista@kultuur.edu.ee

Lepo Sumera Ühing

EVELIN KÕRVITS

Lepo Sumera Ühingu asutati 21. oktoobril 2000. aastal. Asutamiskoosolekust Eesti Muusikaakadeemias võtsid osa Lepo sõbrad ja koostööpartnerid erinevatelt elualadelt: dirigendid Olari Elts ja Tõnu Kaljuste, heliloojad Eino Tamberg ja Erkki-Sven Tüür, Eesti Muusika Infokeskuse juhataja Mare Põldmäe, Muusikaakadeemia haldusprorektor ja Lepo endine õpilane Tonio Tamra, Muusikamuuseumi teadussekretär Alo Põldmäe, filmirežissöörid Arvo Iho ja Artur Talvik ning Kersti Sumera.

Erkki-Sven Tüür: "Olen Ühingu juures olnud selle algusest peale. Asutamise idee tuli mitmetel inimestel, sellest oli juttu juba Lepo matuste ajal juunis, et tuleb luua mingi fond või ühing. Kahtlemata oli üks eestvedajaid Mare Põldmäe. Tema õlgadele jäi kogu juriidiline vormistamine, paberite ettevalmistamine ja jooksva tööga seotud küsimused. Ta sõnastas ühingu tegevuskava, prioriteedid, samuti pikemale ajale suunatud strateegilised plaanid."

Hetkel kuulub Ühinguusse üle kolmekümne liikme. Tegevust koordineerib juhatas, kuhu kuuluvad esimees Erkki-Sven Tüür ning liikmed Tonio Tamra, Timo Steiner, Ülo Krigul ja Mikk Mikiver.

Ühingu eesmärgid on Lepo Sumera elutöö jäädvustamine ja loomingule levitamine, eesti muusika propageerimine ning muusikakultuuri toetamine raha sihipärase kogumise ja jagamise kaudu. Ühingu rahalisteks toetajateks on olnud Eesti Kultuurkapital, Eesti Rahvuskultuuri Fond, Tallinna linn, Kultuuriministeerium, Eesti Autorite Ühing, Eesti Raadio ja eraisikud, sealhulgas Tiina Mõis, kes paneb välja preemia Sumera konkursist osa võtnud parimale eesti heliloojale.

Erkki-Sven Tüür: "Ainult erainitsiatiiviga ei ole võimalik korraldada midagi sellist nagu Sumera konkurss, tema plaadi väljaandmine või rahalise toetuse otsimine. Peab olema organisatsioon, mis saab sellised mastaapsemad ettevõtmised ellu viia. Üks asi on see, et ma heliloojana, suheldes paljude muusikutega üle maailma, soovitan mängida, kuulata ja juhatada Sumera muusikat, teine asi on seda teha ühingu nimel. See annab tutvustamisele ja tegemisele mõjuvama jõu."

Ühingu asutamisest alates on välja antud kaks CDd Lepo Sumera muusikaga, esimene filmimuusikast ja teine kammermuusika plaad. Ühing on korraldanud

Sumera autorikontserte. Väga oluline ülesanne on Lepo Sumera arhiivi korrastamine Teatri- ja Muusikamuuseumi tarbeks, millega tegeleb Merike Vaitmaa.

Seni on Lepo Sumera Ühingu kõige olulisemaks ettevõtmiseks olnud rahvusvahelise Sumera-nimelise loomingukonkursi korraldamine noortele heliloojatele. Ühing kuulutas võistluse välja veebruaris 2002. Vaatamata konkursi esmakordsusele laekus sinna koguni 91 võistlustööd 27 riigist. 18.–19. jaanuaril 2003 kogunes Eesti Muusikaakadeemias konkursi žürii, kes valis välja viis finalisti. Preemiad määrab žürii lõppkontserdil, mis toimub 5. aprillil Estonia kontserdisaalis.

Erkki-Sven Tüür: "Lepo Sumera nimelisel konkursil on mitmekordne kasu: esmalt on konkurss Eesti kultuuripoliitika jaoks soliidne visiitkaart; osaleda sellises rahvusvahelisel muusikaelu mõjutavas protsessis ja stimuleerida noori heliloojad loomingule – see on suur initsiatiiv, mida võiks näha väga olulise kultuuripoliitilise käiguna. Samal ajal kannab see üritus Lepo Sumera nime ja teadvustab teda sellistes paikades, kus muusikutele polnud temast mingit aimu."

Jazzkaar, nagu ikka, toob kevade!

12.–27. aprillini toimub 14. korda festival Jazzkaar. Rohkem kui viiekümnel kontserdil kaheksas Eesti linnas esinevad tippmuusikud 16 maalt. Lisaks põhiprogrammile saab festivali ajal jazzi kuulata ka Tallinna klubides ning traditsiooniliselt toimuvad kontserdid Tallinna ja Harjumaa koolides.

Festivali muusikaskaala on avar ja põnev. Tänavused peaesinejad on Brad Mehldau, Jan Garbarek ja Richard Bona, kaks viimast on tagasi kutsutud kui Jazzkaare kuulajate lemmikud. Festivali avakontserdil 12. aprillil Sakala keskuses esineb maailmamainega 32-aastane USA klaverivirtuoos Brad Mehldau, millele järgneb eesti jazzpianistide elidid kontsert. Uued kuudad maailmanimed Victor

Davies Group Inglismaalt, KOOP Rootsist ning NoJazz Prantsusmaalt jõuavad samuti Jazzkaarele.

Head bluusi pakub mainekas USA kitarrist-vokalist Hiram Bullock oma ansambliga. Maailmamuusika eksootilisemat poolt esindavad Mad Sheer Khan, Esta Iisraelist ning Gloria Bosman Lõuna-Aafrikast. Euroopalikku jazzikultuuri pakub Garbareki kõrval plaadifirma ECM artist Tomasz Stanko. Improvisatsiooniliste vaimukustega hiilgavad Der Rote Bereich Saksamaalt ja Han Bennink Hollandist. Moodsa jazzi kõrgpilotaazi sooritavad Bobby Previte, Brandon Ross, Mat Maneri, Stewe Swallow ja Wayne Horwitz kavaga "Counterclockwise". Kümnendat sünnipäeva tähistab Jazzkaarel eesti uue jazzilipulaev Weekend Guitar Trio.

Tänavusel Jazzkaarel on ka mitmeid uusi tahke. Kunsti ja muusika päeval 19. aprillil on kaheksa tasuta kontserti Tallinna, Tartu ja Pärnu näitusesaalides. Esmakordselt teeb Jazzkaar koostööd klassikalise muusika kollektiiviga – Hortus Musicus esitab keskaegset muusikat koos rahvusvahelise löökpilliansambliga Tanel Rubeni juhatusel. Esimest korda on kavas üritus "Tallinn underground", mis seob alternatiivset muusikat, improvisatsioonilist tantsu ja moodi. Vaadata saab ka poola jazzifilmide programmi.

Anne Erm

Klassikalisest muusikast Midemil

TIIA TEDER

Jaanuari viimasel nädalal toimus Prantsusmaal Cannes'is Euroopa suurim muusikamess Midem. Pika traditsiooniga üritust korraldati tänava kolmekümne seitsmendat korda, osavõtjaid oli rohkem kui kunagi varem. Registreerus 4000 muusikaga tegelevat firmat üheksakümnest riigist, näitusepinda oli ligikaudu üks hektar. Asjadest ja muusikast üleküllastatud messihallis liikus ärimehi, muusikuid, ajakirjanikke, esinejaid, promootoreid, tähtsaid külalisi ning muidu rahvast, seikles õnneotsijaid ning talendikütte. Hulk nimekaarte, buklette, reklaamlehti, promoplaate ja muud kribukrabu vahetas omanikku. Kontsertidele kippus nii suur rahvahulk, et festivalikeskuse ees hoidis pidevalt korda poliitlikesalk. Tähtsaimad äriasjad aeti messihallist väljaspool, ärilõunatel ja õhtusöökidel.

Midemi juurde ajastatakse konverentse, esitlusi, kontserte, konkursse ja muid sündmusi. Prantsusmaa annab Midemil üle muusikaauhinnad nii popmuusika kui džässi alal, samuti toimub messi raames muusikaajakirjade kriitikute ühine tseremoonia Cannes' Classical Awards. International Musik Zentrum korraldab Midemil oma aastakohtumise. Kultuuriametnikud ja ajakirjanikud istusid konverentsil "Kultuur Euroopas", mis kulmineerus Prantsuse kultuuriministri Jean-Jacques Aillagoni kõnega. Väiksemaid või uhkemaid foorumeid, esitlusi ja vastuvõtte toimus firmade ja riikide messikeskustes. Kontaktidest sündis koostöö, suur hulk läikpaberist promomaterjali rändas hotellide prügikastidesse.

Muusikabisnis on paljudes riikides väga oluline majandusharu. Muusika ekspordi tulu mõeldakse miljonites ja isegi miljardites naelades, kroonides ja dollarites. Sellele pööratakse riiklikult suurt tähelepanu. Mitmed maad, näiteks Soome, Rootsi, Inglismaa, Holland, Brasiilia jt olid messil riikliku boksigi,

koondades muusikafirmad ühise mütsi alla. Tänavune peaesineja Brasiilia kullutas miljoneid eurosid promotööks, et olla Midemil kõige suurem ja nähtavam. Messi avaõhtu kuulus brasiilia muusikutele, kogu ürituse sümboolika oli kaunistatud sõnumiga "Brazilia makes sense" ning delegatsiooni juhtis riigi vastne kultuuriminister Gilberto Gil isiklikult. Legendaarsest džässmuusikust ministrit saatis ajakirjanike elav huvi, tema isik tõmbas Brasiiliale ilmselt rohkem tähelepanu kui muusikute esinemine või roheline embleem tuhandete midemlaste mapil. Samasugust menu võiks saada Eestigi, kui kultuuriminister oleks näiteks Arvo Pärt...

Stand'i kaunistuseks limusiin või tenor

Midemi klassika- ja džässisaal asus eraldi hallis, kus valitses veidi rahulikum meeleolu. Väikestes boksidest näitasid oma kaupa sõltumatud plaadifirmad, mis üllitavad džässi, klassikat ja maailmamuusikat. Pilgupüüdvalt oli end üles seadnud eesti muusikuile tuttav Rootsi plaadifirma BIS. Väljapanekuks oli vanamoeiline Ameerika limusiin, millesse istudes sai huviline kuulata BISi uuemat kaupa *dolby surround* helis. Oma toodangut ja tegevust tutvustasid DVD- ja videofirmad, ürituste korraldajad, artistide agentuurid, Prantsuse klassikaraadio ja mitmed ajakirjad. Messihalli ühte nurka oli ajakiri Crescendo sisustanud teatraalse buduaari, kuhu ajakirjanikud kogunesid klassikaäri foorumitele. Midemi kolmandal päeval tõi Crescendo pressikonverentsiks kohale tähtsa külalise, ooperistaari José Cura.

Argentiina laulja José Cura on olnud kümme aastat Euroopa ooperilavade nõutumaid tähti. "Neljandaks tenoriks" hüütud Cura rahvusvaheline läbimurre oli 1993. aastal Bibalo "Preili Julie" lavastuses ja peatselt sai temast ooperimaailma nõutuim Othello. Lisaks suurele

häälele on 40-aastaselt Cural filmitähe välimus, sünk othellolik silmavaade ja võimas torso (must vöö kung fu's). Erinevalt oma konkurentidest Andrea Bocellist ja Roberto Alagnast tegeleb Cura ka heliloominguga ning on koolitatud dirigent.

Kuulsal tenoril oli pressile teatada muudatusest oma karjääris. Ta ei pikendanud plaadilepingut Warneriga, kuna firma polnud huvitatud temast kui dirigendist. Et viia ellu dirigendiplaanid, rajas Cura oma plaadifirma Cuibar. Orkestriga Sinfonia Varsovia, mille esimene külalisdirigent ta on, esitab Cura vastse plaadifirma esikalbumil Rahmaninovi Teise sümfoonia. Cura jutustas ajakirjanikele vaimustunult, milline nauding on osaleda oma muusika salvestamises, plaadi kujundamises ja repertuaari valikus. Teisele plaadile "Aurora" salvestas Cura kuulsad ooperiaariad, väljaandmist ootab veel Beethoveni Üheksas sümfoonia. Hästi treenitud mees suudab end jagada kahe erineva tehnikaga ja olla muusikas ühekorraga nii laulja kui ka dirigendina. Cura kontserte, kus ta on kahes rollis, saadab kõikjal suur elevus.

Klassikaline muusika ja meedia

Meedia ja klassikalise muusika suhted on kuum teema ka Eestis. Eriti teravalt kerkis küsimus hiljuti päevakorra, kui publik ei ostnud pileteid Tubina "Kradi" kontserdile Tartus. Midemi konverentsidest oli minu jaoks huvitavaim meediatemaline diskussioon. Seda juhtis ajakirja Gramophone peatoimetaja James Jolly, kes on auväärset, 1923. aastast ilmuvat ajakirja oluliselt uuendanud. Tema vasakul käel istusid tasakaaluka ja konservatiivse nägemusega muusikajuhid, agentuuri Harrison & Parrott juht Jasper Parrott ning Luzerni festivali peakorraldaja Michael Haefliger, paremal käel Austria MICi juht ja muusika infokeskuste süsteemi uuendaja Peter Rantasa, Uue Klassikalise Muusika

Dirigeeriv tenor José Cura tutvustab ajakirjanikele oma tuleviku-plaane.

Ministrid Midemil: Brasiilia kultuuriminister Gilberto Gil (vasakul) ja prantsuse kultuuriminister Jean-Jacques Aillagon (keskel) vestlevad messi peakorraldaja Paul Zilkiga.

FOTOD ANNE ERM

Instituudi professor dr Reinhard Flender ning ameerika dirigent John Axelrod. Visionäärid tõstavad teravaid küsimusi kultuuri ja meedia suhetest: klassikaline muusika ei ole massidele atraktiivne. Kuidas seda vahendada? Kas on õige turustada sümfooniaorkestrit otseku rockansambli? Mis on see märk, mis publikut köidab?

Professor Flenderi sõnul minnakse kontserdile "brändi" pärast. Helilooja mõiste on devalveerunud ja publikule on magnetiks hoopis artist kuulaja kaasajast. Flender näitas ajakirja Der Spiegel värviküllast klassikaplaatide tabelit, kus olid esitajate nimed suurte tähtedega ja helilooja oma kribuna kõrval. Ainult üks kahekümnest plaadist oli välja reklaamitud helilooja nimega, see oli Arvo Pärt.

Konverentsi jutukaim kõneleja John Axelrod rajas 1996. aastal Houstonis (Texas) sümfooniaorkestri Orchestra X, mille sihtgrupp on x-põlvkond, kaheksakümne aasta teismelised. Orkester on orienteeritud publikule, repertuaaris on populaarsed teosed ja kuulajad ei tohi saalis igavleda. X-orkestri kontsertidele on teretulnud igas vanuses lapsed. Kuna väikelaps ei tee vahet pop- ja klassikalise muusika vahel, peab esmakontakt klassikaga toimuma varases eas ja olema meeldiv. Igavuse vältimiseks kasutab Orchestra X videot ja näitlejaid, riietab orkestrandid kostüümidesse, esineb poloväljakul ning on kuulajaga igapäevakontaktis interneti kaudu.

Jasper Parrott väitis tasakaalukalt, et klassikalise muusika trivialisatsioon on väär tegevus. Inimeste jaoks pole tarvis kõike ära nämmutada. Kunst ongi keeruline ja kontserdil ei pea olema samamoo-

di mõnus nagu tantsupeol. Isegi raamatuid lugeda pole ju eriti lihtne.

Popmuusika on sündinud ja arenenud käsikäes meediaga, aga klassikalise muusika ja meedia suhted on vastuokslikud. Muusikud loodavad, et ajakirjanikud sündmustest väärikalt teavitaksid ja publikut informeeriks, rõhudes ajakirjanikuduse missioonile. Kuid raske on põnevalt kirjutada rutiinsest kultuurielust. James Jolly tõi näite Berliinist, kus samal nädalal dirigeerivad Kurt Masur, sir Colin Davies ja Kent Nagano, kõigil kavas romantikute sümfooniad, standardrepertuaar. Ajakirjanikul pole võimalik tavalistest kontsertidest huvitavat sündmust tekitada, ausam on loota ostetud reklaamile. Kui välja arvata tõelised melomaanid ja muusikaspetsialistid, siis publik ihkab sündmust sõna otseses mõttes. Kuigi orkestrite repertuaaris on üha vähem uut muusikat (prof Flenderi sõnul on keskmiselt 3% repertuaarist elavate heliloojate loodud), saab just nüüdismuusika kontserte pakku- da kuulajatele kui eksklusiivset ja haruldast.

Stuudiotööst vaimustunud Glenn Gould väitis, et aastaks 2005 on klassika-kontserdid aktuaalsuse kaotanud ja inimesed naudivad selle asemel kodus heliplaate. Tema ennustus ei näi täituvat. CDde müük väheneb, aga kontsertidel käiakse endiselt. Inimesed ei kasuta oma vähest vaba aega mitte tubaseks plaadikuulamiseks, vaid värskes õhus viibimiseks ja suhtlemiseks. Kontserdisaalis on inimene muusikale keskendunud ja kuulamisele pühendunud, ta ei jaluta ringi, ei söö ega lobise tuttavatega. Kuigi klassikaga vaba-õhukontserdil on sellised vabadused juba lubatud ja järjest normaalsemad...

Malbe mäng Mozartiga

Ei ole midagi igavamalt televiisorist vaadata kui mustvalge, musitseeriv, frakkides istuv sümfooniaorkester, väitis konverentsil klassikaurija Reinhard Flender, viidates klassikalise muusika vähestele "telegeenilisusele". Hea režissöör suudab tõestada vastupidist. Poola Televisioon tutvustas ühistöös ARTEga valminud telefilm, kus Piotr Anderszewski mängib Mozarti kuulsat režissööri Bruno Monsaingeoni pilgu läbi. Monsaingeon on teinud hinnatud filme tuntud muusikutest: Nadia Boulanger, Yehudi Menuhin, Glenn Gould. Tema filmi Svjatoslav Richterist näitas hiljuti ka ETV.

Piotr Anderszewski esines sügisel Tallinnas klaverifestivalil ning teadjamaad kuulajad oskasid tema klaveriõhtu teiste hulgast üles leida. Kriitikute meelest oligi Anderszewski kontsert festivali tipp hetk. Bruno Monsaingeoni väitel ühendab 33-aastane poola muusik endas Gouldi, Michelangieli ja Richteri parimad jooned. Piotr Anderszewski mängis filmis koos orkestriga Sinfonia Varsovia Mozarti klaverikontserti, olles ühtlasi ka dirigendi rollis. Karismaatiline pianist musitseeris järgitu süvenemiseks, nappide ebaartistlike žestide ja pilguga orkestrile märku andes, erilise õrnusega klaveriklahve puutudes. Teda vaadates näis arusaamatu, miks Mozarti kontserte tavaliselt dirigendi abiga esitatakse. Filmi seletamatult romantiline ja ülev õhkkond jääb kauaks meelde. Anderszewskit vaadates-kuulates näib, et klassikalisel muusikal on tegelikult lihtne publikuni jõuda.

STUDIUM

Mis on Suzuki meetod?

SIRJE SUBBE-TAMM

Möödunud suvel (29. juulist 3. augustini) toimus Soomes Mikkelis rahvusvaheline Suzuki meetodi klaveriõpetajate seminar ja õpilaste suvekursus. Kursusel osalesid lapsed vanuses neli kuni kuusteist aastat. Iga päeva tunniplaani kuulus loeng õpetajatele ja lastevanematele. Osavõtjaid oli Soomest, Rootsist, Inglismaalt, Iirimaalt, USAst, Leedust ja Eestist. Tegemist oli isegi Soome mastaabis nii suursuguse üritusega, et seda tervitas kauni lillekimbu ning omapoolsete heade soovidega Soome president Tarja Halonen. Kursust juhendasid suurte kogemustega Suzuki klaveripedagoogid Doris Koppelman ja Margaret Swingle USAst, Caroline Gowers Inglismaalt, Ruth Miura Belgiast ning pianistid-pedagoogid Daniel Koppelman ja Ruth Neville USAst. Kuna Suzuki, Honda või Yamaha meetod muusikahariduses pole just laialt levinud, pean vajalikuks oma Suzuki-kogemusi lugejaga jagada.

Arvan, et see oli juhus, et jaapanlasest viiulipedagoog Suzuki sõnastas geniaalse avastuse: k õ i k lapsed õpivad ära oma emakeele. Praktilises pedagoogitöös arendas ta sellest ideest välja instrumendiõpetuse, mida nimetataksegi Suzuki meetodiks.

Ükski vastsündinu ei kõnele sünnihetkest peale. Emotsioonide ja soovide väljendamiseks on beebil teised vahendid. Ta kuulab oma ema-isa ja ümbritsevate

inimeste juttu ja laulu. Lapsevanem on see, kes loob oma lapsele arengukeskkonna: lapse kõne arengu uuringud on tõestanud, et mida rohkem temaga just beebias tegeldakse (näiteks vesteldakse ja lauldakse), seda rikkam ja kujundlikum on ta kõne siis, kui ta ise rääkima õpib.

Suzuki meetodi oluliseks etapiks enne (klaveri)mängu alustamist on helikandjatel (CD, kassett) nendesamade esimeste õpitavate lugude k u u l m i n e. See moodustab tausta igapäevastele toimingutele. Teine etapp algab siis, kui lapsevanem on otsustanud tuua lapse muusikat õppima. Koos kuulatakse teiste laste (klaveri)tunde. Seejärel saab lõplikult otsustada, kas lapse ja isa-ema ettekujutus muusikaõppimisest on ikka selline, nagu see praktikas välja näeb. Laps õpib ka teiste õpilaste tundide kuulamisest. Suzuki meetodis on olulisel kohal just kuulamine.

Väikelaps omandab uusi teadmisi maailmast, jäljendades toiminguid, mida

Suzuki meetod pole mingi imerohi. Meetod ise ei õpeta kedagi, seda teeb ikkagi õpetaja.

vanemad igapäevaelus sooritavad. Suzuki meetodi järgi algabki õpetus lapsevanema "õpetamisega". Kolme-nelja-aastane on väga uhke, kui saab teha sedasama, mida teeb ema (näiteks õppetunnis klaverit mängida). Hilisemas eas pole vanema eeskuju enam nii oluline.

Igal õpetajal on mõni meeldiv kogemus perest või lapsevanemast, kes toetab aktiivselt lapse muusikaõpinguid. Sellisest perest pärit laps saavutab koolis enamasti ka paremaid tulemusi. Kahtlemata on muusika õppimine (ka nooditundmine ja noodist mängimine) lapsepõlves omandatavate teadmiste hulgas üks paljudest.

Vanema (või teise täiskasvanu, n-õ tugiisiku) osavõtt õppeprotsessist on vajalik ka põhjusel, et lapsed, kes alustavad instrumendiõpinguid Suzuki meetodil, on väga väikesed (kolme-nelja-aastased). Alguses on tunnid "vastvõrdinud" oskuste tasemel. Täiskasvanu osavõttu on vaja kas või koduse ülesande meelespidamiseks ja kontrolliks. Kolme-nelja-aastane laps võib tunnis õpitust isegi aru saada, kuid järgmisel hetkel ei pruugi ta ülesannet enam mäletada. Muidugi peab õpetaja kindel olema, et ka täiskasvanu kodusest ülesandest õigesti aru saab.

Emakeele saab inimene selgeks nii kergelt, et tagantjärele on rasked öelda, millal ja mil viisil see kätte tuli. Suzuki meetodi idee on selles, et ka muusika õppimine peaks toimuma niisama valu-

tult. Tegelikuses on see harva võimalik, kui just laps ei kasva üles muusikute perekonnas.

Olen kuulnud öeldavat, et osa lapsi on "õpetatavad", osa "mitteõpetatavad", kuna nad ei edene vaatamata väga heale õpetamisele küllalt kiiresti. Nii on enese õigustamiseks lihtne väita. Suzuki meetodil õpetaja juhendab last looma endale uut oskust sammhaaval. Seejuures on igal lapsel arenguks oma aeg, kellel lühem, kellel pikem. Kasvukeskkonnal on arengutempo määramises tähtis osa. Siit tuleneb suur erinevus meie muusikakoolide traditsioonilise süsteemiga, kus nõutakse, et õpilane peab aasta jooksul omandama õppekavas ette nähtud oskused. Samas on lapsi, kelle areng on nn aastatsüklilist aeglasem, mis ei välista seda, et ühel hetkel võib muusikaline areng hüppeliselt muutuda. Kahjuks on levinud suhtumine, nagu oleks häbiasi, kui laps jäetakse huvikoolis klassikursust kordama. Tavaliselt solvutakse selle peale niivõrd, et loobutakse üldse muusikakoolist. Ka iseenesest õige noorema (1.–4. klass) ja vanema (5.–7. klass) astme rakendumine pole muusikakoolides toimunud – küllap ka seetõttu, et tavakoolis selline astmeteks jaotamine puudub ja lapse arengut hinnatakse ikka klassikaupa. Isiklikult arvan, et lapse pillimängu- oskuse selgeks saamise eesmärgist lähtudes pole õige teda klassist klassi "lohistada", tehes seejuures programmis mõõndusi, nii et kirjade järgi kolmanda klassi õpilane hädavaevu programmijärgse teise klassi repertuaariga hakkama saab. Suzuki meetodi puhul enne järgmise raamatu juurde ei minda, kui eelmine on omandatud (laps on võimeline mängima "raamatukontserdi"), võtku see aega aasta, kaks või kolm.

Eelnenud lugude kordamine on oluline osa Suzuki meetodi puhul. Kordamise tulemusena areneb mälu. Ning teinegi pluss – alati on lapse repertuaaris mõni pala, millega esineda. Muusikakoolis on tavaline, et palu õpitakse eksamist eksamini. Üsna vähesed mäletavad kunagi õpitud repertuaari. Samas saab ka ammumängitud lugusid esitada tehnilisemalt, musikaalsemalt, parema tooniga. Traditsioonilises õpetuses puudub selliseks kordamiseks aeg, sest tulemas on uued eksamid ja vanade lugude lihvimiseks pole mahti. Suzuki meetod eeldab, et vanade lugude viimistlemisest ja kordamisest on kasu ka

Suzuki meetodi idee järgi omab iga laps igal hetkel oivalist potentsiaali arenguks.

uute õppimisel. On artikulatsioonivõtteid, mis teostes korduvad. Samuti peaks lapsel tekkima võimalus oma mängu nauvida.

Suzuki meetodi idee järgi õpivad kõik inimesed varem või hiljem kõndima (mõelgem jälle, kuidas väikelaps seda teeb). Ajapikku muutuvad liigutused veeltgi vabamaks. Keegi ei keeldu niisama heast peast kõndimisõppimisest või kõnelemisest. Erandiks on loomulikult õnnetus või haigus, mil inimene seda ei suuda. Samamoodi pole Suzuki idee järgi vaja lapsi muusika õppimiseks eriliste katsetega valida. Klaverimängu õppimine on nagu kõndima õppimine. Lapsed võiksid õppida mängima klaverit (või muud instrumenti) nii, nagu nad õpivad kõndimist – matkides täiskasvanuid enese ümber. Pole kahtlust, kui oluline on siin õpetaja eeskuju.

Võimalikult loomulik keha ja käte asend klaveri taga on üks tähtsamaid põhimõtteid, mida klaveri algõpetuses püütakse saavutada. Loomulikkus tähendab eelkõige pingete puudumist. Kui hakata noodiõppimisega väga kiiresti peale, on raske vältida pingeid füüsis. Noodi lugemine on omaette pingutus. Kui sellele lisandub veel nõudmine "vabalt" mängida, ei suuda laps pahatihti oma niigi nappi "oskust" jagada selliselt, et mingi vale pinge füüsisesse ei jääks. Õnneks toetab traditsiooniline meetod "noodivaba" perioodi vajalikkust algõpetuses. Kuna siis on õpilane, erinevalt Suzuki meetodil õppima asunust, vanem, tavaliselt 7-aastane, oskab ta muidugi oma tähelepanu nooditeksti ja õige ning vaba (klaveri)mängu vahel paremini jagada. Suzuki meetodis soovitatakse üldiselt noodilugemisega alustada alles siis, kui "esimene raamat" selge.

Varases lapseas on vaid kaks juhendajat: õpetaja ja lapsevanem. Suzuki meetodi idee järgi omab iga laps igal hetkel oivalist potentsiaali arenguks. Õpetaja peab looma usaldusliku keskkonna, et laps ei kardaks vabalt areneda. Hea lap-

sevanem püüab anda oma lapsele eakohaseid nõuandeid.

Oluline on tunda rõõmu lapse edusammudest ning kiita tema arengut. Ent juhul kui me pole küllalt ettevaatlikud, võivad õpilases kujuneda halvad mänguharjumused enne, kui me arugi saame. Algaja esimesed tunnid on kõige põhjapanevamad. On kirjutatud küll palju häid raamatuid pianismist ja pianistlikust tehnikast, kuid kui õppur neid ükskord loeb, on ta juba väljakujunenud mängija, kellel on väga raske vabaneda oma halvadest mänguharjumustest.

Suzuki meetod võib tavaõpetusega harjunule algul tunduda igav ja tüütu. Korraga on oluline jälgida vaba füüsi, head käehoidu ja kuulata, et tekitatav toon oleks kaunis. Õpetajalt, lapselt ja tema vanemalt nõuab see suurt kannatlikkust.

Mõni sõna veel nn kohustuslikust repertuaarist Suzuki meetodis. Iseenesest kasutatakse neid palu tavaõpetuseski. Kogenud klaveriõpetajatelgi on tihti peale välja kujunenud oma "repertuaari raudvara", mida ikka õpilastele mängida antakse kas siis mõne tehnilise või artikulatsioonilise mänguvõtte omandamiseks või lihvimiseks. Ja muusikakooli programmiski on ette nähtud mängida nii klassikalist, polüfoonilist kui ka tehnilist repertuaari.

Suzuki meetod pole mingi imerohi. Meetod ise ei õpeta kedagi, seda teeb ikkagi õpetaja. Õpetaja ülesanne on olla oma õpilastele võimalikult hea eeskuju ja juhendaja, ükskõik millise meetodi või õpetusega on tegemist.

Tulles tagasi Soomes toimunud Suzuki-seminari juurde, võib märkida, et kaugeltki mitte kõikide õpilaste ettevalmistus polnud meie mõistes rahuldav, sama meelt olid ka külalisõpetajad. Oli ääretult huvitav jälgida, mida võeti ette just nimelt pealtnäha "mitteõpetatavate" ja "lootusetute" lastega ning kui suurt rõõmu tundsid nii osalejad kui ka pealtvaatajad laste väikseimatestki edusammudest.

Suzuki ideedes tõuseb selgesti esile nii mõnigi lihtne ja inimlik aspekt. Sarnaselt igapäevase elu ja traditsioonilise klaveriõpetusega areneb ka Suzuki meetod, mille rahvusvaheline nimetus võiks vabalt olla "emakeele omandamise" meetod, kui see tundub lugejale meelepärasem.

Seekordne Kontrapunkt ühendab ühe valdkonna ajalugu ja tänapäeva. Professor Heiki Pisuke annab ülevaate sellest, kuidas hakkasid kujunema intellektuaalse omandi kaitsmiseks mõeldud institutsioonid nii mujal maailmas kui ka Eestis. Rubriigi teises osas istuvad ühe laua taga tänase Eesti Autorite Ühingu tegev-direktor Kalev Rattus, jurist Anne-Ly Hussar ja projektijuht Mario Kivistik, et rääkida vähem ja rohkem põletavatel teemadel ühingu tegevusest, autorite õigustest ning probleemidest, mis õiguste kaitsmisel tekivad.

Autorikaitse Ühingu Eesti Autorite Ühingu

Autori õiguste ühise teostamise ajaloost Eestis

HEIKI PISUKE

Tartu Ülikooli õigusinstituudi professor

Eelmine aasta oli Eesti autoriõigusele juubelite aasta. Seitsekümmend viis aastat tagasi, aastal 1927 ühines Eesti Vabariik Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooniga. Seitsekümmend aastat tagasi, 1932. aastal loodi esimene autoriõiguste kollektiivse teostamise organisatsioon – Autorikaitse Ühing. 1992. aastal võeti vastu ja jõustati kõigi aegade esimene Eesti enda autoriõiguse seadus. Selle artikli eesmärk on vaadelda ühe juubeli tagamaid: kuidas loodi ja taastati Eesti autoreid ühendav organisatsioon autori õiguste ühiseks teostamiseks. Meie tuntud muusikainimeste osa sellise organisatsiooni loomisel oli väga oluline.

Mõned faktid autoriõiguse ajaloost

Maailma esimene autoriõiguse seadus võeti vastu 1709. aastal Inglismaal.¹ Seadusest tulenevaid autoriõigusi saab autor loomulikult teostada iseseisvalt. Kuid teatud juhtudel, näiteks muusika-teoste avaliku esitamise lubamisel ja selle eest tasu kogumisel, on see aeganõudev või isegi võimatu. Sellepärast töötatigi juba 19. sajandil välja autoriõiguste ühise ehk kollektiivse teostamise aluspõhimõtted.

Esimesed autori õiguste kollektiivse teostamise organisatsioonid tekkisid Euroopas 19. sajandi keskel.² Sellel ajal oli Eesti Vene impeeriumi osa ja siin

kehtisid Venemaa autoriõigust reguleerivad õigusaktid.³ 1911. aastal võeti Venemaal vastu uus autoriõiguse seadus, mis ilma muudatusteta kehtis Eestis kuni iseseisvusaja lõpuni 1940. aastal. 1927 ühines Eesti Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooniga, olles nn Berni Liidu 29. liikmesmaa. Täna on Berni konventsioonil 150 liikmesriiki.

Autorikaitse Ühingu loomine

1932. aasta aprillis külastas Tallinna Poola autorite ühingu ZAIKS direktor Ossorua-Brochocki. Ta oli rahvusvaheliselt kirjanduse ja kunsti assotsiatsioonilt⁴ saanud volituse esindada välismaiste autorite huvisid Eestis. Eesti oli juba viiendat aastat Berni Liidu liige, kuid välismaiste autorite teoste kasutamise eest Eestis oli võimatu tasu korjata, kuna puudus vastav organisatsioon. Visiidi tulemus oli see, et Eestis nimetati ametisse volinik, kes asus esindama välismaiste autorite huvisid.⁵

See fakt sundis tegudele ka Eesti enda autorid. 1932. aasta maikuu kogunesid koosolekule mitmed eesti heliloojad ja ka mõned näitekirjanikud. Koosolekul otsustati koostada tulevase Autorikaitse Ühingu põhikiri. Põhikirjale kirjutasiid alla Riho Päts, Tuudur Vettik ja Mihkel Aitsam ning see saadeti siseministeriumi kinnitamiseks.

7. juunil 1932 tuli Tallinnas Lauljate Liidu ruumides Lai tn 7 kokku Autorikaitse Ühingu asutamiskoosolek. Koosolekul osalesid nimekad eesti heliloojad Riho Päts, Juhan Aavik, Enn Võrk, Tuudur Vettik, Evald Aav, Adolf Vedro jt, samuti kirjanikud Henrik Visnapuu, Mait Metsanurk, Artur Adson jt. Uue ühingu esimeheks valiti Päts, abiesimeheks Eduard Hubel (*alias* Mait Metsanurk – toim), laekuriks Aav, laekuri abiks Adson ja sekretäriks Aleksander Antson.⁶ Sel teel andsid meie tuntud loomeinimesed oma panuse ka autoriõiguse valdkonnas.

Autorikaitse Ühingu tegevus

Autorikaitse Ühing (AKÜ) järgis maailma seda liiki ühingute tegevuse üldisi põhimõtteid. Autoritega sõlmiti lepingud viieks aastaks, mille kohaselt autorid loovutasid kõigi oma valminud ja tulevikus valmivate teoste kasutamise ja kaitse AKÜ-le. Heliloojad pidid ühingule andma oma teoste nimekirja ja seda perioodiliselt täiendama. Teoste võimalikud kasutajad said büroos nimekirjaga tutvuda ja sõlmida vastava lepingu nende kasutamiseks.

AKÜ esindas ka draamakirjanikke, kuid olulise erandiga. Draamakirjanikud võisid ise valida, millised teosed nad ühingule õiguste kollektiivseks teostamiseks annavad. Kuna just näidendite

puhul esines autori õiguste rikkumisi küllaltki sageli, siis 1937. aastaks teostasid oma õigusi läbi ühingu peaaegu kõik eesti tuntud draamakirjanikud.⁷

AKÜ esindas ka välisautoreid vastavate välismaiste autoriõiguste organisatsioonidega sõlmitud lepingute alusel ja osales rahvusvahelise autorite ja heliloojate ühingute konföderatsiooni⁸ töös. 1939. aastaks oli AKÜ sõlminud vastastikuse esindamise lepingu 21 riigi autoriõiguse ühinguga.⁹

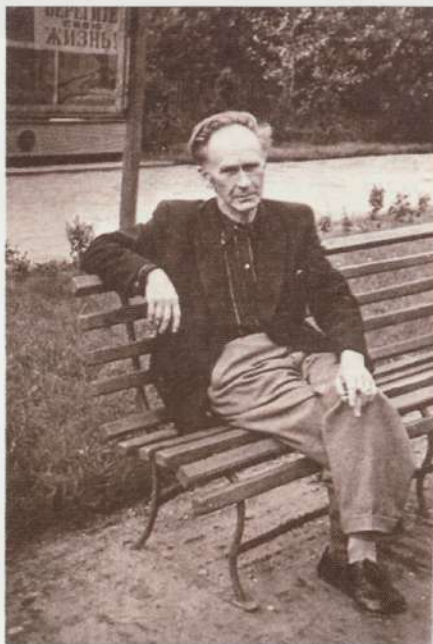
AKÜ töötas välja vastavad autoritasu normid teoste kasutamise eest. Kaupo Hell väidab oma uurimuses, et kehtestatud autoritasu määrad olid küllaltki tagasihoidlikud, et leida optimaalne tasakaal autorite ja teoste kasutajate huvide vahel. 1935. aastal kehtestas haridus- ja sotsiaalminister määruse, mille alusel oli võimalik teost avalikult esitav organisatsioon üldse tasu maksimisest vabastada.¹⁰

Praktikas ei läinud lepingute sõlmimine teoste kasutajatega sugugi lihtsalt ja eriti maateatrid, koolid ja restoranipidajad avaldasid oma vastuseisu sellele ka ajakirjanduses. Näitena tolleaegsete tasumäärade kohta on teada 1933. aastal AKÜ ning Tallinna võõrastemajade ja restoranipidajate ühingu vahel sõlmitud nn paušaalpeping, mille alusel ühing võis kasutada kogu AKÜ poolt esindatavat kodu- ja välismaist repertuaari. Restoran pidid autoritasuna maksma 10–30 krooni kuus. Võrdlusena: linnakoolidele oli see tasu 3–5 ja maakoolidel 2 krooni aastas.¹¹ Arvestades suhtumist autoriõigusesse ja tõmmates paralleele 1990. aastate alguse olukorraga Eestis, võib oletada, et õiguste kollektiivse teostamise juurutamine toimus küllaltki suurte raskustega. Lepinguliste suhete loomine ringhäälinguorganisatsioonidega 1990. aastate algul on aga problemaatiliselt 1930. aastate peegelpilt.

Autorikaitse Ühingu tähendus tollel ajal oli siiski laiem kui vaid autoritasude kogumine. Ühingu juurde loodi fond muusikakirjanduse arendamiseks. Näiteks anti välja koorilaulude kogumikke ja ligi seitsekümmend algupärast näidendit, korraldati konkurss uute ooperilibretoode loomiseks, laenutati oma suurest näidendikogust näidendeid, jälgiti repertuaaripoliitikat lõbustusasutustes. AKÜ initsiatiivil kehtestas riik 1939. aastal korra, mille kohaselt 1/6 lõbustusasutuste repertuaarist pidi olema Eesti heliloojate looming.¹²

1932. aastal asutati Eestis muu maailma eeskujul Autorikaitse Ühing, mille esimeheks valiti helilooja Riho Päts.

Üks Autorikaitse Ühingu asutajatest, helilooja Tuudur Vettik.

Eesti Autorite Ühing

AKÜ sai tegutseda vähem kui kümme aastat. Uus šanss anda oma panus autoriõiguste organisatsiooni ülesehitamiseks saabus Eesti loomeinimestele aastal 1991.

1973 oli loodud NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega Üleliiduline Autoriõiguste Agentuur (lühendina tuntud kui VAAP). VAAPil olid vabariikides oma osakonnad. Põhikirja järgi küll ühiskondlik organisatsioon, täitis VAAP

sisuliselt riiklike funktsioone. Vorm viidi sisuga formaalselt kooskõlla alles 1991. aasta mais, mil VAAP reorganiseeriti üleliiduliseks riiklikuks agentuuriks (lühendina GAASP).

Pärast NSV Liidu lagunemist ja iseseisvate rahvusriikide tekkimist püüti kõigis uutes riikides VAAPi baasil jätkata. Ka Eestis, kus 1991. aasta septembris kutsuti VAAPi Eesti Vabariikliku Osakonna algatusel kokku vastav koosolek. Kokkutulnute ühe osa vastuseisu tõttu võeti aga suund täiesti uut tüüpi lääneliku organisatsiooni loomisele. 8. oktoobril 1991 tuligi Tallinnas kokku asutamiskoosolek, mis võttis vastu Deklaratsiooni Eesti Autorite Ühingu (EAÜ) loomise kohta.¹³ Selle artikli autoril oli võimalus osaleda algusest lõpuni uue organisatsiooni loomises ja talle langes au kirjutada deklaratsiooni eelnõu. Deklaratsioonile kirjutasiid 8. oktoobril 1991 alla Priit Aimla, Henn-Kaarel Hellat, Ando Keskküla, Lauri Laubre, Lauri Leesi, Peeter Leiboch, Katrin Leis, Reet Linna, Vladislav Petšnikov, Heiki Pisuke, Jaan Rääts, Lepo Sumera, Mikk Targo, Veljo Tormis, Andres Valkonen ja Jüri Vendelin.¹⁴

Eesti Autorite Ühing ei tunnistanud ennast otseselt AKÜ õigusjärglaseks, kuid oli deklaratsiooni kohaselt asutatud "tuginedes 1932. aastal loodud Eesti Autorikaitse Ühingu tegevuse järjepidevuse ideele".

EAÜ tähistas oma kümnenadat sünnipäeva 2001. aastal. Kaheteistkümmete tegevusaasta jooksul on Eesti Autorite Ühingust kujunenud kõige professionaalsem autorite õigusi teostav ja esindav organisatsioon Eestis, mis sisuliselt mõjutab kõiki autoriõiguse arenguga seotud protsesse riigis. Kahjuks on see ka senini ainus Eesti autorite organisatsioon üldse, mis vastab rahvusvahelisele tasemele. 1993. aastast on organisatsioon CISACi liige. EAÜga on liikmelepingu sõlminud üle pooleteise tuhande eesti autori. Organisatsioonil on vastastikuse esindamise lepingud 56 analoogilise välismaise organisatsiooniga ja CISACi 2002. aastal koostatud edukamate organisatsioonide nimekirjas "Global Collection Societies Top 50 Ranking" on EAÜ 46. kohal.¹⁵

VESTLUSRING EESTI AUTORITE ÜHINGUS 4. MÄRTSIL 2003

Kui palju Eesti Autorite Ühingu praegu liikmeid on?

Kalev Rattus: 1730. Umbes 1600 neist on muusikaga seotud inimesed, ülejäänud muudest valdkondadest.

Palju nende 1600 hulgas on heliloojaid, palju interpreete või teksti autoreid?

KR: Meie niimoodi vahet ei tee. Kui on tegemist muusikateosega, ei tee me vahet, kas tegemist on muusika või teksti autoriga.

Anne-Ly Hussar: On valdkondi, kus ka kunstnikud vajavad kollektiivset esindamist. Aga loomulikult hoopis väiksemal määral kui muusikateoste autorid. Peamiselt on meie liikmed ikka muusikateoste autorid: heliloojad, teksti autorid, arranžeerijad, ka muusika kirjastajad.

KR: Eesti kunstnikke on liikmete hulgas käputäis, peamiselt esindame välismaa kunstnikke.

Kuidas te infot kogute, kuidas teada saate, et mingit teost on kusagil esitatud?

KR: Meil on lepingud teoste kasutajatega. Raadio ja televisioon annavad iga kuu teada, et neid ja neid teoseid on mängitud nii ja nii palju.

Meediumid on lihtsalt kohustatud täpse info edasi andma?

KR: Jah, ja näiteks plaaditootjad ei saagi muidu plaati välja anda, nad on kohustatud tulema siia Mario juurde ja saavad Mario kaudu selleks üldse õiguse.

Mario Kivistik: Ja esitavad iga plaadi kohta vastava taotluse, kus on täpselt ära näidatud, mis teosed plaadile lähevad, kes on autorid.

Kas inimesed teevad seda ausalt või üritatakse ka midagi varjata?

MK: Ma ütleksin küll, et praegu tehakse kõike üsna ausalt. On ju kontrollimehhanismid, lepingud. Tehastest tulevad regulaarselt andmed selle kohta, milliseid tiraaže, mis aja jooksul kellele on valmistatud. See kehtib nii Eesti tehaste kui ka näiteks Austria kohta. Teiste maade autorite ühingute kaudu, kuigi küll mingi ajalise nihkega, tulevad koopiad saatelehtedest, millelt saab teada, kelle poolt ja

Ajustrust: Mario Kivistik, Anne-Ly Hussar ja Kalev Rattus.

FOTO ANNELI REMME

millises koguses midagi on välja antud. Ma julgen arvata, et see pilt on päris tõene.

KR: Samas me lähtume üldisest tsiviilõiguslikust põhimõttest, et kõik lepingupooled toimivad heas usus. Meil ei ole paranoiat, et meid üritatakse iga hinna eest petta.

Kas ka ringhäälingu puhul?

AH: Me anname neile teatud summa eest õiguse kasutada kõiki meie poolt esindatud teoseid. Vead tulevad võib-olla sellest, et midagi on jäänud aruandesse märkimata, mitte et keegi püüaks midagi varjata. Probleemid tekivad lihtsalt hoolitusest või ükskõiksusest.

KR: Ei saa öelda, et keegi tahtlikult andmeid varjaks. Ja see ei ole krooniline.

Mõni aeg tagasi esines Harry Liivrand Eesti Ekspressis kriitilise sõnavõtuga teemal, et noored kunstnikud tahtsid ühes kalendris oma töid ilma rahata avaldada ja EAÜ olevat olnud selle vastu. Kuidas suhtuda sellesse, kui autor tõesti tahab, et tema teos avaldataks, aga ta ei soovigi selle eest raha saada, kuigi see teos on näiteks ühingu registreeritud?

KR: Autor on vaba otsustama, kas ta tahab, et tema teost esitataks ja talle

raha kogutakse või mitte. Autor võib öelda, et olen lihtsalt autor jumala armust, tahan tegelda kunstiga, mind ei huvita raha. Meie sellel juhul ei sekku. Meie oleme raha kogumise organisatsioon, see on meie põhiline funktsioon. Ja see ei ole mingi häbiasi, see toimub terves maailmas nii. Küsitakse, et kas te oletegi ainult rahapump? Jah, selle jaoks me oleme loodud. Need autorid, kellele see ei sobi, valivad teise tee, ei ühine meiega. Autorid, kelle kogu eesmärk ongi olla iga hinna eest mingis väljaandes ära trükitud, ei pea meie juurde tulema. Meiega ühinevad profid, siin oli küsimus noortes, kes iga hinna eest tahavad areenile pääseda.

AH: Kui massiliselt lubatakse oma töid tasuta avaldada, siis neid autoreid hakatakse ära kasutama. Ja nad ei hoiu ka kollektiivset ühtsust – et meie teosed on midagi väärt ja et nende eest peaks ka makstama. Siis leitakse, et kui suur osa kunstnikke laseb oma töid avaldada nii-öelda vabalt, miks siis peaks ülejäänutele autoritasu maksma.

KR: Näitlejate Liit näiteks suutis reklaamide tegemisel ühtsust hoida, ei mindud nii-öelda streigimurdmise teed.

Kas telereklaamid kuuluvad ka teie töö-

valdkonda?

AH: Üldiselt mitte.

Aga praegu näiteks kasutati Rahvaliidu reklaamis Ehala muusikat. Kas Ehala sai selle eest autoritasu?

MK: See konkreetne näide on päris hea, see on meil kõneaineks olnud ja siin on kaks võimalust. Nagu juba öeldud, üldjuhul me sellega, mis puudutab muusika kasutamist reklaamis, ei tegele. Kuid kui autor, kes on meie liige, volitab meid seda tegema, siis küll. Näiteks, kui on tegemist vanemate loojatega, kes tunnevad, et nad ei suuda ise reklaamihaideda võidelda, siis nad volitavad meid seda tegema. Kõnealusel juhul volitas ka Olav Ehala, kes küll ei ole vanema põlvkonna esindaja.

AH: Luba seda kasutada saadi meie kaudu. Aga mis sai sellest "Viimse reliikvia" teemast?

MK: See on lõpplahenduse ootel, ollakse valmis maksma.

AH: Siin oli tegemist Res Publicaga, kes...

...arvasid, et see on juba nagu rahvakunst?

MK: Vahel üritatakse selle taha pugeda ja ollakse enda arvates kavalad. Et kui sisuliselt on tegemist mingi tuntud teose töötusega, kui seda on miskitpidi muudetud, siis arvatakse, et muutmisega tekib teosele uus autoriõigus ja vana ei puutu enam asjasse. Tegelikult on sel juhul tegemist kahekordse seaduserikkumisega. Esiteks, originaali loata kasutamise pluss veel originaali ebaseadusliku töötlemisega. Nii mõeldes on võimalik hoopis vihma alt räästa alla sattuda.

Kui autor on oma teose, näiteks Jaan Rääts oma klaverisonaadi EAÜs registreerinud, kas tal on õigus öelda, et üks interpreet võiks seda Jaapanis mingisugust tasu maksmata mängida? Jaapan on praegu küll suvaline näide.

KR: Tegelikult hea näide. Jaapanlased mängivad eesti muusikat päris palju.

Aga siiski, kui Rääts ei taha, et tema teose Jaapanis esitamise eest talle autoritasu laekuks, kas tal on õigus sellest keelduda?

KR: Ta ei saa seda teha, sest Jaapanis on oma autorite ühing, nendel on lepingud muu hulgas ka kõigi kontserdiorganisatsioonidega, kes maksavad autoritasu.

Raha laekub sealsele ühingule niikuinii, sealt tuleb see meile. Ja sellist võimalust, et Rääts ütleks, et ta ei taha selle eest tasu saada, üldiselt olla ei saa, sest lepingu kontserdi korraldaja ja kohaliku autorite ühingu vahel on ju olemas. Kui autor astub meie liikmeks, siis ta annab kõigi oma olemasolevate ja tulevaste teoste kasutamise õiguse ühingule hallata. Aga Räätsal on näiteks õigus öelda, et ta ei taha seda raha ja ta saadab selle mõnele Jaapani orbude organisatsioonile. See on tema otsustada.

AH: Kui ka Rääts astuks meie ühingu väljast, siis on kirjastajad, kes on tema teoste trükkimisse investeerinud ja kellel on oma õigus.

Veensin hiljuti üht noorest heliloojast tuttavat mitte andma ühte oma katsetust ühele raadiojaamale, kes avaldas soovi seda mängida. Ta ei ole seda EAÜs registreerinud ja kui see jaam oleks loo eetrisse andnud, siis ei oleks sellel noorel heliloojal olnud ju mingit õigust autoritasu saada, eks ole?

AH: Kui autor ei ole meie liige, siis see oleks olnud läbirääkimiste teema, kas ja kui palju raadiojaam autorile maksab. See on autori enda otsustada, kas ta teostab oma õigusi ise või tuleb meie liikmeks. Raadiojaam võib ju ka öelda, et kui sa tahad tasu saada, siis me seda lugu ei esita.

On ju võimalik, et inimesed on naiivsed ja ei taipa, et kõigepealt tuleks pöörduda teie poole, et oma seljatagust kindlustada?

KR: See on õige. Oleme siin, ausalt öeldes, naiivsust näinud päris palju. Meie juurde on tulnud inimesi – see ei käi küll eriti muusikute kohta – probleemiga, et lepingut ei ole, tasu ei makstud ja võib-olla ei ole enam kontoritki, kust seda küsida.

Kas teil on ka tülikaid liikmeid, kes pole mõne tingimusega rahul ja virisevad millegi kallal?

KR: Me ei saa niimoodi öelda. Kui inimene ei ole rahul, on tal õigus oma arvamus avaldada, ega ta sellepärast tülikas ei ole. Koht, kus oma arvamus välja öelda, on üldkoosolek. Kuna meil on nii suure liikmeskonnaga organisatsioon, siis loomulikult ei ole see nagu EKP, kus kõik on ühehäälselt kõige poolt. See, mida selja taga räägitakse, ei jõua alati meieni.

Parem, kui öeldakse otse, mitte et kriitika tuleb meedia kaudu. Sageli on põhjuseks lihtsalt kommunikatsiooni puudumine. Me ei tea inimese probleeme, kui ta ise meie juurde neist rääkima ei tule.

MK: Siia võiks lisada, et mida suurem on autori teoste levik, seda "tülikam" ta heas mõttes on. Kui autor teab, et tema teost on näiteks Ameerikas esitatud, aga tasu ei ole mingil põhjusel temani jõudnud, siis ta pöördub meie poole ja me loomulikult uurime asja.

AH: On ju autoreid, kes elavad autoritasust.

KR: Näiteks Erkki-Sven Tüür on korduvalt öelnud, et tema saab heliloojana töötada tänu sellele, et me tema teoste esituste eest üle maailma tasu kogume.

Kuidas määratleda autorlust rahvamuusikute puhul? Kui on tegemist rahvamuusikatöötusega, kas töötleja on autor?

KR: See on väga lihtne. Kui meie juurde tuleb inimene ja ütleb, et tema on ühe rahvalaulu arranžeerija, siis me ei kahtle selles üldse. Ta registreerib selle ja arranžeerijal on täpselt samasugused õigused nagu heliloojal.

AH: Tehakse ka seadeid mingile teisele pillikooslusele, aga töötlus on siiski midagi sellist, kus esialgsel materjalile on lisatud midagi uut, unikaalset.

KR: Kui keegi tahab seejuures midagi vaidlustada, tuleb minna kohtusse. Autorite ühing ei tegele kunstiliste hinnangute andmisega.

AH: On ka juhtunud, et helilooja ei ole lubanud oma teost arranžeerida ja tal on õigus keelata arranžeerijale tasu maksmine.

Kui EAÜd on kritiseeritud, kas siis on peamiselt esitatud süüdistusi, et ühing võtab ise liiga suure protsendi autoritasust?

AH: Seda pole viimasel ajal enam juhtunud.

KR: See aeg on mööda läinud. Muidugi on ikka öeldud, et me oleme maffia, lugege kas või Delfi kommentaare. Aga see ei ole tõsiselt võetav, lihtsalt ei saada aru, mis asi on intellektuaalne omand ja et tsiviliseeritud maailmas kehtivad autori kohta ka inimõigused. Ja kommentaator on tavaliselt ikka anonüümne.

Kui autor kirjutab kirjastamislepingule

Eesti pop- ja rockmuusikast 2003. aasta alguses

MARGUS KIIS

Jaнварis, veebruaris ja märtsis toimus eesti pop- ja rockmuusikas mitu kohaliku ning ka veidi laiema tähtsusega sündmust, mis kujunesid huvitavamaks, kui oleks võinud arvata. 8. veebruaril valis 8-liikmeline välismaalaste seltskond ära meie järjekordse eurolaulu. Asi oleks võinud kujuneda väga tavapäraseks, sest selle ala veteranid Priit Pajusaar (koos Glen Pilvrega) ja Sven Lõhmus olid teinud suuri pingutusi, loonud võimalikult riskivabu lugusid koos vastavate esitajatega (esimesel Kadi Toom, teisel läbiproovitud naisduo Nightlight Duo ning uus reibas tibigrupp Vanilla Ninja), kes olid ka hästi püüdlikult ära disainitud, ning kumbki oli kahe looga esikümnesse jõudnud. Lisaks lõi kaasa euroesitajate raskekahurvägi ka Kersti Kuuse – Imre Sooääre “What I Feeli” pseudo-ooperlikul lõõritamisel – Koit Toome, Maarja-Liis Ilus ja Evelyn Samuel. Et aga võitis kasimatute noormeeste punt Claire’s Birthday, oli hea üllatus paljudele muusikahuvilistele ja ninanips meie hästipoleeritud eurokamariljale. Muidugi pole CB “Eighties Coming Back” mingi eriline alternatiivlugu, meenutades “ameerika Elton Johni” Billy Joeli seitsmekümnendate lõpu ja kaheksakümnendate alguse laule nii kõlalt kui ka kompositsioonilt. Kuid kogu selles veidi tobenaljakas Eesti europaunistuses on CB

meeldiv erand oma sundimatuse ja irooniaga.

Samas oli huvitav jälgida Vanilla Ninja “Club Kung Fu” populaarsuse eskaleerumist lausa rahvuslikeks emotsioonideks. Selle suhteliselt banaalse, mitte eriti meeldejääva refrääniga, plikatirtsude oskamatut reipusega esitatud lugu saavutas esialgu suure menu mitte koolilaste seas, nagu võinuks arvata, vaid hoopis vanema põlvkonna, isegi pensionäride hulgas. Hiljem austajaskond noorenes, aga kas jõudis ka lasteni, pole kindel. Kui Ninja ei võitnud, vaid jäi žürii silmis hoopis viimaseks, täitusid interneti kommentaarikeskused vihase sõimuga. Sven Lõhmus teatas, et žüriisse kuulunud M. Datt ja M. Witt on oma nime väärt. Igatahes pole midagi sellist nähtud pärast vaidlusi filmi “Nimed marmortahvilil” väärtuse üle.

Veebruari lõpul jagati välja ka nn Kuldsed Plaadid, mida antakse enim müünud Eesti artistidele. Nagu võis arvata, võitsid keskealiste elus pettunud naiste lohutaja Jüri Homenja (aasta meesartist) ja varieeruva kvaliteediga lorarocki tootev Meie Mees (ansambel ja album – “Kut senap sule” ehk “Kutse napsule”). Naiste arvestuses võitjaks tulnud Hannah klaveriballaadide plaadi ostsid tõenäoliselt ka tuhanded vulgaarteknopundi Caater

fännid, sest Hannah on bändiga pikka aega koostööd teinud. Aasta autor – ka eelmisel aastal populaarse eurolaulu nikerdanud Sven Lõhmus. Aasta uustulnuk – latiinosülti tootev, oma nime väärt Pasadena. Kommentaarid on liigsed.

Samas on 200-liikmelise kriitikute, DJde, raadioonude jt muusikaotsustajate kogu välja valitud Eesti Muusikaauhindade nominendid näitamas hoopis teist trendi. Nimelt paistab Muusikaauhind varasemast rohkem lähtuvat plaatide kunstilisest väärtusest. Muidugi, aasta ansambli nominentide seas on ka Meie Mees, aasta meesartistide hulgas lameda vananimestemuusika laulja Karl Madis, tantsuartistide valik aga nii naljakas, et nominentideks on eelmainitud Caater, europoppi tootev Nightlight Duo ja üheksakümnendate keskealast mitte eriti palju edasi arenenud sünditümpsu duo Jam. Paistab, et Muusikaauhindade asjamehed pole endale päris selgeks teinud, mis see tantsumuusika on.

Aga Aleksei Saks, Galaktlan, Hannah, Liisi Koikson, Siiri Sisask, Eesti Keeled, Jaak Johanson, Riho Sibul, Family, Riho Sibul & Estonian Dream Big Band, Rull’s Royce Orchestra, Kait Tamra, Väikeste Lõõtspillide Ühing, Luarvik Luarvik, Rondellus, Tallinn 73 Meets Kalm, Grotest, Heiki Mätlik, Kaia Urb ja

algus lk 29

alla, millega ta võiks nii-öelda alt minna, mida ta peaks tingimata tähele panema?

AH: Autor peaks vaatama, kas kirjastus ise ka ikka mingeid kohustusi võtab ja milline on tasu protsent, samuti lepingu kehtivuse tähtaeg. Et mõlema poole õigused ja kohustused oleksid tasakaalus. Ma olen näinud palju lepinguid, kus see nii ei ole.

Kas on olnud juhtumeid, et mõni autor on hiljem tulnud siia kurtma, et ta on

midagi rumalasti teinud?

AH: Muidugi, ja neid lepinguid on siis väga raske lõpetada, leida üles kirjastajapoolsed rikkumised.

KR: Elementaarne on see, et lugege kõigepealt läbi, millele te alla kirjutate. Näiteks vaadake, kas kirjas on ka autori-tasu väljamaksmise tähtaeg.

AH: Tihti kirjutatakse alla võõrkeelsetele lepingutele, seda keelt mõistmata. Või on eestikeelne leping, aga sisult täiesti mõistetamatu, sest see on väga halvasti mõnest teisest keelest tõlgitud.

Ma lindistan selle vestluse praegu digitaalselt. Kui ma nüüd paneksin sellele jutujamamisele tümpsu alla ja kuulutaksin selle teoseks, kas teie olete nõus seda aktsepteerima kui teost, selle ühingu registreerima ja nõustuma sellega, et mina olen selle teose autor?

MK: Põhimõtteliselt on see mõeldav, kui teie olete muusika teinud ja meie oleme nõus, et meie tekst sisaldub teie muusikateoses. Sel juhul oleks tegemist meie ühisloominguga.

Küsinud Anneli Remme

Claire's Birthday.
FOTO RENE VELLI

Rondellus on üks kõige kindlama kvaliteediga seltskondi üle pika aja, tehes just kunstiliselt head muusikat. Kas ja millised auhinnad nad saavad, räägime järgmises Muusika numbris.

Seoses Eurovisiooni ja Muusikaauhindadega saab rääkida ühest uuustulnukast eesti popmuusika tõsiste tegijate seas. Nimelt on firma MetronoM Productions ja selle juht produtsent Askorome Altsoo olnud edukas mõlema nähtuse juures. Altsoo toodetud lugu "Have It Your Way" (esitaja Viies Element) jõudis Eurovisiooni finaali (kuigi jäi seal eelviimaseks). Muusikaauhindade nimistus on

MetronoM üks edukamatest: tema alla käib Liisi Koiksoni "The Gemini Diaries" (2 nominatsiooni) ja Sobe "Love Pioneers" ning ka FFFi video "Nothing Compares 2U" tootmine. Nali on selles, et MetronoM koosneb peamiselt pundist Tartu uljaspeadest, kelle peamine töövahend on mitte kõige uuem arvuti ja peavarjaks korter vanas majalobudikus, kuhu on mahutatud nii video- kui ka helistuudio. Nii et *underground* tõuseb pinnale.

Kui veel rääkida 2003. aasta alguse huvitavatest arengutest, tuleb meelde kaks suurejoonelist laialiminekut. Euroedukas

Claire's Birthday jõudis enne triumfi oma lagunemisest teatada. Siiski pole kurvasutamiseks suurt põhjust – tõenäoliselt ei muuda kitarrist Jaan Pehki ja trummar Margus Tohverit lahkumine Vaiko Epliku bändis väga palju peale nime (milleks saab vist Ruffus). Teine laialimineja oli Dallas. Põhjuseks rohkem vist motivatsiooni puudus kui laulja Kirsti Kindeli uttu tõmbamine. Dallase maailmavallutus ei läinud kõige paremini korda, kodumaise turu jaoks on nende muusika liiga eraldiseisev, elitaarne ja kõrk. Mõlemal ilmus plaat – CB-l "Future Is Now" ja Dallasel "Delay Lama".

1 Vt A. Latman, R. Gorman, J. C. Ginsburg, Copyright for the Eighties. Cases and Materials. Second Edition. The Michie Company. Law Publishers, Charlottesville, Virginia, lk 1–4.

2 Collective administration of copyright and neighboring rights. WIPO, Geneva, 1990, lk 9–10.

3 Venemaa esimesed õigusnormid autoriõiguse kohta sisaldasid 22. 04. 1828. aastal vastu võetud uue tsensuuriseadustiku iseseisvas peatükis, mis kandis pealkirja "Loojatest ja raamatute väljaandjatest". Sätted käsitlesid vaid kirjandusteoste kaitset ja andsid loojale või kirjastajale ainuõiguse teose kasutamiseks 25 aastaks alates autori surmast. 1830. aastal kehtestati tsensuuriseadustiku raames uus määrustik loojate, tõlkijate ja kirjastajate õiguste kohta. Selles aktis vaadeldi autoriõigusliku kaitse kontseptuaalse aluse-
na esmakordselt looja omandiõigust oma teoste;

kaitse tähtaega pikendati aga 35 aastani autori surmast. 1845. aastal laiendati autoriõiguslikku kaitset muusikateoste, 1846. aastal kujutava kunsti teoste. 1857. aastal pikendati looja autoriõiguste kehtivuse tähtaega viieks aastani pärast autori surma. Kuid tsiviilseadustiku raames viidi autoriõiguse sätted alles aastal 1877, mil nad liideti Seaduste Kogu X köite 1. osa § 420 juurde 2. märkusena. § 420 käsitles omandiõiguse omandamist.

4 ALAI; l'Association Littéraire et Artistique Internationale.

5 Kaupo Hell. Autorite õiguslik kaitse Eesti Vabariigis aastatel 1918–1940. Diplomitöö. Juhendaja dots H. Pisuke, Tartu Ülikool. Õigusteaduskond. Tsiviilõiguse ja -protsessi kateeder. 1991, lk 53–54.

6 Samas, lk 54.

7 Samas, lk 55–56.

8 Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs ehk lühendina CISAC.

9 Autorikaitse Ühing – suurim kirjanike ja heliloojate koondis Eestis. Varamu 1939, nr 8, lk 891.

10 K. Hell, osund. teos, lk 56–57.

11 Samas, lk 58.

12 Samas, lk 59.

13 Deklaratsiooni teksti vt väljaandes H. Pisuke, Autoriõiguse seaduse ABC: Autoriõiguse põhimõisted. Autor ja tema õigused, Olion, 1994, lk 114.

14 Nimed on samas järjekorras nagu deklaratsiooni tekstis.

15 Andmed pärinevad EAÜ tegevdirektorilt Kalev Rattuselt. Vt ka www.eau.org.

UVERTÜÜR

Kaisa Roose juhatab Malmös “Miss Saigoni”

PRIIT KUUSK

Rootsi kontserdiagentuuri ZavArté Classic kaudu sain ootamatult teada, et Malmös juhatab Alain Boublil' ja Claude-Michel Schönbergi muusikali “Miss Saigon” uuslavastust noor eesti naisdirigenti(!). Agentuuri esindajad, kes muidu muusikalidest üsna mööda vaatavad, olid käinud avaõhtul (29. XI) Malmö Muusikateatris ja sattunud koos publikuga tõelisse vaimustusse väga hästi tehtud esietendusest, mida dirigeeris endine tallinlanna Kaisa Roose.

“Parim etendus paljude aastate jooksul. Suur võit. Dramaatika, tempo, õrnus ja huumor! “Miss Saigon” on suur kunstiline kordaminek ning laval veenev ja professionaalne,” kirjutab järgmisel päeval kriitik Tony Kaplan Malmö ajalehes Kvällsposten. Ja teine Malmö päevaleht Skånska Dagbladet (1. XII, Ulf Persson) märkis: “Nüüd ei ole enam põhjust sõita

Londonisse, et näha head muusikali... See on pidu, mida aina nautida.” Ka Stockholmi ajaleht Svenska Dagbladet (3. XII, Tony Lundman), rääkimata ümberkaudsetest, hindab uudist nii: “Väga õnnestunud muusikalipanus – mitmete aastate parim Malmös.” Kes muusikali puhul ikka dirigendist nii väga eraldi räägiks, aga Halmstadi Hallandsposten (5. XII, Jan Håkanson) teeb seda: “Eestlane Kaisa Roose juhatab energiliselt ja nüansirikalt ning kohati õnnestub tal muusika paremini kõlama panna, kui see tegelikult kirjutatud on.” “Miss Saigoni” mängitakse Malmös ühtekokku 62(!) korda. Neist 32 on Kaisa Roose juhataja, ülejäänud jagasid omavahel juba tuntumad rootsi dirigendid Tobias Ringborg ja Per Engström. Vana aasta viimasel päeval juhatas Kaisa “Missi” juba 20. korda, olles trupiga

pärast jõule olnud publiku ees viiel päeval seitsme etendusega.

Kaisa Roose: Kuna meil on ametlikult vaid üks koosseis (pluss understudy'd, kui peaosalistest keegi peaks haigeks jääma), siis oli see lauljatele päris ränk, nad pidid mõnel päeval kaks etendust järjest laulma. Eks mullegi oleks pärast sellist maratoni vihasaun marjaks ära kulunud.

Kuuendast märtsist on Kaisa Malmös jälle dirigendipuldis ja juhatab 27.–30. märtsini seal muusikali nelja viimast õhtut.

KR: Arvan, et publikut võlub “Miss Saigoni” hingeminev, traagiline armastuslugu, mis paneb kaasa elama, sest puudutab üldinimlikke tundeid. Siiani on enamik etendusi läinud täissaalile, saalis

on aga 1450 kohta. Malmö teatril on ka üks Skandinaavia suuremaid lavasid. Ka mitmed solistid on kuulsad (nimiosaline Michelle Nigalan otse Broadwaylt), käisime neid valimas Londonis ja New Yorgi Broadwayl, samuti lavastaja Vernon Mound ja koreograaf, Londoni Kuninglikus Balletis tantsinud Anhoula Papadakis.

Malmö juhatab Kaisa Roose juba kolmandat hooaega järjest, seda diplomeeritud dirigendina, kelleks ta sai paar aastat varem Taani Kuninglikus Konservatooriumis. Teda märgati Taani Kuningliku Teatri balletietendustel. "Parim dirigent, kes meil aastate jooksul on olnud," on Kaisa kohta öelnud rohkem kui üks nõudlik kriitik.

Kuidas sattus noor eesti naine nii nähtavale kohale Lõuna-Rootsi muusikaelus, Kopenhaagenis ja mujalgi?

KR: 2000. aasta sügiseks valmis Taani Kuningliku Teatri (Kopenhaagenis) ja Malmö Muusikateatri ühistöös projekt "Noorte ooper", mille eesmärk oli tuua lapsed ja noored ooperiteatrite lähemale. Taanis valmis selleks pubuks laste ooper "Nõiamaar Mortensen" ja Rootsis noorte ooper "Portree". Selle libreto autor ja lavastaja Maria Sundquist võttis aluseks tõestisündinud tragikoomilise loo Edith Sitwellsist ja tema vendadest, kes kasvasid üles Inglismaal Renishaw' lossis Esimese maailmasõja ajal, probleemiks laste ja vanemate suhted. Peale rootslanna Katarina Bäckmani (s 1961) põneva muusika oli lavastusse kaasatud ka kaks breigitantsijat ning tõsiellu oli toodud ka vaimude maailm. Juhatasin "Portreed" viieteistkümnel korral Kopenhaageni Õukonnateatris (mis tavaliselt täidab teatrimuuseumi rolli) ja paarikümnel korral ringreisil Lõuna-Rootsis.

Hooajal 2001/2002 kutsuti Kaisa Malmösse juhutama uut rootsi muusikali "Kaspar Hauser" (autoriteks neli laulude loojat ning orkestreerija, lavastaja oli Johanna Garpe). Praegu käivad läbirääkimised Malmö teatriga ka järgmiseks hooajaks ning võib-olla kauemaksiki.

Vahetult enne töö algust "Miss Saigoniga" tegi Kaisa koormeistrina kaasa Malmö SO ja Taani raadio koori ühisprojektis suure Põhjamaade ja Balti festivali "Music Around" jaoks (2002).

Teatrites ei hakka publik tavaliselt enne plaksutama, kui ma juba päris puldis seisan ja kummandan. Eks ma vist rohkem hiljaks jäänud viuldaja kui dirigendi moodi välja näe!

aasta oktoobris), valmistades kooriga ette Rahmaninovi "Kellad" (samam kavas ka Pēteris Vaski Teine sümfoonia). See esitati Vassili Sinaiski juhatusel Malmö ja Taani raadio kontserdisaalil Kopenhaagenis.

Kes on Kaisa Roose ja kuidas on kulgenud ta senine muusikutee?

Algus

Kaisa Roose on sündinud 1969. aastal Tallinnas. Ta alustas seitsmeaastaselt klaveriõpinguid Tallinna Muusika-keskkoolis, lõpetas aga koorijuhtimise eriala. Samal erialal sai diplomi 1992. aastal praegusest Eesti Muusikaakadeemiast professor Ants Üleoja õpilasena.

KR: Orkestridirigeerimise mõte ja tahtmine Peterburis edasi õppida tekkis mul viimastel kursustel Tallinnas. Reaalset dirigeerimise võimalust sel ajal süiski ei tekinud. Õppimisvõimalus Taani Kuninglikus Konservatooriumis avanes seetõttu, et mu abikaasale pakuti tööd Kopenhaagenis. Ja sõitsimegi koos sinna.

Nii määras noore muusiku õigeks osutunud tee ainuüksi õnnelik juhust.

KR: Õpingud Taanis algasid 1993. aastal. Kopenhaagenis olid mu õppejõududeks esmalt taanlane Franz Rasmussen ja ungarlane Tamás Vető ning lõpukursustel maestro Michel Tabachnik Šveitsist. Õppimisaeg oli väga põnev, orkestripraktikat oli kord kuus ning paar korda aastas võimalus juhatada professionaalseid orkestreid. Tabachniki tunnid algasid alati väga põhjaliku partituuri analüüsiga ja lõppesid peast juhatamisega, ilma klaverita, vaikuses. Kes sellega hakkama sai, see

lubati ka orkestri ette.

Just äsja 60-aastaseks saanud, Genfis sündinud Michel Tabachnik on nimekas dirigent (ka küllalt tunnustatud helilooja), kes on külalisena juhatanud paljusid kuulsaid orkestreid (Berliini Filharmonikuid 1971. aastast), pidevamalt töötanud Gulbenkiani orkestriga Lissabonis, Lorraine'i filharmonia orkestriga Prantsusmaal. Oli algul Igor Markevitchi assistent, 25-aastaselt sai temast aga Pierre Boulezi assistent Pariisis, hiljem juhatanud ka Ensemble Intercontemporaini ning olnud selle kunstiline juhtki.

Tabachnikil on Eestiga teinegi side. 1995. aasta detsembris oli Eesti Rahvusmeeskoor kutsutud osalema Arnold Schönbergi "Gurrelaulude" esitustele Århusis ja Ålborgis (koori oli selleks ette valmistanud Ants Soots), nimekate solistide ja teiste Taani kooride ees dirigendiks Michel Tabachnik. Lisaks andis RAM eesti kavaga oma kontserdi Århusi kontserdimajas, juhatamas Ants Soots ja Ants Üleoja.

KR: Ükskõik kus Tabachnik Skandinaavias ka ei juhatanud, pidime meie tema õpilastena kohal olema, eriti proovides. Nii ka Århusis, see käis meil õppekava juurde. Tabachnik on täiesti "omaette peatükk", peale kõige muu veel kirjanik ning kirklik alpinismiharrastaja, temast on paari sõnaga raske rääkida. Tänu tema tutvusele Iannis Xenakisega sai Kopenhaagenis teoks Xenakise meistrikursus heliloojatele ja dirigentidele, kus põnevusega osalesin. Meelde jääb oli sõit Londonisse, kus Tabachnik oli organiseerinud meile kohtumise Pierre Bouleziga. Need kohtumised ja Tabachniki enda isiksus ongi süstinud minusse sügavama huvi nüüdismuusika vastu.

Algus dirigendina

KR: Dirigeerimisklassis õpitakse Kopenhaagenis kolm aastat. Pärast edukat lõpetamist on võimalik edasi õppida ekstra "debüütaastal", mis lõpeb debüütkontserdiga. Minul toimus see 1998. aasta mais Odense SOga, kavas Mozarti "Figaro pulma" avamäng, Debussy "La Mer" ja Brahmsi Neljas sümfoonia. Poolteist aastat varem oli toimunud aga minu tegelik dirigendi-debüüt Taani Kuninglikus Teatris, veel üliõpilasena. Olin teatris praktikal, mis

seisnes proovide jälgimises ja repertuaari õppimises. Juhtus aga nii, et teatril oli ootamatult vaja leida dirigent neljaks balletietenduseks, ja sellest saigi minu debüüt Kuninglikus Teatris. See oli 22. oktoobril 1997 taani helilooja Kim Helwegi (s 1956) balleti "Amor ja Psyche" maailmaesiettekanne. Sel ajal toimus Kuninglikus Ooperi- ja Balletiteatris ka rahvusvaheline konkurs balletidirigendi kohale, mis mul õnnestus võita. Tulemuseks oli kaheaastane tööleping teatriga.

Kaisa Roose juhatas ajavahemikul 1997–2000 seitset Taani Kuningliku Balleti lavastust, nende hulgas ka väga kuulsate möödunud ja tänapäeva ballettmeistrite töid. Kim Helwegi balletile järgnes Tšaikovski "Pähklipureja" (lavastaja Flemming Flindt), mida Kaisa peab oma lemmiktükiks Kim Helwegi balleti kõrval. Siis Jens Lolle (Vincenzo Galeotti) "Amori ja ballettmeisteri tujud", ballett Lehári "Lõbusa lese" muusikale John Lanchbery töötluses (Ronald Hynd), Niels Gade jt autorluses kuulus "Napoli" (August Bournonville), Stravinski "Capriccio" (George Balanchine) ja "The Concert" Chopini muusikale (Jerome Robbins).

KR: Selle kõrval, mida ise juhatsin, tuli ikkagi kogu hooaja balletirepertuaar ära õppida, juhaks kui kedagi oluks vaja asendada. Mu kolleegiks oli Frederick Ashton ja teiste tuntud koreograafide ballette juhatanud dirigent ja tuntud orkestreeriija John Lanchbery – väga sõbralik vanahärra, kellega oli põnev koos töötada ning kelle pikaajalisest balletidirigendi tööst kogemusi ammutada.

Viimasel ajal on Kaisa Roose rohkem olnud kontsertorkestrite ja ansambelite ees ning hõivatud teatritööga Malmös.

Kaksteist orkestrit ja ansambliit

Just nii paljusid on Kaisa siiani juhatanud. Jaanuaris õppis ta selgeks kolm uut programmi, neist kahega on kontserdid juba toimunud: 9. veebruaril tema jaoks uue ansambliga 13 Strauss-blaesere Kopenhaagenis (Richard Straussi Serenaad ja Tšaikovski Viulikontserdi seade viulile ja 13 puupuhkpillile) ning 23. veebruaril Esbjergis resideeriva Lääne-Jüütima Orkestriga (Griegi süit "Peer Gynt" nr 1, Waltoni Violakontsert

Kaisa Roose
FOTO ERAKOGUST

ja Mendelssohni Neljas sümfoonia). Kolmas kava teostub maikuu, kui ta Kopenhaageni Püha Jaakobi kirikus esmakordselt juhatab Studentenførenings Orkesterit ja Elgari Viulikontserdi solistik on Helsingborgi SOs teise kontsertmeisterina mängiv endine tallinlanna Kirsti Kuusk ning kavas veel Vaughan Williamsi "English Folk Song Suite" ning Britteni "Matinées musicales" ja "Soirées musicales". Tema käe all on esinenud ka tuntud Kopenhaageni filharmonia orkester ehk Tivoli SO (kavades uut muusikat: John Corigliano, Pawel Szymanski, George Crumb, ka Arvo Pärdi "An den Wassern zu Babel"), Ålborgi SO, Helsingborgi SO (väga kiidetud kava "Mozart ja Salieri"), Mikkele Linnaorkester Soomes (kus kõlas ka tema muusikakeskkooli kaaslane Tõnu Kõrvitsa väga hästi vastu võetud "Afterglow") ja Kopenhaageni Noorteorkester. Sümfooniatega on Kaisal kavas olnud veel Nielseni Neljas, Beethoveni Seitsmes, Schumanni Esimene ja Šostakoviči Kümnes sümfoonia ning Purcell, Bachi, Mozarti, Kuhlau, Bizet, Griegi, Prokofjevi jt orkestriteosed. On olnud esinemisi uue muusika kollektiivi Esbjerg Ensemble'iga Esbjergi rahvusvahelisel kammermuusika festivalil (aastail 2000 ja 2002) ning Taani suurimal nüüdismuusika festivalil Numus 2002.

Kopenhaagenis kaks Kaisa Roose

Lõpetuseks veel mõned lõbusamad lood Kaisa Roose seniselt dirigenditeelt, tema enda suust.

KR: Kopenhaagenis oli seoses Roose nimega huvitav seik. See nimi tuleb algupäraselt saksa nimest Rose ja sellisel kujul esineb seda ka Taanis päris ohrtrasti. Pärast üht kontserti astus minu juurde keegi kuulaja ja tutvustas end kui Kaisa Roose. Ta oli ajalehest lugenud, et peab kontserti juhatama(!) ja tuli asja ise kaema... Tema vanaisa olevat pärit Lõuna-Taanit ja nende külas olnud nii palju Rosesid, et vanaisa oli segaduse vähendamiseks ostnud endale tübe "o" juurde... Nii juhtuski olema Kopenhaagenis paar aastat kaks Kaisa Roose. Siis ta aga abiellus ja nüüd on mind jälle üks. Tehnilistel põhjustel sai mõnda aega sidet boitud, sest talle helistasid nii orkestrandid kui ka koorilauljad ning ta oli oma nimest juba üsna tüdinud.

Eks teatris juhtu mõndagi, kas kustub orkestriaugus kogu valgus või jookseb mõni solist lavale ja avastab, et see pole üldse tema stseen – improvisatsiooni on oma jagu, aga teatrikülastajale peab jääma mulje, et just nii pidigi olema. Ka Kuningliku Teatri valvelauas oli lõbus vahejuhtum. Soovisin oma garderoobi võtit, aga uus valvur vastas, et minimeelist balleti poolel ei tööta. Kui ütlesin, et ma olen siin juba peaaegu kaks aastat töötanud, helistas valvur teatri administraatorile ja sai teada, et oli minu nime ekslikult baleriinide nimekirjast otsinud!

Kõige lõbusam on see, et teatrites ei hakka publik tavaliselt enne plaksutama, kui ma juba päris puldis seisan ja kumardan. Eks ma vist rohkem hiljaks jäänud viiuldaja kui dirigendi moodi välja näe!

* "Show-woman või muusikale pühendunu?" küsib ajakiri Muusika (nr 2) Anu Tali kohta. Intervjuust selgub, et ikka viimane. Nagu ka Kaisa Roose. Toredesti palju on juba noori naisi dirigentide "meeste maailma" tulnud. Ja nad väärivad aina julgustamist! Seda enam, et nad peavad pidevalt "meestele kirjutatud muusikat" dirigeerima. (Professor Roman Matsov olevat öelnud, et "kahjuks on maailmas kirjutatud nii vähe muusikat naistele".) Seda on teinud ka Kaisa Roose, ja juba nii edukalt oma iseseisva dirigenditee napilt viie aasta jooksul. Jõudu, edu ja õnnestumisi talle!

Rahvusvaheline
muusikafestival

4. – 14. juuni 2003

TUBIN ja TEMA AEG

Festivali kunstiline juht Vardo Rumessen
Festivali patroon H. E. Mrs. Elisabet Borsiin Bonnier

Festivali kavas on eesti ning maailma silmapaistvate heliloojate looming, mis loodud Eduard Tubina eluajal, või mis on ajastu üldises kontekstis seotud Tubina heliloominguga.

Heliloojad: Eduard Tubin, Rudolf Tobias, Heino Eller, Konstantin Tüürpu, Tuudur Vettik, Artur Kapp, Villem Kapp, Eugen Kapp, Mart Saar, Eduard Oja, Aleksandr Skrjabin, Jean Sibelius, Richard Strauss, Maurice Ravel, Dmitri Šostakovitš, Sergei Prokofjev, Gustav Mahler, Paul Hindemith, Béla Bartók, Witold Lutoslawski, Claude Debussy, Olivier Messiaen, Pablo Sarasate, Fritz Kreisler, Arnold Bax.

6. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal
ERSO. Rahvuskooper Estonia segakoor
Solistid Xiang Gao (viul),
Pille Lill (sopran), Piret Aidulo (orel)
Dirigent Andres Mustonen

7. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal
Peter Jablonski (klaver)

7. juuni kell 19 Narva kultuurikeskus
Narva Sümfooniaorkester
Dirigent Anatoli Štsura, solist Jelena Laas (viul)

4. juuni kell 19

Pärnu kontserdimaja kammersaal

5. juuni kell 19 Viljandi Pauluse kirik

8. juuni kell 16 Mustpeade maja
Taimo Toomast (bariton), Ivari Ilja (klaver)

7. juuni kell 19 Pärnu kontserdimaja

8. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Xiang Gao (viul), Vardo Rumessen (klaver)

10. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Michael Endres (Saksamaa, klaver)

11. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Leedu Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent Gintaras Rinkevičius

Tubin, Sümfoonia nr 2 „Legendaarne“

R. Strauss. Also sprach Zarathustra

(Nõnda rääkis Zarathustra) op. 30

8. juuni kell 16 Tartu linnamuuseum

12. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Peep Lassmann ja tema õpilased

Kai Ratassepp, Mati Mikalai, Age Juurikas

8. juuni kell 17 Pärnu kontserdimaja

13. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Marko Martin (klaver), Sigrid Kuulmann (viul)

14. juuni kell 16 Estonia kontserdisaal

Ralf Taal (klaver), kaastegev Virgo Veldi (saksofon)

14. juuni kell 19 Estonia kontserdisaal

Rudolf Tobias. „Joonase lähetamine“

ERSO, Oratooriumikoos, RAM

Rahvuskooper Estonia Segakoor

Kammerkoos, Poistekoos

Irma Gigolašvili (sopran)

Anna Kiknadze (metsosopran)

Dimitri Voropajev (tenor)

Vladimir Tulpanov (bariton), Ilja Bannik (bass)

Dirigent Leon Botstein (USA)

Eesti Kontserdi piletikeskus
tel: 614 7760
www.concert.ee

Sergei Rahmaninov 130

Mees kuldse südame ja terasest kätega

VARDO RUMESSEN

*“Rahmaninov oli tehtud terasest ja kullast: teras oli tema kätes, kuld südames.”
(Jozef Hoffmann)*

Sergei Rahmaninov oli ainulaadne talent 20. sajandi muusikas, võimekas nii helilooja, pianisti kui ka dirigendina. Pianistina oli ta elav legend, keda pidasid maailma parimaks paljud muusikud. Kui Artur Rubinstein külastas 1930. aastatel Moskvat, siis küsiti temalt, keda ta peab kaasaja kõige paremaks pianistiks. Rubinstein mõtles natuke ja ütles: “Jaa, Horowitz on kõige parem!” “Aga Rahmaninov?” küsiti temalt. “Ah, te rääkisite ju pianistidest, aga Rahmaninov, see on...” ja ta näitas kätega taeva poole. Sellega oli kõik öeldud.

Tõepoolest, Rahmaninov paistis silma erakordse andekusega. Javorski meenutab. Kord oli Glazunov külas Tanejevi pool ja mängis talle klaveril ette esimest osa oma Kuuendast sümfooniast. Pärast ettekande lõppu tutvustas Tanejev Glazunovile oma õpilast Rahmaninovi, kes oli esituse ajal viibinud kõrvaltoas.

Seejärel istus Rahmaninov klaveri taha ja mängis kõigi juuresolijate suureks imetuseks perfektselt äsja kuulnud muusikat.

Selliseid lugusid jutustatakse tema kohta palju. Näiteks meenutab Aleksandr Goldenweiser, et kui 1915. aastal suri Aleksandr Skrjabin, otsustas Rahmaninov korraldada klaveriõhtu oma lahkunud sõbra helitöödest. Kuna ta ei olnud varem Skrjabini teoseid eriti esitanud, siis küsis ta nõu Goldenweiserilt. Goldenweiser soovitas Skrjabini Fantaasiat h-moll op 28. Et aga Rahmaninov seda teost ei tundnud, lubas Goldenweiser talle noodi tuua. Vähem kui nädala pärast esitas Rahmaninov kontserdil teose peast!

Sellist Rahmaninovi võimet hetkega haarata uut muusikateost selle keerulisuses tuleb pidada fenomenaalseks. Tema ajastu pianistidest oli samasugune võime ainult Jozef Hoffmannil ja veel varem vaid geniaalsel Mozartil.

Postkaart aastast 1913.

Rahmaninovi erakordsus

Rahmaninovi kui muusiku erakordsus ja suur isiksus väljendus üsna jõuliselt ja omanäoliselt: kui ta esitas teiste heliloojate loomingut, ei seadnud ta eesmärgiks mitte teoste teksti ranget järgimist, vaid lähtus oma isiklikust muusikatunnetusest. Nagu kriitikud märkisid, oli talle omane teiste heliloojate teoste n-õ taasloomine. Helilooja Nikolai Medtner on kirjutanud: “Olles suur meister nii helilooja, pianisti kui ka dirigendina, hämmastab ta meid kõigepealt oma muusika hingestatusena. Esitades teiste heliloojate teoseid, tekitas see illusiooni, nagu oleksid need tema enda loodud. Rahmaninovi väärtus ja jõud avaldus nimelt tema ettekujutuses, st tema võimes võtta hingeliselt omaks helitööde muusikaline kujundlikkus.”

“Mida pidada pianistliku edu saavutamisel kõige olulisemaks?” küsis kunagi Rahmaninov vestluses Ostromöslens-

kiga. “Kiitust, kiitust ja veel kord kiitust,” vastas ta ise, andes sellega mõista, et kõige olulisem on usk omaenesse jõusse. Seejuures kannatas Rahmaninov ise tihti süngete melanhooliahoogude all, kaheldes oma võimeis nii helilooja kui pianistina.

Muidugi, erakordse täiuslikkuse saavutas Rahmaninov eelkõige oma klaveriteoste interpreedina, milles ta on senini jäänud ületamatuks.

Kuigi helisalvestustehnikaga pole peensusteni võimalik edasi anda tema pianistlikku talenti, saame tema heliplaate kuulates siiski aimu sellest, kuidas ta tegelikult mängis. Pianistina kujunes Rahmaninov paljude lemmikuks ja teda tõsteti jumalana olümposlikesse kõrgustesse. Kuigi paljud kriitikud pidasid teda heliloojana vanamoeliseks, jäi Rahmaninov truuks oma loomingulisele kreedole – meloodia on muusika kõige väljendusrikkam element.

Rahmaninovi kui pianisti väljakujunemisele avaldas suurt mõju eelkõige Anton Rubinstein, kelle kontserte Rahmaninov kuulis, kui ta veel õppis Moskva Konservatooriumis. Rahmaninov saavutas juba Venemaal elades suure rahvusvahelise tunnustuse. Tema esinemine avaldas kuulajatele sügavat mõju, teda on võrreldud pianismi ajaloo suurimatega, eesotsas Franz Lisztiga. Pärast Ameerikasse elama asumist saatis teda pianistina enneolematu menu. Kuivõrd kõrgelt hinnati Rahmaninovi klaverimängu, seda iseloomustab järgmine näide. Kui Metropolitan Operas korraldati 27. aprillil 1919. aastal heategevuslik galakontsert, oli sinna teiste kuulsuste kõrval (Jasha Heifetz jt) palutud esinema ka Rahmaninov. Kontserdi lõpul korraldati oksjon parimate esituste peale. Oksjoni korraldajad palusid Rahmaninovil esitada lisapalaks oma kuulsaks saanud Prelüüdi cis-moll op 3 nr 2. Pärast seda maksis mehaaniliste klaverite firma “Ampico” selle eest Rahmaninovile miljon dollarit.

Heliloojana on Rahmaninov jäänud

Vardo Rumessen Rahmaninovi haual 1988. aastal.

FOTO ERAKOGUST

20. sajandi muusika suurkujuks, kelle looming kõlab peaaegu kõigil maailma kontserdilavadel. Tema muusika erakordsus avaldub ka selles, et see on saanud väga südamelehedaseks mitte ainult nn suurele publikule, vaid on leidnud kõrge tunnustuse ka enamiku maailma pianistide poolt.

Tundub, et uute muusikaliste väljendusvahendite tuhinas on 20. sajandi muusika jõudnud sisemisse ummikusse. Jättes tagaplaanile kompositsioonitehnika, meloodia ja kontrapunkti, otsivad moodsa muusika jüngrid tuge muusikavälisestest elementidest. Muusika sisemised rikkused on jäänud samas aga paljudele

veel avastamata. Paraku on nii, et tõeliselt suure muusika mõistmine eeldab mitte ainult selle muusika kuulamist, vaid ka selle looja tundmist ja mõistmist. Rahmaninovi puhul tuleks seda eriliselt rõhutada, sest ta oli suur kunstnik elukõige seepärast, et ta oli suur inimene.

Eesti Muusikaakadeemia XIV rahvusvahelised trompetipäevad 1.—7. aprillini 2003

Kunstiline juht **Aavo Ots**

Kontserdikava:

- 1. 04** Brass Academy, TMKK
 "Puhkpillisümfoonicud", Georg Otsa nimelise
 Tallinna Muusikakooli puhkpilliorkester, Jõhvi
 Muusikakooli bigbänd
 EMA kammersaalis kl 18
- 2. 04** Aavo Otsa trompetiklassi kontsert
 Estonia Talveaias kl 19
- 3. 04** Noored vaskpillisolistid ja ansamblid
 Nõmme Muusikakoolis kl 18

- 4. 04** Jüri Leiten, Aleksei Saks, Ivar Tillemann
 (piccolotrompetid, corno da caccia), Lea Leiten
 (klaver)
 Mustpeade Maja Olavi saalis kl 18
- 5. 04** Rahvusvaheline konkurs
 "Trompetitalendid"
 EMA kammersaalis kl 11
- 6. 04** Trompetipäevade lõppkontsert. Solistid
 ja Tallinna Noorte Bigbänd. Juhatab Teet Raik
 EMA kammersaalis kl 16

Béla Bartók 44 Duos for Two Violins. András Keller, János Pilz.
ECM New Series 1729

Siin plaadil on külluses väikevormis viiulipalu, mida saab kasutada väga erinevaks otstarbeks. Valdav enamik neljakümne neljast duost mahub ühe minuti sisse ja on seetõttu suurepärase pedagoogiline materjal, jõukohane väga erinevas arengufaasis noorele (ja vanemale) viiuliõppurile. Siiski, paljud Bartóki kahe viiuli miniatuurid on vaid näiliselt lihtsad ning neis sisalduv nüansirohkus ja karakteriküllus tuleb paremini välja kogenud mängijate esituses. Selle CD kaks muusikut nimekast Keller-kvartetist kuuluvad kindlasti viimaste sekka.

Kuna kõigi duettide aluseks on rahvaviisid (Ungarist ja naabermaadelt), võimaldab materjal erinevaid lähenemisviise, eriti tänapäevase tõlgendusliku pluralismi valguses. Bartók oli teadupoolest ka silmapaistev etnomusikoloog ning see vaatenurk ajendas teda vältima tavalist rahvaviiside töötlemist klassikalise harmoonia reeglite järgi. Seetõttu peegeldavad Bartóki duetid rahvaviiside olemust hoopis sügavamalt, esitades väljakutse ka rahvamuusikutele, kellele noot 44 viisiga võiks kaunis suurt huvi pakkuda. András Keller ja János Pilz on küll akadeemiliselt leerist muusikud, kuid lasevad muusikal vabalt hingata ning erinevate töö- ning tavandi-laulude ja pillilugude atmosfäär

on selgelt tajutav.

Bartók pole ainus helilooja plaadil. Albumi lõpus on omamoodi *bonus track*'id: kaasmaalaste, eakaaslaste ning nimekaimude Györgi Ligeti ning Györgi Kurtági pisipalad. Ligeti kaks rumeenia rahvaviisi jätkavad Bartóki liini, Kurtági "Ligatura – Message to Frances-Marie" on oma *piano pianissimo*'ga hääbuv lõpetus ilusale plaadile.

Joosep Sang

Dino Saluzzi. Responsorium. Palle Danielsson, José María Saluzzi.
ECM 1816-2

Argentiina bandooniumimängija Dino Saluzzi on üks nendest ECMile ustavatest artistidest, kes on aidanud plaadifirmal välja kujundada talle ainuomase näo. ECMi üks peamisi *slogan*'eid (vähemasti eesti pressis) on lõpmatuseni ära kulutatud "põhjamaiselt karge" (näiteks Jan Garbareki või Terje Rypdali muusika). Ka Saluzzit iseloomustab mõtlikkus, õhurikkus ja eriline kargus, kuigi pigem "lõunamaine".

Tänavu ilmunud albumil "Responsorium" mängib Saluzzi koos Palle Danielssoniga (bass) ja José María Saluzziga (akustiline kitarr) omaloomingut, mille tunnusjoonteks on ohrtrad *rubato*'d, ulatuslikud sissejuhatused ja pikad, vahel ka jazzilikud sooloarendused. Saluzzi toetub tuntavalt argentiina muusikale, eriti tangole, kuigi see ei pee-

geldu mitte niivõrd rütmikas, kui harmooniakasutuses ja muusika üldises fluidumis. Saluzzi pole kunagi siltidest hoolinud ja nii võiks selle plaadi materjali suhtuda eelkõige kui spontaanselt vormuvasse kammermuusikasse. Bandooniumimeister on vaieldamatult kodus nii jazzis kui tangos – oma intervjuudes on ta rõhutanud just viimase mitmeplaanilisust, väites, et tango on oma olemuselt keerukam kui suurem osa jazzist.

Dino Saluzzil on selgelt isikupärane stiil, mida iseloomustavad spontaansed tunde-puhangud ja eriline hõljuv, meetrumiga fikseeritud raame ignoreeriv mängulaad; samuti on tal oma käekiri heliloojana. Need, kes on nautinud Saluzzi varasemaid töid, tunnevad kindlasti rõõmu ka tema uusimast albumist.

Joosep Sang

dallas. delay lama.
hyper.records 1045.2

Miski on mulle Dallase juures pidevalt närvidele käinud. Aga ei saa aru, mis. Isikupäratus? Jah, alatasa, ka käesolevat plaati kuulates tundub sageli, et kuulatan Stereolabi (samuti naisvokaaliga meeste/naiste segakollektiiv, mis teeb ringitavaid süntesaatoririffe ja elektronefekte sisaldavat *indie*-poppi, kuid on maailmakuulus prantsuse-briti bänd) avaldamata lugude ja demode kogu-

mikku. Kuid tõeliselt süvenedes on Dallas siiski mitmetes momentides omapärane ja vägagi vaimukas, eriti Eesti kontekstis. Jõuetus? Dallase krooniliselt loiid kulgemine ajab ikka mõnikord une ja haigutuse peale küll, aga ega kõik peagi pidevalt rokkima, pealegi on Dallasel ka äkilisemaid lugusid. Väline ilmetus? Laval jätab kingi põrnitsev Dallas tõesti ükskõikseks, kuid nende tugevus paistabki ilmnevat rohkem stuudios. Aga mis siis?

Jaanuaris tuli teade, et paar aastat tagasi isegi Kanada kaudu maailma vallutada püüdnud Dallas kavatses laiali minna, kuna laulja Kristi Kindel on otsustanud bändist lahkuda. Siis ilmus käesolev plaat. Seda kuulates püüdsin aru saada, kas laialiminekul on tegelikult mõtet. Ja tulin järeldusele, et laulja lahkumine seda küll ei tingi. Pigem vastupidi, ilma temata võib Dallas olla hoopis parem bänd. Sest instrumentidete tasemel on asi progresseeruvalt huvitav – erinevad kitarrikasutused, teravmeelsed analoogsüntesaatori seaded, naljakad helid. Mitmekesisustavad lugude ülesehitused. Segunevad erinevad stiilid – pop, folk, *kraut*, *synth*, isegi punk jm "rokid ja popid". "Your New Girlfriend" taolist geniaalset hitti siit kahjuks ei kosta, aga see pole surmapatt. Kuid miski tõrjub kogu selle positiivsuse tagaplaanile. Ja see on just seesama Kristi Kindel ehk tema vokaal, mis on külm ja ükskõikne. Pigem hääli inglise keele õpetamise kassetilt kui poplaulmine. Professionaalsus oma halvemal kujul, mille puudumist Kindel ka bändile oma lahkumisel ette heitis. Pole midagi, ilma Kindelita, mõne uue lauljaga, oleks Dallas parem kui kunagi enne.

Margus Kiis

The Hours. Music from the Motion Picture. Composed by Philip Glass.
Nonesuch 79693-2

Maailma edukaimaks elavaks heliloojaks nimetatud Philip Glass on loonud muusika umbes viiekümnele filmile. Tema filmikarjääri alguseks on legendaarne “Koyaanisqatsi” (1983), esimene osa Godfrey Reggio triloogiast, mille finaali “Naqoyqatsi” valmis mullu. Glassi filmimuusika on ebatavaline ja ebaameerikalik, võrreldes näiteks Hollywoodi etaloniga John Williamsiga. Küllap ka seetõttu pole Glassi filmioopused kunagi pälvinud Oscarit. Edukaim Glassi filmiteos on olnud muusika dalai-laama elust jutustavale Martin Scorsese filmile “Kundun” (1997), mis kandideeris mitmele olulisele filmiauhinnale.

Stephen Daldry film “Tunnid” (“The Hours”) räägib läbisegi ja tundhaaval kolme naise elust erinevates ajastutes. Üks kolmest on Virginia Woolf, ja motiivid tema novellist “Mrs Dalloway” seovadki naiste draamatilisi eluhetki pealtnäha tavalises päevas. Peaosade eest filmis pälvisid Nicole Kidman ja Meryl Streep tänavu Oscarit. Mõnele filmikriitikule Glassi muusika ei meeldi, kuna näib ekraanil liiga domineeriv ja “kunstipärane”. Filmiplaadil kõlav on nagu Glass ikka, kordustel põhinev, lihtsa faktuuri ja harmooniaga, jaguneb kolmekuni viieminutisteks (poplaulu pikkusega) meeleolupaladeks. Glass on siin kasutanud materjali ka oma varasematest

teostest, oopusest “Glassworks” ja ooperist “Satyagraha”. Muusikat esitavad keelpilliorkester ja -kvartett soleeriva klaveriga. Kuulaja kõrvu talletub Martin Riesmani esitatud arpedžosid, alati on neid neli järjest, kurval keelpillifoonil sillerdamas. Meloodiakäigud liiguvad mõõdukas tempos üles ja pöörduvad alla. Kõik on näiliselt lihtne, harmoonia etteaimatav ja meetrum püsiv. Suurejooneline melanhoolne atmosfäär on kombineeritud lüürilise romantismiga. Aga meeolu ongi siin omaette väärtus, ärakandvalt mesmeristlik, ahistuse nõiutud õhustik, kus muusikud sooritavad otsekui rituaali. Hüpnootsundele aitab kaasa salvestuse sakraalselt ruumiline helipilt.

Tiia Teder

Arvo Pärt. Summa. Paavo Järvi, Estonian National Orchestra.
Virgin Classics 7243; 545501 2

Esimese üksnes Pärdi muusikale pühendatud plaadini on jõudnud viimasel ajal mitmete plaatidega (Tubin, Sibelius) välja tulnud ERSOgi. Esitus ei ole pehkinud nagu roikad plaadiümbrisel, vaid väärispuitne.

Valitud teoseist varasem on Kolmas sümfoonia aastast 1971. Ülejäänud kuuluvad juba 1976. aastal tulnud *tintinnabuli*-perioodi eesotsas stiili ühe esikteose “Fratresega”. Sümfoonia on plaadi ainus sümfooniaorkestri teos, ülejäänud on keelpillidele (mõningate lisanditega – kõlapulgad

ja suur trumm “Fratreses”, kellad “Cantuses”, harf “Festina lentes”). Plaadile paneb punkti juba traditsiooniliseks lõpulooks kujunenud ja Pärdi üks enim mängitud *tintinnabuli*-teoseid, geniaalselt lihtne “Cantus Benjamin Britteni mälestuseks”.

Tundub, et orkestri ja dirigendi koostöö on klappinud hästi. Tehtut sobib ehk iseloomustama sõna “küpsus”. Kõrva torkas kannatlikkus ja süvenemine. Näib, nagu oleks ka Pärdi muusika interpreteerimine aastate jooksul kasvanud, täiskasvanuks saanud, noorukiea rabelused maha jätnud (need mõtted tulid, kui kuulasin varasemaid, näiteks Neeme Järvi erinevate orkestritega tehtud salvestisi).

Võti Pärdi muusika interpreteerimiseks on sama, millega helilooja oma muusikat on iseloomustanud: “Hoolikalt suhtuda igasse helisse...” Esitused võluvad oma tähelepanelikkusega, lummavad kõlakultuuriga. Pärdi muusika on ju oma olemuselt väga lihtne. Mulle tundub, et sellel plaadil kostab hästi välja Pärdi *tintinnabuli*-stiilis instrumentaalmuusikas sageli olemasolev vokaalne, inimhääle olemus. Väid “Summa”, mis algselt olnudki vokaalteos tekstiga “Credo in unum Deum” tundub sellest vaatevinklist vaadates tiba kiirustav (kuid võrreldes Neeme Järvi variandiga tunduvalt parem). Teised teosed mitte (kirikuslaavi keelele tuginev “Trisagion”, “Silvanuse laul”). Paavo Järvi väärtustab hetke, leiab aega kuulata. Vaikus, *tintinnabuli*-stiili osa, on Pärdi sõnul alati täiuslikum kui muusika – ilusad, kuulatud ja mõttega täidetud on rohked pausid “Silvanuse laulus”, mis on ehk üks selle plaadi pärle. Vaikusest tekkiv “Fratres” võinuks süiski alata natuke tasem (noot näitab *ppp*-d) – on see järeleandmine kuulajale, et ta ei torkaks kohe nuppe kruttima?

Kiitma peab ka orkestrit. Keelpillirühm, kellel enim tööd, kõlab kui üks mees ühtlaselt, tihedalt, vastavalt vajadusele eri

värvides (“Trisagioni”) kulminatsioonides lausa täiskõlalise orelina, “Silvanuse laulus” vaikselt häälel laulvana). Kolmas sümfoonia on teos, mille partituurist vaatab vastu hulk erinevaid vanamuusika stiile ja võtteid, sealhulgas sisaldab see ka hilisrenessanslikke erinevate konsortide vaheldumisi. Orkestri puhk- ja löökpillid saavad siin võimaluse särada ja teevad seda tõesti uhkelt.

Teoste järjestajalt tahaks aga uurida, mis mõte teda juhtis. ECM kui tuntuim Pärdi tööde väljaandja on oma hoolika suhtumisega igasse teosesse, plaadist terviku kujundamisega kuulaja ehk ära rikkunud. Sest siinset loogikat peale suva ma ei hoomanud ning väidan, et lugusid oleks saanud teisiti reastades üksteist paremini toetama panna. Näiteks teoste arv – seitse (koos sümfoonia osadega üheksa) – võimaldaks ju ilusat kontsentristilist arhitektuuri (ratsionaalsus, kord on samuti Pärdi muusikale omane joon).

Virge Joamets

Aprill

Tallinnas

1.–7. 04 XIV Rahvusvahelised Trompetipäevad Eesti Muusikaakadeemias
 2. 04 kell 19 Rahmaninov 130: Vardo Rumessen (klaver) Estonia kontserdisaalis
 3. 04 kell 19 Monteverdi "Vespro della Beata Vergine": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, barokkansambel Concerto Palatino, Paul Hillier (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 3. ja 5. 04 kell 19 Verdi ooper "Macbeth" Rahvusoperis Estonia
 4.–11. 04 Eesti Muusika Päevad
 4. 04 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusoperis Estonia
 5. 04 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe Tallinna toomkirikus
 5. 04 kell 15 Tallinna naiskooride kevadkontsert Salme kultuurikeskuses
 5. 04 kell 19 Lepo Sumera nimelise heliloomingukonkursi lõppkontsert: ERSO, Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 5. ja 6. 04 kell 16 Orelipooltund: Andres Uibo Niguliste kirikus
 6. 04 kell 12 Olav Ehala muusikal "Nukitsamees" Rahvusoperis Estonia
 6. 04 kell 13 Orelitund: Toomas Trass Eesti Muusikaakadeemias
 6. 04 kell 16 Iisraeli koorimuusikat: Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, Avner Itai (dirigent) Mustpeade Majas
 6. 04 kell 16 Kitarrimuusikat Mikkel muuseumis: Peeter Siitan (kitarr), Kalmar Liiv (kitarr), Jevgeni Shoegolev (oboe)
 6. 04 kell 17 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis. Itaalia romansid: Aare Saal (bariton), Ralf Taal (klaver)
 *
 7. 04 kell 19 Vardo Rumessen (klaver) Estonia Talveaias
 9. 04 kell 18 Magistrikontsert: Kristiina Golik (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
 10. 04 kell 19 Lehári operett "Löbus lesk" Rahvusoperis Estonia
 11. 04 kell 19 Eesti Muusikaakadeemia segakoor ja sümfooniaorkester, Pille Lill (sopran), Rauno Elp (bariton), Michel Tabachnik (dirigent) Kaarli kirikus

11. 04 kell 19 Cannito ballett "Cassandra" Rahvusoperis Estonia
 12.–27. 04 Jazzkaar 2003
 12. 04 kell 12 Tallinna Muusikakeskkooli kammerkoor, Evi Eespere (dirigent) Niguliste kirikus
 12. 04 kell 12 Orelipooltund: Kristiina Hoidre Tallinna toomkirikus
 12. 04 kell 16 Väravatorni muusika. Alandliku kannatuse jõud: Hortus Musicus Väravatornis
 12. ja 13. 04 kell 16 Orelipooltund: Tiit Kiik Niguliste kirikus
 12. 04 kell 19 Tapiola Sinfonieta, Pekka Kuusisto (viul), Olli Mustonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 12. 04 kell 19 Orffi ooper "Tark naine" Rahvusoperis Estonia
 13. 04 kell 12 Cannito ballett "Cassandra" Rahvusoperis Estonia
 13. 04 kell 16 Palmipuudepühaks. Schützi "Vaimulikud sümfooniad": Rahvusoperi Estonia poistekoor, Hortus Musicus, Andres Mustonen (dirigent) Niguliste kirikus
 13. 04 kell 16 Kitarrimuusikat Mikkel muuseumis: Jelena Ossipova (kitarr), Eneli Hiimaa (flööt)
 13. 04 kell 17 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis. Palmipuudepüha kontsert: Vardo Rumessen (klaver), Tobias Kvartett
 *
 15. 04 kell 17 Rein Roosi lõõkpilliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias
 16. 04 kell 13 Matinee: Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, ERSO, Tõnu Kaljuste (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 16. 04 kell 18 Sofia Podhomutnikova (klaver), Heiki Palm (tšello) Eesti Muusikaakadeemias
 16. 04 kell 19 Olga Voronova (viul), Mati Mikalai (klaver) Tallinna raekojas
 16. 04 kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoperis Estonia
 16., 17. ja 18. 04 kell 20 Gesualdo "Kannatusaja responsooriumid": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Vox Clamantis, Mikk Üleoja (dirigent) Rootsi-Mihkli kirikus
 17. 04 kell 19 Esietendus: Weberi ooper "Nõidkütt" Rahvusoperis Estonia

18. 04 kell 15 Bachi "Johannese passioon": Tallinna Barokkorkester, koorid Canzonetta Nova ja Adastra, Merja Wirkkala (sopran), Erkki Rajamäki (Jeesus), Jukka Pietilä (Pilaatus), Teele Jõks (alt), Elja Puukko (bass), Heiki Rainio (evangelist, dirigent) Tallinna toomkirikus
 18. 04 kell 17 Suure reede kontsert. Berlioz "Reekviem": Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, ERSO, Tõnu Kaljuste (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 19. 04 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu Tallinna toomkirikus
 19. 04 kell 18 Balletimaailma tähed: Peterburi Maria teatri balleti-solistide öhtu Rahvusoperis Estonia
 20. 04 kell 13 Orelitund: Andres Uibo Eesti Muusikaakadeemias
 20. 04 kell 16 Kitarrimuusikat Mikkel muuseumis: Jorma Puusaagi kitarrilõpilased
 20. 04 kell 17 Lossikontsert: Tallinna Keelpillikvartett Kadrioru lossis
 *
 22. 04 kell 19 Raekontsert: Asta Kriksčunaite (sopran), Audrione Kisieliute (klaver) Tallinna raekojas
 23. ja 25. 04 kell 19 Weberi ooper "Nõidkütt" Rahvusoperis Estonia
 23. 04 kell 18 Andres Uibo ja Toomas Trassi oreliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias
 24. 04 kell 19 Eesti debüüt: ERSO, Pjotr Jasiurkowski (viul), Rolf Gupta (dirigent) Estonia kontserdisaalis
 24. 04 kell 19 Teletorni muusikaõhtud. Omad laulud: Johanson & Vennad Tallinna teletornis
 24. ja 26. 04 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusoperis Estonia
 24.–26. 04 VIII rahvusvaheline koorifestival "Tallinn" Estonia kontserdisaalis
 26. 04 kell 12 Olav Ehala muusikal "Nukitsamees" Rahvusoperis Estonia
 26. 04 kell 12 Orelipooltund: Rolf Uusväli Tallinna toomkirikus
 26. ja 27. 04 kell 16 Orelipooltund: Tiit Kiik Niguliste kirikus
 26. 04 kell 17 Tallinna Kammerorkester, Tallinna Muusikakeskkooli solistid Kadrioru lossis

27. 04 kell 12 Lehári operett "Löbus lesk" Rahvusoperis Estonia
 27. 04 kell 16 Magistrikontsert: Andra Kaus-Niemeläinen (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
 27. 04 kell 16 Kitarrimuusikat Mikkel muuseumis: Jelena Ossipova, Peeter Siitan
 27. 04 kell 17 Suur Muusikaakadeemia. Itaalia virtuosoid: Andres Mustonen (viul), Peeter Klaas (tšello), Ivo Sillamaa (klavesiin) Kadrioru lossis
 *
 28. 04 kell 19 Upbeat: Katiliuse-nimeline viiulikvartett Estonia kontserdisaalis
 29. 04 kell 18 Keelpilliosakonna üliõpilaste kontsert Eesti Muusikaakadeemias
 29. 04 kell 19 Weberi ooper "Nõidkütt" Rahvusoperis Estonia
 29. 04 kell 19 Ivari Ilja (klaver) Estonia kontserdisaalis
 30. 04 kell 17 Magistrikontsert: Irina Zahharenkova (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
 30. 04 kell 18 Volbri-show: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Mustpeade Majas
 30. 04 kell 19 Ooper ja jazz: Rahvusoperi sümfooniaorkester ja solistid, Eri Klas (dirigent), Estonian Dream Big Band, Antti Sarpila (klarnet, dirigent) Rahvusoperis Estonia

Tartus

2. 04 kell 12 Lasteballett "Tulipunane lilleke" Vanemuise väikeses majas
 2. 04 kell 19 Monteverdi "Vespro della Beata Vergine": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, barokkansambel Concerto Palatino, Paul Hillier (dirigent) Tartu Ülikooli aulas
 2. ja 3. 04 kell 19 Russell muusikal "Verevannad" Vanemuise suures majas
 3. 04 kell 18 Lasteballett "Tulipunane lilleke" Vanemuise väikeses majas
 4. 04 kell 19 Verdi ooper "Maskiball" Vanemuise väikeses majas
 5. 04 kell 12 Lusensi lasteooper "Doktor Dolittle ja lindude ooper" Vanemuise suures majas
 5. 04 kell 19 Mai Murdmaa ballett

"Armastuse tango" Piazzolla muusikale Vanemuise suures majas

6. 04 kell 16 Linna muusikud

Linnamuuseumis. Lend üle Mikitamäe: New Folk Duo

6. 04 kell 19 Tantsuetendus "Fluxus" Erkki-Sven Tüüri muusikale Sadamateatris

9. 04 kell 19 Raivo Tafenau Kvintett Vanemuise kontserdimajas džässaalis

9. 04 kell 19 Donizetti ooper "Armujook" Vanemuise väikeses majas

10. 04 kell 15 Kaleidoskoop – värvilisi pildikesi teatri- ja muusikaloost. Labajala rock: Vanemuise sümfooniaorkester, Genialistid, Peeter Vähi (*live*-elektronika), Anu Tali (dirigent), Raivo Järvi (õhtujuht) Vanemuise kontserdimajas

12. 04 kell 15 IX Tartu ja Tartumaa naiskooride laulupäev Tartu Ülikooli aulas

16. 04 kell 12 Stilesi noortemuusikal "Inetu" Vanemuise suures majas

17. 04 kell 19 Suure reede kontsert. Berlioz "Reekviem": Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, ERSO, Tõnu Kaljuste (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

17. 04 kell 19 Styne'i muusikal "Gypsy" Vanemuise suures majas

19. 04 kell 20 KIRG või KANNATUS III: Eesti-Soome

Sümfooniaorkester, segakoor Latvija, Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

22. 04 kell 18 Lusensi lasteoor "Doktor Dolittle ja lindude ooper" Vanemuise suures majas

23. 04 kell 12 Lasteballett "Tulipunane lilleke" Vanemuise väikeses majas

23. 04 kell 19 Asta Kriksčiunaite (sopran), Audrione Kisieliute (klaver) Tartu raekojas

25. 04 kell 19 Kálmáni operett "Bajadeer" Vanemuise suures majas

25.–27. 04 X Rahvusvaheline Akordionimuusika Festival

26. 04 kell 12 Kálmáni operett "Bajadeer" Vanemuise suures majas

29. 04 kell 21 Volbri-show: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (diri-

gent) Vanemuise kontserdimajas

Pärnus

3. 04 kell 19 Tango nuevo: Villu Veski – Tiit Kalluste tangosekstett Endla teatri küünis

4. 04 kell 19 Monteverdi "Vespro della Beata Vergine": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, barokkansambel Concerto Palatino, Paul Hillier (dirigent) Pärnu kontserdimajas

7. 04 kell 19 Iisraeli koorimuusikat: Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, Avner Itai (dirigent) Pärnu kontserdimajas

9. 04 kell 15 Kaleidoskoop – Värvilisi pildikesi teatri- ja muusikaloost. Labajala rock: Vanemuise sümfooniaorkester, Genialistid, Peeter Vähi (*live*-elektronika), Anu Tali (dirigent), Raivo Järvi (õhtujuht) Pärnu kontserdimajas

10. 04 kell 19 Mitte puudutada põrandat: Marek Talts Kvartett Endla teatri küünis

13. 04 kell 19 Tapiola Sinfonietta, Pekka Kuusisto (viul), Olli Mustonen (dirigent) Pärnu kontserdimajas

19. 04 kell 19 Berlioz "Reekviem": Eesti Rahvusmeeskoor, tütarlastekoor Ellerhein, ERSO, Tõnu Kaljuste (dirigent) Pärnu kontserdimajas

25. 04 kell 19 Ivri Ilja (klaver) Pärnu kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

4.–5. 04 Koolinoorte segakooride konkurss-festival Kuusalus

5. 04 Võruvisioon: Võru noorte lauljate konkurss kultuurimajas Kannel

5. 04 kell 18 Galakontsert "Studio Joy ja sõbrad" Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

6. 04 kell 12 Laste laulukonkurss Kullalind Haapsalu kultuurikeskuses

8. 04 kell 17 Tantsu müsteerium: Arvo Leibur (viul), Terje Terasmaa (vibrafon), Heiki Mätlik (kitarr) Kohtla-Järve kunstide koolis

8. 04 kell 18 Luigelaal: Lauri Väinmaa (klaver), Aarne Üksküla (tekst) Jõhvi muusikakoolis

9. 04 kell 18 Luigelaal: Lauri Väinmaa (klaver), Aarne Üksküla (tekst) Valga muusikakoolis

10. 04 kell 18 Kuldrannake: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Tõrva kirikus

10. 04 kell 19 Neli aastaaga Eestimaal: Fred Jüssi (slaidid, looduse hääled), Heiki Mätlik (kitarr, elektrikitarr, heliefektid) Haapsalu raudteemuuseumis

10. 04 kell 19 Luigelaal: Lauri Väinmaa (klaver), Aarne Üksküla (tekst) Jõgeva muusikakoolis

11. 04 kell 17 Tobias Kvartett Ahtme kunstide koolis

12. 04 Ida-Virumaa laste laulukonkurss lisaku rahvamajas

17. 04 Laulukonkurss "Lauluritsikas" Kuressare kultuurikeskuses

20. 04 Lastekontsert "Kuressaare laululind" Kuressare kultuurikeskuses

20. 04 kell 18 Kuldar Sink 60: Kaia Urb (sopran), Heiki Mätlik (kitarr) Palamuse kirikus

25. 04 kell 18 Uno Naissoo 75: Marko Naissoo Kvintett, Kaire Vilgats (vokaal) Toila sanatooriumis

26. 04 Ansambel RE-LA-MI kevadkontsert Otepää kultuurikeskuses

26. 04 kell 16 Upbeat: Katiliuse-nimeline viiulikvartett Narva linnuses

27. 04 kell 12 Laste lauluvõistlus "Valga laululaps" Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

ETV muusikasaated:

3. 04 kell 22.45 ja **5. 04** kell 15.15 Muusika ja elu: autor ning saatejuht Igor Garšnek

6. 04 kell 16 Muusikatund: Kuningas Arthuri Gala

10. 04 kell 22.45 ja

12. 04 kell 15.15 Tour de danse.

Tantsufilm "Tants kaamerale"

13. 04 kell 16 Muusikatund:

Rahvusvaheline Lepo Sumera nimeline heliloomingu konkurss

17. 04 kell 22.45 ja **19. 04** kell

15.15 Muusika ja elu: autor ning

saatejuht Igor Garšnek

20. 04 kell 16 Muusikatund: Erkki-

Sven Tüüri Kontsert marimbafonile

ja orkestrile

24. 04 kell 22.45 ja **26. 04** kell

15.15 Tour de danse. Tantsufilm

"Tants kaamerale"

27. 04 kell 16 Muusikatund.

Muusikafilm "A Thousand and One Voices"

Andmed on kontrollitud 11. märtsil

Täpsem info kodulehekülgedel:

Concerto Grosso:

www.concertogrosso.ee

Eesti Filharmoonia Kammerkoor:

www.epcc.ee

Eesti Kontsert: www.concert.ee

Eesti Kunstimuuseum:

www.ekm.ee

Eesti Muusika Infokeskus:

www.emic.kul.ee

Eesti Muusikaakadeemia:

www.ema.edu.ee

ERSO: www.erso.ee

Jazzkaar: www.jazzkaar.ee

Kontserdid Tartus: www.tartu.ee

NYJD Ensemble: www.nyyd.ee

Pärnu Kontserdibüroo:

www.parnukontsert.ee

Rahvuskooper Estonia:

www.opera.ee

Tallinna Filharmoonia:

www.filharmoonia.ee

Tartu Kontsert: www.kontsert.ee

Teater Vanemuine:

www.vanemuine.ee

Vanemuise kontserdimaja:

www.vkm.ee

Üle-eestiline kultuuriürituste and-

mebaas: www.kultuuriinfo.ee

Maikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame 7. aprilliks aadressil kristina@ema.edu.ee

Rahvusvaheline **Lepo Sumera** nimeline

5. aprill 2003 kell 19
Estonia kontserdisaal

FINAALKONTSERT

noorte heliloojate **LOOMINGUKONKURSS**

Alberto Colla (Itaalia) • "Starlights"

Evrin Demirel (Türgi) • "Evolution"

Nicolas Gilbert (Kanada) • "Tchal-Kouyrouk et la septième face du cube"

Tõnu Kõrvits (Eesti) • "Eldorado"

Naomi Sekiya (Jaapan) • "Undulation"

Lepo Sumera
Sümfoonia nr 1

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent **Olari Elts**

Piletid müügil Eesti Kontserdi kassas

EESTI KONTSERT

E.R.S.O.

Eesti muusika päevad 2003

R. 4. aprill kell 19.30 Kanuti Gildi saal **Kaasaegset tantsumuusikat!**

Mirjam Tally ja Helena Tulve (muusika)

Kristina Paskevicius (koreograafia)

Roland Kozak (video)

Kangro & Rääts remixed by DJ's Raul Saaremetis & Aivar

Tõnso

Pilet: 70.-/40.-

L. 5. aprill ja P. 6. aprill kell 16 Niguliste kirik

Orellipooltund

Aare-Paul Lattik

Kerri Kotta, Enn Vetemaa, Alfred Karindi

Pilet: 35.-/20.-

L. 5. aprill kell 19 Estonia kontserdisaal **Rahvusvahelise Lepo Sumera nimelise**

loomingukonkursi finaalkontsert

ERSO, dirigent Olari Elts

Alberto Colla, Evrim Demirel, Nicolas Gilbert, Tõnu Kõrvits,

Naomi Sekiya

Pilet: 80.-/40.-

P. 6. aprill kell 17 Tallinna Metodisti kirik **Celestial mechanics**

Tallinna Kammerorkester

dirigent Risto Joost
solist Maarika Järvi

René Eespere, Anders Hillborg, Raimo Kangro, Ülo Krigul, Märt-Matis Lill

Pilet: 80.-/40.-

P. 6. aprill kell 20 Kloostri Ait **Õhtu uue rahvamuusikaga**

mis need ohjad meida hoidvad...

Ansambel WIRBEL, Jaak Johanson, Harry Traksmann jt.

Urmas Sisask, Tauno Aints, Kerri Kotta, Kristjan Kõrver,

Mirjam Tally

tasuta

E. 7. aprill kell 18 Eesti Muusikaakadeemia **Mammutkontsert**

Age Juurikas, Mikalai&Ratassepp, Sax Quatour, Kalev

Kujjus, Küberstuudio, Vambola Krigul, Commedia delli'

instrumenti: Rein Rannap

Kristjan Kõrver, Tõnu Kõrvits, Age Hirv, Aio Põldmäe, Anti

Marguste, Toomas Trass, Liis Jürgens, Arvo Pärt, Erkki-Sven Tüür,

Valter Ojakäär, Jaan Rääts, Mart Siimer jt

tasuta

T. 8. aprill kell 19 Niguliste kirik

vox clamantis & voces musicales ensemble

dirigendid Risto Joost ja Jaan-Eik Tulve

Lauri Jõelet, Tatjana Kozlova, Toivo Tulev
Pilet: 80.-/40.-

K. 9. aprill kell 18 Rootsi-Mihkli kirik **Resonantsid**

uut kandle-kammermuusikat

Kristjan Kõrver, Margo Kõlar, Daan Manneke, David Helbich, Antti

Auvinen, Märt-Matis Lill

tasuta

L. 10. aprill kell 19.30 Kanuti Gildi saal

NYVD Ensemble

dirigent Olari Elts

Mari Vihmand, Aio Põldmäe, Igor Garšnek, Toivo Tulev,

Klas Torstensson

R. 11. aprill kell 19 Estonia kontserdisaal

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

dirigent Nikolai Aleksejev

Indrek Vau (trompet)

Virgo Veldi (saksofon)

Kavas: Galina Grigorjeva, Eino Tamberg, Timo Steiner, Lepo Sumera

Pilet: 100.-/70.-

9 771406 1946001